

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- SPOROČILO BLEJSKEGA POSVETA, str. 2
- NOV VZOREC DRUŽBENE SKRBI ZA RAZVOJNO MOTENE, str. 2
- STATISTIČNA POVPREČJA ŠOLSkih PLAČ, str. 3
- NA POTI K SAMOSTOJNI SLOVENIJI, str. 3.
- IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV V EVROPI – IZZIV ZA PRIHODNOST, str. 4
- KAKŠNO VZGOJO HOČEMO? str. 6
- ZA JASNEJŠO PREDSTAVO O INTEGRACIJI, str. 7
- RAZMIŠLJANJE O ZADRUŽNIŠTVU IZ TREH ZORNIH KOTOV, str. 8
- OBJAVE – O AKTUALNEM PERMANENTNEM IZOBRAŽEVANJU, str. 10

FRANC LAZARINI

Bo zmagala zdrava pamet?

Danes ni v Sloveniji nikogar, ki bi si upal javno zahtevati revolucionarne spremembe v razvoju šolstva, novo velereformo in korenite ukrepe. Vsi se strinjajo s taktiko majhnih, a premišljenih korakov in veliko jih je, ki za to zamisel hvalijo nekdanjega predsednika Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, čeprav smo nekateri takšno zahtevo postavili že prej. Pa saj izhaja kar iz zdrave kmečke pameti. V resnici je treba pohvaliti mnoge za politično in strokovno delovanje, ki je omogočilo vpeljavo ustreznih, za šolstvo prijaznejše zakonodaje.

In vendar se jih danes v javnosti oglašuje precej, ki ob tem, ko prisegajo na taktiko majhnih korakov, žele v bistvu prekucije v razvoju šolstva ali pa hočejo z vsiljevanjem radikalnih zamisli vsaj popraviti svojo podobo v očeh javnosti. Kako naj dru-

gače razumem obilje gnojnice, ki jo je pred kratkim polila po odgovornih funkcionarjih v šolskih forumih, tudi po Strokovnem svetu RS za vzgojo in izobraževanje, dična pedagoginja s Filozofske fakultete? Očitki, da le popravljamo napake iz preteklosti in se izčrpavamo z bojem proti tabujem usmerjenega izobraževanja, namesto da bi se lotili vehementnega nadaljnega razvoja srednjega šolstva, zame niso sprejemljivi. Trditve, da evalvacijske raziskave niso primerne, pa sumljivo zaudarjajo po želji o preusmeritvi denarja, ki jim ga ta ubožana družba namenja, drugam. Naš cilj je usmerjati razvoj šolstva prav na temelje izsledkov raziskav. Pa saj me osamljeno mnenje ne bi preveč vznemirjalo, če ne bi vedel, da se v nekaterih ekskluzivnih krogih pedagogov strokovnjakov vse bolj uveljavljajo zamisli, ki so drugačne od naše

vizije razvoja, sprejete s konsenzom mnogih strok in oprte na evalvacijske raziskave. Pod pritiskom enega samega posvetovanja na Bledu na primer še ne morem podpreti ene same vizije o nadaljnjem razvoju osnovne šole, za katero mi izkušnja pravi, da ne bo učinkovita. Seveda se zavedam, da je znotraj tega ekskluzivnega kroga večina dobronamernih, izobraženih, strokovno neoporečnih, pluralno usmerjenih osebnosti, a nanje le preveč vpliva nekaj nekdanjih sivih eminenc usmerjenega izobraževanja in nekaj posameznikov, ki v tem trenutku vidijo možnost za svojo uveljavitev. Lahko je kritizirati in soliti pamet drugim, če nisi sam v ničemer in nikomur odgovoren za svoje ravnanje.

Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje se vsekakor zaveda svoje odgovornosti za nadaljnji razvoj slovenskega šolstva, ki je določena v nekem si-

cer povsem zastarelem zakonu z dolgim imenom. Tudi vizije imamo. Trdno pa smo prepričani, da moramo z odpravljanjem napak usmerjenega izobraževanja najprej vrniti šolski sistem v izhodiščno lego, saj so ga neprimerni posegi povsem premaknili iz normalne smeri razvoja, šele nato lahko načrtujemo daljnosežnejše spremembe. Pri tem nam bodo pomagale objektivne raziskave. Vsekakor strokovni svet ni edina institucija, ki usmerja nadaljnji razvoj, je pa krvavo res, da lahko javnost vpliva na šolske programe le po strokovnem svetu. Tega se zavedamo, in zato skušamo čim bolj sodelovati z zastopniki najrazličnejših strok, z učitelji, starši in učenci. Neposredno pa so naše odločitve vezane na predloge iz Zavoda RS za šolstvo, Pedagoškega inštituta in še nekaterih ustanov. Temeljna naloga v prihodnjih mesecih je nedvomno dokončanje druge faze prenove srednjega šolstva, to je vpeljava vrste izboljšav v triletnem »poklicnem« in štiriletnem »tehniškem« šolstvu, s čimer bo končana stabilizacija srednjega šolstva.

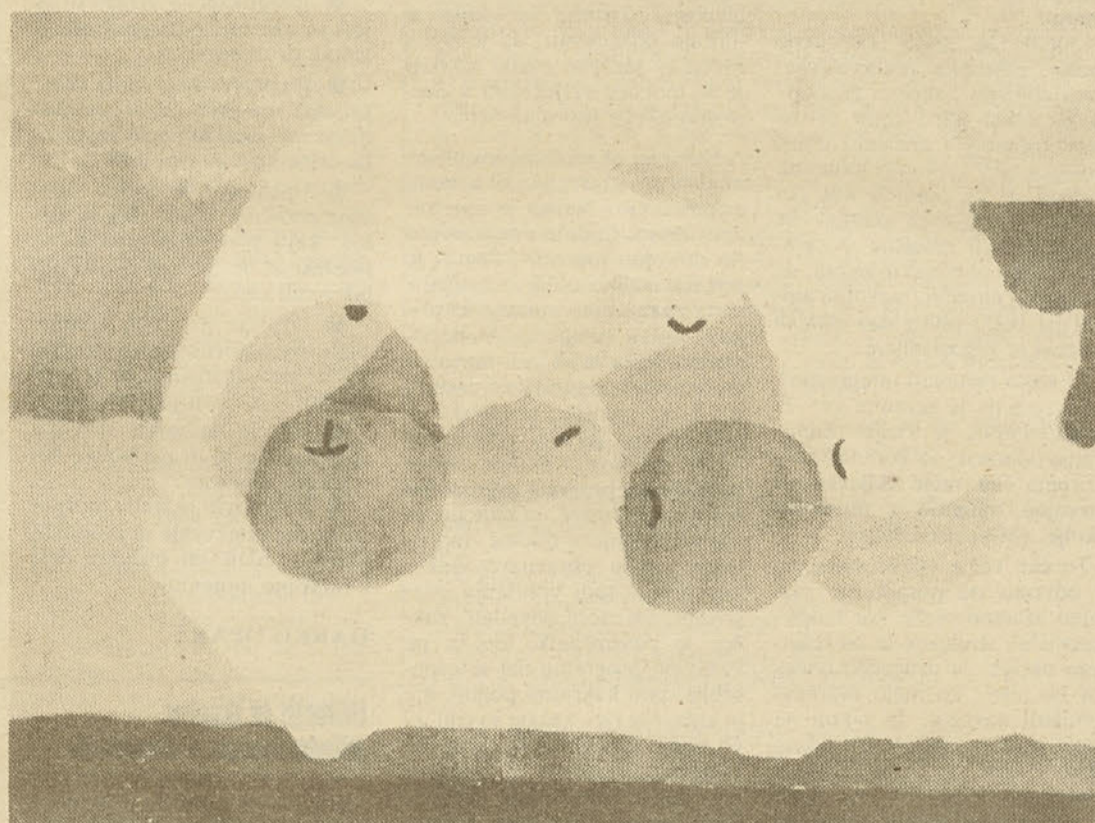
Pri tem zadnjem posegu slovenske šolske protireformacije, pri sanaciji »poklicnega« in »tehniškega« šolstva, ki bo očitno moja zadnja naloga, preden dokončno zapustim šolske ustanove in se umaknem v tišino kemijskega laboratorija, zagovarjam nekaj zelo preprostih stališč. Sem za dosledno programsko ločitev »poklicnega« triletnega in »tehniškega« štiriletnega šolstva (pa nova imena bo treba zanj izumiti), za prečiščenje učnih načrtov triletnih programov vse teoretske navlake, za predelavo učnih načrtov štiriletnih programov s stališča združevanja splošnoizobraževalnih vsebin v za to uveljavljenih predmetih (zlasti naravoslovnih) in posodobitve strokovnih predmetov – to bi omogočilo pripravo učencev na maturo in takšno šolo približalo viziji o tehniški gimnaziji – ter za formalno poenotenje programov (tudi predmetnikov) raznih usmeritev, to pa bi racionaliziralo mrežo šol. Pri operativnih nalogah za uredničevanje teh zamisli si obetam veliko pomoči od razprav na načrtovanem posvetovanju o tej tematiki.

Gledano dolgoročneje pa se zavzemam za strokovno razpravo o vseh vidikih prihodnjega razvoja osnovne šole. Pri tem se zavedam, da brez podaljševanja osnovne šole ne bo šlo, če želimo, da se bo naš šolski sistem postopoma včlenil v zahodnoevropske sisteme. Razmišljam o podaljševanju navzdol, saj so naši nanovo pečeni doktorji znanosti že zdaj starejši od svojih zahodnoevropskih kolegov, zato me moti vsiljevanje modela s podaljševanjem navzgor, kar počno

trenutno nekateri bojeviti strokovnjaki Zavoda RS za šolstvo. Da podaljšana osnovna šola ne bo mogla biti enotna, je menda vsakomur jasno. Bojim pa se, da je model fleksibilne diferenciacije, ki ga isti bojeviteži ponujajo, spet nekakšna namišljena »čarovniška paličica«, kakršna je bila »notranja diferenciacija« v prvih letih srednješolske velike reforme. Tudi brez čarovnije gre pri načrtovanju šolstva. Ali se ne bi resno lotili obravnave možnosti o zunanje diferencirani osnovni šoli po petem ali šestem letu izobraževanja (ali celo o osemletni gimnaziji)? Tudi srednje šolstvo se bo v prihodnje moralo še spreminjati že zato, ker se bo bistveno spreminjalo področje dela za absolutne raznih zvrsti srednjih šol v prestrukturiranem gospodarstvu. Pri tem me plaši to, da Slovenija še nima jasne strategije gospodarskega razvoja in da je zato vsak projekt dolgoročnega razvoja šolstva brez trdnih temeljev. Samo zahteve po večjem in bolj splošnem znanju niso dovolj. Ni preučeno, ali je sploh mogoče spraviti večji delež rodu slovenskih otrok do višje ravni izobraževanja. Gotovo pa to ni mogoče z zdajšnjimi metodami dela v šoli. Najprej se bo torej le morala spremeniti pedagoška doktrina ali kar sama pedagoška stroka. Odtujiti se bo morala od vzhodnoevropskih z ideološkimi matrikami prežetih vzorcev ter sprejeti interdisciplinarno delo, ki je upešno tudi na drugih področjih človeške dejavnosti. Njena prednostna naloga pa je vzgoja drugačnega učitelja, strokovnjaka, oboroženega s psihološkim in pedagoškim znanjem, pa hkrati človeka na mestu.

Še nečesa se bojim ob misli na načrtovanje dolgoročnega razvoja šolstva: umetne pregrade, ki je bila postavljena med univerzo in drugim šolstvom. Če univerza ne bo zavzela pravičnega stališča do razvijanja ločenega višjega šolstva in stalnega zunajšolskega izobraževanja strokovnjakov, je vse delo pri razvoju srednjega in osnovnega šolstva zaman. Vloga univerze v družbi je še kaj drugega kot gojenje znanosti in ob tem tudi nekakšnega nujnega zla, ki se mu reče pedagoško delo. Uspeh v prihodnosti obeta le hkratno razvijanje vseh delov šolskega sistema. Pri tem institucionalna ureditev tega razvoja niti ni najpomembnejša, pomembnejši je preboj v miselnosti šolnikov.

Prepričan sem, da bo tudi v prihodnje pri razvoju šolstva zmagovala zdrava pamet, in da je pri nas vselej dovolj idealistov, ki so se pripravljali žrtvovati za boljše šolanje prihodnjih rodov. Pa bo znala družba ali država njihova prizadevanja gmotno podpreti kaj bolj kot naša zdajšnja? Tega ne vem in bojim se iskati odgovor na to vprašanje.

Tinka Bračun, 8. r.: Tihožitje, tempera, Osnovna šola Neznanih talcev, Dravograd, lik. pedagoginja: Nada Medved

Tokrat objavljamo otroške slike iz Galerije likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, ki je v oktobru pripravila drugo razstavo likovnih del iz Koroške, na njej pa so sodelovale tudi številne druge šole in vzgojno-varstvene organizacije. Razstavljene slike so bile izbrane izmed več kot petsto del, kolikor jih je prispelo na razpis.

*

Pri otroškem likovnem ustvarjanju težko govorimo o ustvarjanju v pravem pomenu besede. Otroški način likovnega izražanja je genetsko dan, otrok sledi genetskemu zapisu in ga narava sama vodi vsaj do pubertete, zato ne ustvarja v pravem pomenu besede, če pod besedo ustvarjanje razumemo zavestno ustvarjanje novega, hoteno in namerno iskanje takšnih likovnih oblik, ki lahko izražajo novo v času in družbi. Vse značilne sestavine otroškega izražanja in oblikovanja so zakoni in nesprejemljiv odziv na vidni in otipni svet z vedno istimi značilnostmi na določeni stopnji telesnega in duševnega razvoja. Če je tako, potem otroškega likovnega izražanja-ustvarjanja ne moremo imenovati ustvarjanje. Res pa je, da v te splošne, genetsko dane sheme vsak otrok vnaša samega sebe, svojo individualnost, značaj in sposobnost. Ravno za ta osebni prispevek k likovni stvaritvi pa gre pri likovni vzgoji, to osebno noto mora likovni pedagog upoštevati in krepi.

EMIL KOŠIČ

aktualno

Prenova pouka slovenskega jezika

Odnos do slovenskega jezika je v naših šolah hudo neprimeren. Kriva je šola sama, delno pa tudi nekoliko ohlapno ravnanje z maternim jezikom v našem javnem življenju. Pozablja se, kot pravi Alenka Kozinc z Zavoda RS za šolstvo, da sta jezik in misel odvisna drug od drugega in da je jezikovno nevedšč človek prikrajšan tudi za miselno ustvarjalnost.

Na Zavodu RS za šolstvo nastaja načrt za poživitev pouka slovenskega jezika in za spreminjanje odnosa do njega. Raziskave, kolikor jih sploh je, kažejo, da je slovenski jezik kot učni predmet pri učencih med najbolj nepriljubljenimi predmeti, bralna pismenost učencev osnovne šole je slaba, zmožnost sporočanja prav tako. Materinščina ni več središnji predmet šole, kot predmetu ji naša osnovna šola namenja manj učnih ur, kot jih ima materinščina drugje v Evropi, kot učni jezik je učitelji drugih predmetov ne v osnovni ne v srednji šoli ne negujejo dovolj. Slovenski jezik je kot materni jezik premalo negovan ali celo zapostavljen tudi srše v našem šolskem prostoru, denimo pri šolanju učiteljev na pedagoških smereh, na univerzi še ni dovolj razvito uporabno je-

zikoslovje, materinščini je odmerjeno premalo pozornosti pri strokovnih izpitih učiteljev, učitelji slovenskega jezika so preobremenjeni, dopolnilno izobraževanje učiteljskega bi bilo po jezikovni strani lahko boljše, niso dovolj razvite raziskave na pedagoško-didaktičnem področju, možnosti za nastajanje učbenikov in učnega gradiva bi morale biti boljše. Tudi Zavod za šolstvo bi se moral bolj okrepiti za spremljanje in razvoj materinščine v naših šolah, te načrte pa bi bilo treba podpreti tudi denarno.

Želja svetovalcev za slovenski jezik je – tako je mogoče razbrati iz gradiva po katerem naj bi pripravili načrt prenove pouka materinščine – da bi se za stvar ogrelo učiteljsvo, da bi se pridružili s svojimi dejavnostmi učitelji in raziskovalci v visokem šolstvu in raziskovalnih institutih, založniki in izdelovalci učne tehnologije in drugi, ki jim je kaj do boljšega položaja slovenskega jezika v našem šolskem in tudi širšem javnem življenju. Le s skupnimi dejavnostmi, v katerih bodo tudi učenci lahko sodelovali z veseljem in ustvarjalno, bo mogoče pripraviti dober načrt za prenovo pouka slovenskega jezika in ga udejanjati. J. S.

SPOROČILO BLEJSKEGA POSVETA

Učitelj, vzgojitelj – družbena in strokovna perspektiva

Na Bledu je bilo 27. in 28. septembra posvetovanje z naslovom Učitelj, vzgojitelj – družbena in strokovna perspektiva. Pripravila ga je Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije. Uradno je bilo prijavljenih 279 udeležencev, v resnici pa jih je bilo navzočih več kot 300. Izhodišče razpravljanja na posvetu je bilo 8 koreferatov in 31 drugih vnaprej pripravljenih pisnih prispevkov, ki so iz različnih zornih kotov obravnavali položaj in vlogo učitelja in vzgojitelja v družbi, šoli in vzgojno-izobraževalnem procesu. To gradivo je bilo objavljeno tudi v posebni publikaciji.

Izide posveta je mogoče strniti v tele misli, stališča, predloge, sklepe in celo zahteve.

■ Celoten ton so posvetu dala vprašanja in razpravljanja, ki so se nanašali na ideologijo in šolo, na presojo pedagoške znanosti v povojnem razvoju vzgoje in izobraževanja ter oceno zdajšnjega (prejšnjega) obdobja, ko je treba tako položaj kakor tudi učiteljevo delo na novo ovrednotiti in začrtati prihodnje poti.

Ob vprašanjih o položaju in vlogi učitelja v družbi in šoli je bila zaradi aktualnosti pozornost namenjena zlasti razmerju med pluralno družbo – šolo in pluralnostjo svetovnega nazora učencev in učiteljev. Sama razprava pa tudi anketa med udeleženci sta pokazali, da se udeleženci posveta zavzemajo za spodbujanje učencev k oblikovanju njihovega samosvojega pogleda na svet; učitelji naj jim torej ne vsiljujejo svojega pogleda. Menili so, da bi se pri oblikovanju nazora morale izraziti zlasti iste vrednote in vsebine svetovnonazorske opredelilive, ki so predvsem zelo človeške, humane odnosi med ljudmi, krščanske in splošno človeške vrednote (poštenost, iskrenost, delavnost, spoštovanje in.) ter priznavanje drugačnosti.

Iz tega zornega kota je pomembno vprašanje učiteljeve odgovornosti za razvoj učencev. Razprava je pokazala, da potrebujemo etični kodeks, ki bi uravnaval vedenje in delovanje učiteljev v skladu z njihovimi odgovornostmi do poklicnega dela in raz-

voja otrok. Razpravljali so poudarjali, da nevtalne šole pravzaprav ni, če pa že je, je treba zmeraj opozoriti na smer njene nevtalnosti ali določiti cilje, do katerih je šola nevtalna. Šola najbrž ne more biti nevtalna do pozitivnega vrednostnega sistema, ki je značilen za vse kulturne in civilizirane družbe.

Kar zadeva vprašanja pedagoške znanosti, je bilo že v plenarnem delu opozorjeno na njeno vlogo v povojnem razvoju šolskega sistema pri nas, saj je vzgojo in izobraževanje obravnavala enostransko, predvsem tako, da je zanemarjala antropološko razsežnost vzgoje. Razpravljali so menili, da je treba temu bolj humanemu in znanstveno ustreznejšemu pogledu v prihodnje nameniti več pozornosti. Menili so, da bi bilo treba za razčiščenje tega vprašalnika pripraviti poseben posvet.

Razprava je bila še posebno burna ob interpretacijah različnih izjav o odnosu zdajšnje šolske politike do verske vzgoje v šolah. Strinjali so se, da je treba našo šolo obogatiti z vsebinami, ki omogočajo poznavanje različnih verstev, njihove zgodovine in njihovih namenov, odklonili pa so namere, da bi se v naše šole vpeljavali verouk kot nova oblika vzgoje otrok. Ločenost države in cerkve naj se izrazi tudi v ločenosti cerkvene in šolske vzgoje.

■ Kar zadeva položaj učiteljev v šoli in vzgojiteljev v vrtcih, njihove pravice in dolžnosti, pristojnosti in odgovornosti, je bilo poudarjeno, da

je treba v prihodnje bolj zaupati v njihove osebnostne lastnosti in strokovne sposobnosti; šolam in vzgojnovarsvenim organizacijam, skratka učiteljem in vzgojiteljem je treba dati več strokovne samostojnosti, jim prepušči odločanje o tistih stvareh, ki ne rušijo šolskega sistema. V zvezi s tem se je postavljalo vprašanje učiteljeve svobode. Le-te ne smemo razumeti kot samovoljo. Zaradi nacionalnega pomena šole je ta svoboda omejena. Sprememba položaja in večja strokovna samostojnost bosta mogoči le, če se bo v šoli in pri delu bolj začela uveljavljati strokovnost dela. Ta bo pripomogla k večjemu razmahu stroke in večjemu razločevanju vzgojno-izobraževalnih ustanov tudi po kakovosti dela.

Motiviranemu, dobro usposobljenemu vzgojitelju in učitelju se morajo pridružiti tudi drugi strokovni delavci in raziskovalci z različnih znanstvenih področij. Učitelj in vzgojitelj ne smeta ostati sama.

Zaradi narodnega pomena šole in šolskega-izobraževalnega dela je nekako razumljivo, da bo učiteljevo delo bolj določeno, ko bo šlo za vprašanje KAJ (vsebine), svobodnejše pa bo, ko bo šlo za vprašanje KAKO (pri izbiri oblik, metod, tehnik pouka in poučevanja, sredstev, virov idr.). Tu in ob vprašanju ZAKAJ, se morajo odpreti večje možnosti za učiteljevo ustvarjalnost in izkazovanje njegove strokovne moči.

■ V zvezi s tem je bilo posebej ugotovljeno, da so (bili) učni načrti v naših šolah premalo učno-ciljno zasnovani in da je (bil) zato v ospredju predvsem obseg vsebine, ne pa njena izobraževalno-vzgojna vloga. Zaradi tega so nastajale tudi težave pri posameznih šolskih predmetih ob prenašanju znanja, omejevanju vsebin in razlagi dejstev in pojavov. Enostranosti v razlagah in drugi odkloni so v dozdajšnji osnovi pouka nastajali zaradi tesne povezanosti

(odvisnosti) šol z značilno družbeno ideologijo in politično usmerjenosti. Da bi prenesli poudarek na izobraževalno-vzgojno vlogo, je treba učiteljem in vzgojiteljem zagotoviti toliko strokovne samostojnosti, da bi lahko bolj po svoje izbirali vsebino in prilagajali razmeram. V nadaljnjem razvoju šole je zato nujno izoblikovati ciljno zasnovane vzgojno-izobraževalne programe ali učne načrte.

Usposabljanju učiteljev za novo spreminjeno, ustreznejše mesto vloga je bila namenjena posebna pozornost. O tem so bili sprejeti, a posebni sklepi:

■ V dodiplomskem izobraževanju učiteljev je potrebna zakonska podlaga o oblikovanju programov izobraževanja učiteljev – zakon o pedagoškem šolstvu.

■ Urediti je treba status hospicijskih šol in učiteljev mentorjev praktično usposabljanje študentov. Ustanova za izobraževanje učiteljev morajo vplivati na izbiro mentorjev po dogovorjenih merilih, mentorji treba zagotoviti status (naziv) ustrezno denarno vrednotenje) stalno strokovno spopolnjevanje.

■ Urediti in izpeljati je treba sistem stalnega strokovnega spopolnjevanja vzgojiteljev in učiteljev ustvariti možnosti, da bo to spopolnjevanje nenehno in kakovostno. V ustanovah, ki so odgovorne za izobraževanje in usposabljanje, so potrebna posebna izobraževalna središča z ustreznim osebjem in sodobno opremo. Učitelje naj bi za tak sistem strokovnega spopolnjevanja spodbudili s poudarjenim vrednotenjem njih in inovativnosti ter z nazivnim sistemom napredovanja v poklicu.

■ Večkrat (v več skupinah) so posebej opozorili na pomanjkljivo obveščeno o namenih, ki jih imajo v zvezi z nadaljnjim razvojem šolskega sistema naša oblast. Navadno je, da s spremembami, ki pripravljajo, ni seznanjena, da ne deluje niti pri pripravah niti v razpravah o njih. Moti jih, da so te povezave z upravnimi strukturami razrahljane in celo pretrgane. Ključne posledice obveščeni ni, so se pričele različnim pritiskom, ki ga da življajo od lokalnega strankarskega življenja. Opozarjali so tudi na neukletost delovanja osrednjih republiških ustanov in organizacij vzgojo in izobraževanje. Poglavitni misel tako povezanih vprašanj je zvenela v zahtevo po bolj celostni objektivnejši razčlenitvi slabosti pozitivnih (dobrih) dosežkov naših šol ter večji strpnosti pri obravnavi vprašanj, ki so za šolo življenjske pomembne. Spremembe, ki bodo vpeljane, morajo biti dobro pretehtane, saj lahko sicer nepremišljeno ukrepi še bolj škodujejo otrokovega razvoja. Od nove oblasti se zahteva da natančneje izdela politiko do šol ter z njo seznanja šole in druge ustno. Šole naj ne pušča v negotovosti, ker je to načrtno in strpno šolsko delo najverneje.

■ Razumljivo, da je tako srečati opozorilo tudi na vprašanja vrednot, njih poklica in dela ter gmotnih temeljev vzgojno-izobraževalnega dela. Ob tem je bilo največ razpravljanje o šolski in učni tehnologiji ter plačah učiteljev. Udeležencev posveta so opozorili, da je nereseno vprašanje financiranja šolske tehnologije in šole (ravnatelji in učitelji) potrebuje pomoč pri ravnanju s temi sredstvi pri njihovem popraviljanju.

Skrajni čas je, da se uredi enoten sistem plač, to pa ne pomeni, da učitelje v plačah izenačevali, saj to bi bilo niti dobro niti pravično. ODBOR POSVETA

Nov vzorec družbene skrbi za razvojno motene

Zdajšnji čas prinaša velike spremembe. Spreminjajo se vrednote, verovanja in pričakovanja. Pojavljajo se nova razmerja v družbi, spreminjata se delovanje in organiziranje. Osebe z motnjami v razvoju pa so zmeraj tisti občutljivi del družbe, ki praviloma izrazito občuti te spremembe. Človeštvo se danes vse bolj usmerja v človeka kot individualno bitje. Razvoj posameznika postaja pogoj za razvoj družbe. Zato ni naključje, da smo želeli gledati na spreminjajočo se ideologijo in vso to drugačnost pogledati, kakšen je položaj razvojno motenih in kakšne so možnosti, da bi družba, ki prihaja, zanje bolj poskrbela. Tega seveda ni mogoče presojati le v sami državi in republiki, ampak moramo zadeve primerjati na širšem območju. Prav zato smo slovenski defektologi predlagali, naj bi v sklopu Delovne skupnosti Alpe-Jadran ali njene šeste komisije za zdravstvo in higieno pripravili posvet o družbeni skrbi za vzgojo, izobraževanje in socialno varnost razvojno motenih otrok.

Posvet je potekal od 18. do 20. oktobra v Ljubljani. Pripravila sta ga Pedagoška akademija iz Ljubljane ter Društvo defektologov Slovenije, pokrovitelj je bil Izvršni svet Slovenije, častni odbor pa je vodil dr. Janez Drnovšek. Med več kot 400 udeleženci iz vseh dežel Alpe-Jadran so bili različni strokovnjaki, od defektologov, psihologov, zdravnikov, socialnih delavcev do terapevtov. Prijavljenih je bilo več kot 90 referatov.

Na posvetu smo želeli pregledati, kako družba skrbi za razvojno motene osebe v deželah Alpe-Jadran. S primerjanjem hotenj, možnosti in rešitev smo skušali priti do novega vzorca skrbi za razvojno motene osebe.

Že uvodni referati so pokazali, da je obravnavana problematika izjemno široka in sestavljena. Referati so zadevali posamezna vprašanja, toda dobili smo vtis, da mnogi ne vidijo zmeraj celote. Strokovnjaki različnih profilov so se največ ukvarjali s šolskim obdobjem, pri

tem pa zanemarjali, da so razvojno moteni (slepi, gluhi, duševno prizadeti, telesno prizadeti...) takšni vse življenje. Ves čas so nekako ogroženi in imajo v posameznih življenjskih obdobjih različne posebne potrebe, zaradi tega pa potrebujejo posebno družbeno skrb.

Naslov posveta je bil Integracija, alternativa in inovacije. Integracija je vsekakor tema, o kateri smo v zadnjih letih veliko govorili. Kljub temu pa so se zmeraj razlike v pojmovanju, zlasti v uporabi pojma integracija. Zagotovo integracija ni oblika, niti lokacija ali model. Integracija pomeni nekaj več; je odnos oziroma komunikacija med posamezniki in družbo ter razvojno motenimi. Modeli, oblike, lokacija itn. lahko le rabijo integraciji. V dovolj širokem pojmovanju integracija ni le vprašanje razvojno motenih in strok, ki se s temi vprašanji ukvarjajo. Zadeva družbo v celoti. Je sožitje, odnos, v katerem želimo, da bi vsi ljudje vsaj pri-

bližno poznali pojav in razvojno motene ljudi, imeli do njih pozitiven odnos, bili naj bi uvidevni, pripravljeni živeti skupaj z razvojno motenimi in jim pomagati, kadar je potrebno. Ni dovolj, če tem osebam omogočimo, da živijo poleg nas. Ziveti morajo z nami.

Lahko še tako razvijamo stroke, postopke rehabilitacije, posodabljammo zakone, zagotavljamo denar idr., toda če ne bomo povsod v življenju dajali prostora tudi razvojno motenim osebam in jih sprejeli kot del našega normalnega okolja, ne bomo dosegli resnične integracije. Lahko se bomo le slepili, da smo nekaj naredili, razvojno moteni pa bodo poleg nas ostajali izločeni in zapostavljeni.

In kako razumeti integracijo? Integracija je postulat (dr. F. Wurst 1990), je vizija, želeno stanje odnosov. Je komunikacija oziroma čim večje vključevanje razvojno motenih v normalno okolje. (Mikkelsen 1984).

To čim večje vključevanje pa je odvisno od posamezne razvojno motene osebe kot biopsihosocialne strukture in od celotnega okolja. Je drugačno danes kot bo jutri. To mejo moramo pomikati navzgor. In nikoli ne bomo prišli v položaj, ko bomo lahko rekli, da smo dosegli končni cilj. Zmeraj bomo želeli še več, boljše sožitje. Zato bo treba spreminjati vse, kar sestavlja to sožitje ali kar vpliva nanj.

Javnost je verjetno pričakovala odločitev, ki je vsebovana v vprašanju, kaj je sodobno in kaj zastarelo. Ali torej integra-

cija ali segregacija. Na tako postavljeno vprašanje ni mogoče odgovoriti, ker je vprašanje postavljeno narobe. Ni dileme v tem, ali je naša vizija integracija ali segregacija. Nikogar ne poznam, ki bi se zavzemal za segregacijo (razen dela laične javnosti). Družba in stroke si morajo prizadevati, da je treba razvojno motene osebe kolikor je le mogoče vključevati v normalno okolje (normalizacija).

Nujno je iskati različne oblike, modele in strategije, ki k temu pripomorejo. Nujno je spreminjati zavest ljudi in s tem odnos do razvojno motenih. Posvet je pokazal veliko oblik in načinov skrbi za razvojno motene, ki pripomorejo k integraciji. Vsak posameznik, in tako tudi razvojno moteni individuum, ima lastnosti, ki so splošne, skupinske in individualne, pa tudi povsem določene možnosti v okolju, zato je individualni program usposabljanja tista podstava, ki daje odgovor na omenjene dileme. Individualni način obravnave vsakokrat rešuje tudi vprašanje integracije, saj mora povedati, kakšen je posameznik, kje in po kakšnem programu naj se usposablja, pod kakšnimi pogoji, kje in kako naj živi, kakšni so cilji, ki jih bomo dosegli. Tak način povezuje individualno in miljejsko ter obenem preprečuje napaden formalno-organizacijski prijem.

Čeprav še ni pripravljen komunikacije, ki bo sporočilo vsem deželam Alpe-Jadran, kam usmeriti nadaljnja prizadevanja družbene skrbi, bodo med sestavinami zagotovo tudi tile:

● Vsa družbena skrb za razvojno motene mora tem osebam koristiti.

● Pravičen je le individualni prijem, ki velja za vse vrste motenosti, za vsa življenjska obdobja in vse oblike dela.

● Integracija je vizija, v kateri se načrtuje in uresničuje celostna družbena skrb.

● Preprečevati je treba delne prijeme. Le skrb za celotno življenje razvojno motenih zagotavlja celostnost in uspešnost.

● Vpeljevati je treba množto različnih oblik usposabljanja, kajti posamezni modeli so preozki in ne morejo upoštevati bistvenih načel.

● Družbo je treba spreminjati sistematično s prosvetljevanjem, seznanjanjem s to problematiko in z ustvarjanjem sožitja.

● Hitreje moramo razvijati volonterstvo in druge oblike soudeležbe javnosti.

● Zagotoviti je treba možnosti za dopolnjevanje in posodabljanje z zdajšnjih načinov dela za razvojno motenimi.

DARKO OPARA

Učitelji iz Baden Württemberga v Sloveniji

Od 27. oktobra do 3. novembra je Center za turistično in ekonomsko propagando pri Gospodarski zbornici Slovenije pripravil v sodelovanju z Ladom Prešičkom, učiteljem slovenskega pouka in kulture v Stuttgartu, Republiškim sekretari-

atom za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo in Ivano Martelancem z IS Skupščine Republike Slovenije, strokovno ekurzijo po Sloveniji.

Šestindvajset članov Društva nemških in tujih učiteljev iz pokrajine Baden Württemberg poleg naravne in kulturne dedičine spoznalo tudi naš šolski sistem in dvojezično šolstvo.

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec predsednik, Milica Antič-Gaber, Justi Kavšek, Zdenko Kodelja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Iztok Vilič, Jože Zlahtič.

Direktor: Stanko Šimenc.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1990 znaša 200 din za posameznike in 400 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 140 din na leto. Posamezna številka stane 10 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, ISSN 0033-1643.

Po mnenju Republiškega kolteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometne davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

STATISTIČNA POVPREČJA ŠOLSkih PLAČ

Nevarna razmerja

V začetku oktobra je sekcija za srednje šolstvo pri samostojnem sindikatu delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti sklicala pogovor o plačah v šolstvu, zlasti v srednjem šolstvu, kjer so najbolj nastali OD. Tam je gospod Ivan Bitenc, vodja Sektorja za plan in finance pri republiškem šolskem ministrstvu, napovedal možnost, da bi se povprečni izplačani osebni dohodek v srednjem šolstvu v oktobru zvišal na okoli 7530 dinarjev. V soboto, 27. oktobra, smo na ministrstvu zvedeli, da naj bi bilo to uresničeno, in sicer s prerazporeditvijo dela denarja znotraj šolskih sredstev, kajti na dodatni denar iz republiškega proračuna v tem času ni mogoče računati.

Poleti je šolstvo v Sloveniji primanjkovalo okoli 183 milijonov dinarjev, pričakovanih z letnim načrtom. Večina te vsote je bila potem obljubljena v nekaj obrokih, obenem pa so bili izpejani nekateri racionalizacijski ukrepi: nekaj manj republiškega denarja za popuste pri nakupu mesečnih vozovnic za dijakke in študente vozače, manjše obveznosti za prispevke iz šolskih plač in zato ustrezno zmanjšane bruto vsote za plače v šolstvu (kar pa akkrat ne bi smelo zmanjševati višine neto OD v šolstvu). Na omenjenem sindikalnem sestanku je bilo nekajkrat opomnjeno, da si je republiška uprava v tem času zvišala denar za plače na okoli 20 odstotkov. Šolska vsota za plače pa ne sledi temu in tudi ne gibanjem OD v gospodarstvu, in da predvideno povečanje vsote denarja za šolske plače za 5 odstotkov (če se bo to ploh zgodilo) ni tisto, kar se šolstvu pričakuje. Danes, ob ponedelju 1. oktobra, pa so gospodarske razmere pri nas take, da nekaterih krogih razmišljajo o možnostih za zmanjševanje denarja za družbene dejavnosti in možnosti, da se to ne bi zgodelo. Nekateri - v šolstvu - pa, denimo, mislijo, da bi moralo šolstvo vztrajati pri svojih zahtevah: da naj bi bil OD 10000 dinarjev osnova.

Vsota republiškega denarja za plače v šolstvu je tedaj gledana dvojnimi merili: kot premerjalna pri tistih, ki jo dobijo, kot zelo zahtevna pri tistih, ki jo zbirajo. V različnosti obojih pogledov pa tiči nemoč za rešitev velikih napetosti. Ena izmed teh je obseg učnih ur: 20 ur kot izhodiščna plačilna osnova in 23 ur kot dejansko povprečje v šolski praksi. Druga, denimo, je primerjalni količnik med OD v gospodarstvu in šolstvu iz leta 1979, ki izhodiščno merilo, ki ni strogo ovno utemeljeno, je pa vseeno ostalo kot izkušnjijski dogovor. Ta primerjalni izkušnjijski dogovor izpred desetih let je takle: OD v gospodarstvu kot izhodiščna osnova 100, osnovno šolstvo 119, srednje šolstvo 138, višje šolstvo 150, visoko šolstvo 160. Računajo in primerjajo se izplačani neto osebni dohodki, ki zajemajo vse, kar je bilo v določenem mesecu nakazano za eno delo, nadure, dodatki itd. Ta izplačila se računajo kot obmnska in republiška statistična povprečja vseh zaposlenih v posamezni dejavnosti (npr. osnovnem šolstvu). V njih torej ni moč razbrati niti plačila snalke, niti učitelja na posamezni plni, ne njune redne plače, ne njihovega celotnega izplačila v določenem mesecu, čeravno njuni izplačili tudi sooblikujeta statistično povprečje njune šole, občinsko in republiško. Povpreček izplačila za učiteljevo delo je menda nasploh za kakšnih 18 odstotkov večji od skupnega povprečja, to pa spet ne pomeni, da vsak učitelj dobil toliko ali vsaj toliko. Statistično povprečje osebne dohodke v šolstvu je prej resnica in neresnica - kakor pa gledamo. Podobno je kalkulativnimi osnovami, na podlagi katerih šola denar dobi, njih je bila, denimo, avgustovska cena za učitelja z visoko izobrazbo v srednji šoli 6400 dinarjev. Toliko je šola dobila, toliko je pripadalo na podlagi elementov, ki sooblikujejo ceno ravnanskega mesta učitelja. Šola premeni to vsoto v plače učiteljev in drugega osebja po svojem

je bila v razmerju do OD v občinskem gospodarstvu 133.7 (občutno nad 119), do republiškega povprečja OD v gospodarstvu pa 114.6. Po podatkih za obdobje januar-avgust 1990 je bilo v tem času 15 občin, pod indeksom 119 glede na občinsko gospodarstvo, med njimi 4 za več kot 10 odstotkov. V razmerju do republiškega povprečja OD v gospodarstvu pa je bil OD osnovnega šolstva pod indeksom 119 v 26 občinah, v 14 med njimi za več kot 10 odstotkov. Izstopalo je osnovno šolstvo v občinah Laško, Maribor-Pesnica, Ravne na Koroškem, Sežana, Slovenj Gradec z indeksom pod 119 tako v primerjavi z OD občinskega pa tudi republiškega gospodarstva, blizu teh pa so bili povprečni OD osnovnega šolstva še v nekaterih drugih občinah.

Nasploh pa so bili dosedanja povprečni izplačani OD v osnovnem šolstvu sorazmerno ugodni, če se z omenjenim nekdanjim dogovorjenim indeksom 119 primerjajo z OD v gospodarstvu. To najbrž pomeni, da bo v osnovnem šolstvu treba in mogoče popraviti predvsem najhujše razlike ali zaostanke. To bo šolsko ministrstvo, kot je slišati, tudi storilo.

Drugače pa je v srednjem šolstvu, kjer OD v celoti - in edino v celotnem področju šolstva - zaostaja za dogovorjenim razmerjem do gospodarstva (za obdobje januar - avgust je indeks 134.5, namesto 138). Nad indeksom

138 je bilo srednje šolstvo v 8 občinah, pod njim pa v 38 občinah, med njimi v 19 za več kot 10 odstotkov in od teh v 5 za več kot 20 odstotkov. Osem mesečni povpreček izplačanih neto OD je bil v srednjih šolah v posameznih občinah zelo različen: v 8 občinah pod 6000 dinarjev, v 6 nad 7000 dinarjev; v 10 občinah je bil v tem času povprečni izplačani OD v srednjem šolstvu manjši kot v osnovnem šolstvu te občine (nekje za 1 dinar, nekje za dobrih 900 dinarjev, če so bile šole sporočile prave podatke), v nekaj občinah je bil srednješolski OD za dobrih 1000 dinarjev nad osnovnošolskim. Velike razlike med izplačanimi OD v srednjih šolah so pravzaprav čudne, saj so vse srednje šole financirane iz istega vira - republiškega - in po enotnih merilih. Republiško šolsko ministrstvo je ta čez z anketo želelo spoznati vzroke za razlike med šolami; odgovori prihajajo počasi. Z notranjo preusmeritvijo dela denarja za šolstvo je ministrstvo glede na možnosti nekoliko popravilo dohodek srednjih šol; to je bilo mogoče med drugim tudi zato, ker je novih srednješolskih oddelkov letos nekoliko manj od pričakovanih. Dodatnega denarja iz republiškega proračuna za odpravo finančne krize v srednjem šolstvu pa ni mogoče pričakovati, kot so vedeli povedati v Sektorju za plan in finance pri republiškem šolskem ministrstvu.

JANKO SVETINA

Pismo ministru dr. Petru Venclju

Spoštovani gospod minister!

Vem, da pisma v časopisu niso najprimernejši prostor za reševanje problemov, vendar ugotavljam, da si tako zaposlen, da za majhne probleme (majhne zate, a velike za učitelje), ki jih naš učitelj občuti iz dneva v dan, nekako ne najdeš dovolj časa in ne dovolj zanimanja, da bi jih poskušal rešiti sam ali pa skupaj z nami, sindikalnimi poverjeniki. In zato Ti pišem.

V sindikatih, pa naj bodo to svobodni, neodvisni ali samostojni, že zelo dolgo opozarjamo na slab učiteljev gnotni položaj in na neenoten način financiranja šolstva. Se tedaj, ko si bil naš aktivni član, smo s stankami proti tedanji oblasti skušali to spremeniti. Ponekod nam je to uspelo, drugod ne. Položaj pa se ni spremenil tudi potem, ko si ministrstvo za šolstvo sprejel Ti. Pravzaprav ni nihče pričakoval od Tebe, da bo to takoj in da bo to mogoče opraviti z eno samo spremembo. Tvoje besede o spremembah, ki jih pripravljala nova oblast, so bile za naše duše balzam, saj so potrdile tisto, za kar smo se v sindikatih bojevali skupaj s tabo. Ne bi Ti želeli šteti dni, kolikor si jih prebil na oblasti, vendar nam upanje, da se bo kaj spremenilo, plahni s številom teh dni. Vedno več je tistih, ki so izgubili upanje v napovedane spremembe, čedalje več onih, ki jim vsakodnevne družbene konfrontacije in znova porajajoča se inflacija jemljejo zadnje kaplje upanja v napovedane spremembe, saj jih ni nikjer, datum 1. 1. 1991, ki nam je bil ponujen kot začetek spreminjanja, pa je vse bližji.

Tega se verjetno zavedaš tudi Ti, želel pa bi Te vseeno opozoriti na problem, ki je vzrok mojega pisanja.

Poglej v Borzo dela, v Delavski enotnosti z datumom, 19. 10. 1990. Objavljena so delovna mesta za učitelje razrednega pouka:

OŠ T. Čufarja Ljubljana OD 4110...

OŠ O. Kovačič Ljubljana OD 6890...

OŠ Ledina Ljubljana OD 7700...

OŠ Nove Fužine Ljubljana OD 8025...

OŠ T. Trtnika-Tomaža Ljubljana OD 8900...

Pet različnih osebnih dohodkov za enako delo, pa bi jih lahko našli še več. Verjetno bi jih bilo toliko, kolikor je osnovnih šol v Sloveniji. Postavljam pa si vprašanje: v čem se razlikujejo ti učitelji razrednega pouka, da jih ta država nagradjuje tako različno, in ali lahko upamo, da bo kdaj prišel čas, ko bo učitelj v Sloveniji za enako opravljeno delo enako nagradjen?

Vprašanje postavljam tudi Tebi, lahko pa bi ga postavil tudi na primeru osebnih dohodkov v srednjih šolah, na izplačanih osebnih dohodkih profesorjev, vendar bi bila videti primerjava še bolj katastrofalna.

Ne vzemi tega pisma kot osebno pisanje, vprašujem Te v imenu 17.000 članov Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti, tistega sindikata in njegovega članstva, ki si mu včasih pripadal, ki je imel moč, da je izstopil iz Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in pretrgal popkovo s to zvezo, ter se postavil na svoje noge. Vеди, da si želimo sprememb, da jih želimo soustvarjati, da si želimo boljše šolo bolj kot vsi drugi in da v svojih prizadevanjih za vse spremembe nisi osamljen. Samo povabi nas in prišli bomo!

Predsednik Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti
prof. MARJAN GOJKOVIČ

aktualno

Piše: DR. SAVIN JOGAN

Na poti k samostojni Sloveniji

Glede na obstoj, uveljavljanje in razvoj slovenskega naroda nam številni dokumenti, ki zadevajo samostojnost Slovenije (ustavna dopolnila glede samoodločbe in gospodarske suverenosti, razmerja do zveznih ustanov in zakonskih določb, deklaracija o suverenosti Slovenije) ter opredelitev političnih strank do konfederativne ureditve odnosov v Jugoslaviji že jasno nakazujejo nove odgovore.

Gre za rešitve, ki so v življenju držav razmeroma redko uporabljene (če izvzamemo vojne razmere), postavljajo pa se vprašanje, kakšne so možnosti za njihovo uveljavljanje.

Res je sicer, da poznamo (razen številnih osamosvojitvev nekdanjih kolonij) le eno samo odcepitev države (Norveške od Švedske leta 1905) in da poznamo le nekaj primerov konfederacij, ki so praviloma trajale manj časa in so se kasneje prelevile v trdnje, celo centralizirane države (Švica, Nizozemska, ZDA). Maj znana je konfederativna zveza sovjetskih republik (1917-1922) in manj poudarjamo to, da so razmerja med posameznimi narodi Jugoslavije (zdajšnjimi republikami) do avnojskih sklepov 1943 - v marsičem pa tudi pozneje - pomenila poučen zglede konfederativne ureditve.

Res pa je, da so bili v vseh obdobjih dozdajšnje sodobne zgodovine (od velikih imperijev do hilane vojne in njenih nasledkov s teorijo Brežnjeva o omejeni suverenosti socialističnih držav) groba vojaška moč in interesi močnih držav poglavitni, v večini okoliščin pa edino vodilo in merilo za ustvarjanje razmerij v svetu in zlasti med discipliniranimi pripadnicami blokov. Šele zadnje obdobje (ameriško-sovjetsko popuščanje in dogovarjanje, razmeroma mirna združitve Nemčij, ponudbe nove federalne ali konfederalne pogodbe v Sovjetski zvezi, poudarjanje narodov in regij kot nosilcev sodelovanja v novi Evropi) vendarle kaže, da bo postopoma, čeprav še ne brez ovir, mogoče ustvariti povsem drugačna razmerja med deli posameznih držav in državami, takšna, pri katerih na bosta več prevladovali volja in pobuda državne središča ali velikih sil. Tako iskanje poti za uveljavljanje narodov, zlasti manjših, kot polnopravnih subjektov pri urejanju razmerij v skupni državi ali v mednarodnem prostoru odpira tudi povsem stvarne možnosti za to, da si ti krojijo svojo državno organizacijo po svoji meri in tudi sami določajo, o katerih zadevah naj bi odločali skupaj z drugimi. Tudi oblikovanje samostojnih

držav takih narodov postaja uresničljivo, vsaj če gledamo razmere v Evropi. Žal so v naši jugoslovanski državi glede tega pogledi ne le izredno različni, temveč je ustvarjeno tudi ozračje, ki onemogoča strpno, argumentirano obravnavo teh bistvenih vprašanj ali s posebnim ravnanjem preprečuje njihovo reševanje, ne glede na to, da je federacija, ustvarjena na namišljenem bratstvu in vsiljeni enotnosti, že povsem preziveta.

Nadaljnji koraki v naši narodni samostojnosti v eni ali drugi obliki pa so vendarle vsak dan bližji in bolj kot od volje in pripravljenosti drugih odvisni od naše trdne odločenosti, pripravljenosti ter sposobnosti, da zaživimo kot dozorel, samostojen narod v svoji državi. Čas dela za nas, vidnih dosežkov pa brez nas biti ne more. V Evropi narodov in regij pa se hkrati odpira tudi možnost za vsebinsko uresničitev naših zahtev po zedinjeni Sloveniji.

Rodoljubje kot vrednota

Mimo moralne razsežnosti, ki je vredna posebnega poudarka, je rodoljubje (odnos posameznika do svojega naroda in države) pomembno v oblikovanju zavesti mladega človeka do sršega sveta, pri čemer je njegova vpetost, vkoreninjenost v lastnem narodu, njegovi tradiciji, kulturi in vrednotah ne le bistvena sestavina pripadnosti nacionalno razčlenjenemu svetu, temveč hkrati tudi pogoj za to, da se skupaj z drugimi pripadniki lastnega naroda zanesljivo, zato pa tudi učinkoviteje uveljavlja v teh širših prostorih. Vse to ne pomeni, da se zanikajo potrebna samostojnost, kritičnost in odgovornost mladega človeka glede na stanje in odnose (npr. politike vodilne sestave) tega naroda. Ne gre torej zgolj ali predvsem za državljansko vzgojo in zavest, vendar pa celostno prenikanje mladega človeka v bistvena razmerja lastnega naroda pomeni hkrati tudi preskus njegove širše družbene zavesti, pripravljenosti, ciljev, da se oblikuje v ustvarjalno osebnost ob zavestnem včlenjevanju v razmere, silnice, zamisli in delovanja, ki kot svojo skupno rezultanto oblikujejo sodoben ali zaostal narod, takšnega, v katerem se pripadniki trkajo po prsih zaradi narodovih preteklih zaslug ali takšnega, v katerem taki dosežki in vrednote pomenijo predvsem določeni vzvod in oporo za uveljavljanje naroda in njegovih pripadnikov v enakopravnem tekmovanju svetovnih razsežnosti.

Prvo mednarodno tekmovanje mladih homistov ALPE-JADRAN v Italiji

Društvo prijateljev glasbe Salvador Gandino iz Porcie pri Pordenonu v Italiji prireja od 27. do 29. decembra 1990 1. mednarodno tekmovanje mladih hornistov Mesto Porcia. Udeležijo se ga lahko vsi hornisti, rojeni po 1. 1. 1960, ki bivajo na območju celotne Italije ali v deželah delovne skupnosti Alpe-Jadran: na Bavarskem (Nemčija), Gradiščanskem, v Zgornji Avstriji, Salzburgu, na Štajerskem, Koroškem (Avstrija), Győr-Sopronu, Somogyju, Vasi, Zali (Madžarska), Hrvaški in Sloveniji (Jugoslavija) ter v kantonu, Ticino (Švica).

Tekmovanje poteka na treh stopnjah, finalisti bodo 29. decembra nastopili s komornim orkestrom iz Belluna pod vodstvom dirigenta Delia Cassette. Organizator je pripravil lepe denarne in praktične nagrade za prvo, drugo in tretje mesto. S tem so tudi hornisti (poleg violinistov, ki že osem let tekmujejo v okviru Alpe-Jadran v Gradišču ob Soči pri Gorici) dobili svoje tekmovanje v sklopu delovne skupnosti Alpe-Jadran.

Prijave sprejema organizator najkasneje do 15. decembra na naslov: ASSOCIAZIONE AMICI DELLA MUSICA »SALVADOR GANDINO«, CASELLA POSTALE N. 35 - 33080 PORCIA (PORDENONE) - ITALIA. Dodatne informacije (program obveznih skladb in drugo) lahko dobite pri avtorju prispevka na glasbeni šoli Franc Šturm, Ljubljana, Celovška c. 98.

LOVRO SODJA

doma
drugje

JAPONSKA

Otroci, podobni starcem

Med sedemnajstletnimi japonskimi srednješolci je vsak dan slišati enake pritožbe, kar malce podobne tistim, ki so na dnevnem redu v domovih za starejše: kako utrujeni so in kako jih bole kosti. Za možganski razvoj japonskih otrok skrbi eden najstrožjih izobraževalnih sistemov na svetu, žalostno pa je, da so gibalno zamerni. Tako poroča profesor Takeo Masaki z Japonske visoke šole za telesno vzgojo. Njegova raziskava je zajela 1231 šol od malih šol do univerz in povsod je ugotavljal, da učenci med poukom zehajo in se pritožujejo, da so utrujeni. Že najstniki imajo otrpla ramena in trpijo zaradi bolečin v hrbtu. Zelo pogosto imajo alergije, pa tudi slabo vidijo. Otroci si pogosto zlomijo nogo samo zato, ker zgrešijo stopnico. Ne gibljejo se dovolj, ne uporabljajo mišic.

Profesor Masaki je opazil tudi znamenja, ki kažejo, da so zdajšnji mladostniki bolj pasivni kot tisti iz prejšnjih rodov. Na primer: 41,3 odstotka vzgojiteljic iz 193 vrtec po vsej Japonski je opazilo, da otroci padajo na obraz, namesto da bi v obrambi pred morebitno nevarnostjo stegnili roko predse.

Učbeniki in televizija

Profesor Masaki meni, da je vzrok za takšno telesno stanje razvoj industrije in povojna blaginja. Pravi, da nastajajo alergije verjetno zaradi industrijskega onesnaževanja, drugačne prehrane in aditivov v živilih. Še usodnejše je pomanjkanje gibanja. Današnji japonski otroci so sužnji učenja. Značilen urnik petnajstletnika je takle: od 8.30 do 15.30 je v šoli, do 18. ure se ukvarja z zunajšolskimi dejavnostmi, kot je na primer radio-amaterstvo, potem pa odhiti k dopolnilnemu pouku, ki traja do 21.30. Po večerji napiše naloge – če prej ne zaspi.

»Dnevi teh učencev so natrpani s poukom in posebnimi urami z inštruktorji. Če pa vendarle najdejo kaj prostega časa, do polnoči ali dlje strmiijo v televizijo,« pravi profesor Masaki. »zato pa so naslednji dan pri pouku tako zelo zaspani.« Hkrati opozarja na značilno spremembo

vloge, ki jo ima otrok v družini. »Včasih so morali otroci doma pomagati pri gospodinjstvih opravilih in prenašanju reči; to jim je krepilo hrbtno mišičevje. Zdaj se lahko uče, za drobna opravila pa sploh ne po pridejo več.«

Mestna past

V sodobni Japonski ni več prostora za igranje. Mestni otroci živijo v betonskih džunglah, brez odprtih prostorov, kjer bi lahko tekali naokrog. V Tokiu je 2,5 kvadratnega metra na osebo, to pa je težko primerjati recimo s 45,7 kvadratnega metra v Washingtonu ali 19,2 v New Yorku. In še na tistem prostorčku se otroci ne smejo igrati z žogo, se voziti s kolesom, plezati po drevu... Težave se zvečujejo zaradi stanovanjskih razmer: zaradi papirnato tankih sten morajo biti otroci tihi, sicer se sosedje pritožujejo. Zato jim starši kupujejo tehnično zelo dognane igrače ali jim priskrbijo videokasete. Če mladostniki niso neprenehoma pred televizorjem, tičijo v knjigah. Nedavna raziskava je pokazala, da se celo v prefekturi Shizuoka, kjer je prebivalstvo večinom kmečko, le šestdeset odstotkov otrok igra zunaj eno uro na dan.

V ministrstvu za izobraževanje pravijo, da lahko šole pomagajo reševati tovrstne težave le deloma. V večini osnovnih in srednjih šol imajo tri ure telesne vzgoje na teden; urniki so prezahtevni. Profesor Masaki predlaga, naj šole in starši vodijo otroke na deželo, kjer naj se po nekaj dni gibljejo, kolikor jih je volja. V nekaterih mestih so začeli urejati posebne »igralne parke« za majhne otroke, kjer lahko tekajo in si izmišljajo nove igre.

Če ne bodo mladi Japonci preživljali več časa na igriščih kot pred televizijskimi sprejemniki, svariijo nekateri zdravniki, bodo ali preveč debeli ali pa presuhi, ne eni ne drugi pa ne bodo zmogli hujših telesnih obremenitev.

Newsweek, 23. 7. 1990
Prevedla in priredila
JANA CEDILNIK

ŠKOTSKA

Izobraževanje učiteljev v Evropi – izziv za prihodnost

Pod tem naslovom je bila od 9. do 13. septembra v Glasgowu na Škotskem konferenca, ki se je je udeležilo okrog 230 zastopnikov iz 28 držav: z ministrstev za šolstvo, univerze, visokih pedagoških šol in različnih vladnih ustanov, ki so odgovorne za izobraževanje. Številnejši so bili seveda udeleženci iz Velike Britanije, pozornost so zbudili tudi zastopniki Španije (delegacije je vodil minister za izobraževanje). Kasneje smo zvedeli, da je njihov množični nastop na konferenci ena od akcij za predstavitev in uveljavitev Španije med članicami Sveta Evrope v tem letu.

V plenarnih razpravah so prevladale štiri poglobitvene teme in se nadaljevale v razpravah v manjših delovnih skupinah in v pedagoških delavnicah: **Začetno izobraževanje učiteljev, njihovo nadaljevalno izobraževanje** (stalno strokovno spopolnjevanje), **Razvoj inštitucij, ki usposablajo učitelje in Učinski sprememb v Evropi 1992 na izobraževanje učiteljev**. Naj navedem le sklepne misli konference, ki pravzaprav povzemajo razprave vseh dni. V njih so nakazana zgolj temeljna vprašanja in dileme razpravljalcev, saj tudi ta konferenca ni dala dokončnih sklepov.

Pri začetnem izobraževanju učiteljev so govorili o kakovosti in številčnosti študentov, kandidatov za učitelje, o poklicnem usposabljanju, zlasti pridobivanju praktičnih izkušenj in o nadziranju programov in standarda v šolah (političnem, strokovnem) ter sodelovanju (partners-

hip) v izobraževanju. Veliko pozornost so namenili **nadaljevalnemu izobraževanju**, skratka stalnemu strokovnemu spopolnjevanju učiteljev. Kakšni so cilji nadaljevalnega izobraževanja, njegov obseg in učinek? Je to izobraževanje za učitelja obvezno, kaj pomeni za njegovo napredovanje in nadaljnji poklicni razvoj? Kako povezati začetno in nadaljevalno izobraževanje? V razpravi o **ustanovah za izobraževanje učiteljev** so se spraševali, ali naj bodo le-te enake in ali je dovoljena različenost. Kdo nadzoruje programe teh ustanov, kdo osebje? Kakšna je odgovornost zunanjih dejavnikov za njihovo delo in dosežke.

Ob zblizevanju Evrope pa je pomembno skupno priznavanje spričeval ali diplom, prehodnost učiteljev in tistih, ki jih usposabljujejo, in ob tem znanje jezikov. Tehnološke spremembe pa morajo vplivati tudi na poučevanje in učenje. Program za izobraževanje učiteljev v Evropi seveda ne bo v vseh državah enak. Treba pa bo razvijati sodelovanje, izmenjavo, prijateljstvo. Morali se bomo učiti drug od drugega.

In v čem so izzivi v izobraževanju učiteljev za prihodnost? Učitelj mora bolj upoštevati izkušnje, v svoje delo pa včleniti ugotovitve raziskav in razvoja v Evropi (projekti Erasmus, Kommet idr.), ustvariti čim več prijateljskih vezi v šoli, s kolegi drugih šol ipd., zlasti pa naj optimistično gleda v prihodnost!

Konferenca je potekala v eni največjih šol za izobraževanje

Aleš Kogelnik, 12 let: Konjički, voščena kreda, (3. nagrada), Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd, lik. pedagoginja: Nada Medved

(plakat), s katerim smo ponazorili stanje in spremembe, ki nastajajo v tleh, pri tem pa je bila posebej ovrednotena biološka analiza kot temeljna, najbolj eksaktna in zanesljiva, saj le-ta upošteva celostno obravnavo ekosistema.

Občudovali smo izredno disciplino udeležencev, njihovo željo po novem znanju, močan vtis so naredili na nas pogovori o biologiji kot stroki, problemih pri opremljanju učilnic in učilih ter centralizirano urejanje in nabava didaktičnih pripomočkov. To, kar učitelji spoznajo in uporabijo na seminarju, postane del normativov in standardov predmeta, za učna sredstva pa skrbi ministrstvo za šolstvo, posebna priznanja in nagrade pa podelijo tistim učiteljem, ki vnašajo v svoje delo veliko več kot pa obsega učni načrt.

Na željo udeležencev sem predstavila biologijo v naši šoli, poudarila pomen in vlogo preučevalnega dela, razmerje med teoretičnim in praktičnim delom, z željo, da bi lahko sodelovanje razširili in razvili v oblikovanje programov ustvarjalne in zanimive šole.

ROMANA JAZBEC

učiteljev za osnovno šolo v Zahodni Evropi (Jordan-Hill college), ki sprejme okrog 2700 študentov na leto. V celotnem kompleksu stavb so poleg študijskih prostorov še bivalni – vrsta študentskih domov. Šola ima svojo založniško hišo, knjigarno z bogatim pedagoškim in drugim strokovnim slovom, avdiovizualno središče in razkošno knjižnico. Skratka, to je središče, ki lahko zadosti vsem potrebam študentov in učiteljev. V učilnicah (tam smo delali v manjših skupinah v pedagoških delavnicah) klopi niso klasično razpostavljene. V vsaki je na voljo grafoskop (ali dva), dve projekcijski platni, poleg klasične table še posebna tabla s plakatnim papirjem, stene pa so pripravljene za pritrditev aplikacij.

Glasgow, ki je kot kulturno središče Evrope organizator številnih kulturnih prireditev (gostiteljsko po posebej omemljeni koncerta Franka Sinatre in Luciana Pavarottija), je brezhibno izpeljal tudi konferenco o izobraževanju učiteljev v Evropi. Svojo tehnično in poklicno dovršenost so nam organizatorji pokazali tudi s tem, ko so udeležencem ob koncu podarili videokaseto s posnetki pravkar končane konference.

MARIJA VELIKONJA

O KAKOVOSTI ITALIJANSKIH DRŽAVNIH ŠOL S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM

Eni hvalijo, drugi grajajo

Časnikarka Primorskega dnevnika Nadja Filipčič je 20. septembra zaokrožila svojo serijo člankov ob začetku novega šolskega leta v zamejstvu in pripravila prijetno razmišljanje, v katerem je razložila svoje poglede na prihodnost naših šol in na njihovo vlogo v življenju slovenske narodnostne skupnosti. Vse je bilo zapisano zelo blagohotno, zbudilo pa kar veliko odmevov in polemik. Očitno je dregnila v živo, kajti le malokdo je ravnodušen do problematike slovenskega šolstva v Italiji.

Mimogrede je opozorila tudi na staro vprašanje, da v slovenskih šolah ni bilo pluralizma, in namignila, da so katoliški krogi vsa leta mirno razpotali s šolsko oblastjo. Seveda so drugi očitali, da je slovenska šola preveč »titoistična«, pa da tudi druge slovenske zamejske ustanove niso pravi nič bolj pluralistične... Gre za stare spore, ki so že večkrat razburkale slovensko javnost v Italiji, zanimivo pa je, da ta problematika tokrat ni bila v ospredju, čeprav je zbudila kar nekaj odmevov.

Seveda časnikarka ni mogla mimo ugotovitve, da je v slovenskih šolah čedalje manj otrok in da celo marsikateri »zavodni Slovenec« ne vpiše svojih otrok v šole s slovenskim učnim jezikom, pa čeprav si služi kruh v službah, ki so neločljivo povezane z življenjem manjšine. Kot odmev so nekateri bralci kar naravnost zapisali, da marsikdo ne vpiše svojih otrok v slovenske šole, ker dvomijo v njihovo kakovost (Sergij Premru, PDK 20. 9. 1990). To je odločno zavrnila ravnateljica znanstvenega liceja v Trstu, prof. Nada Pertot (PDK 21. 9. 1990 in 4. 10. 1990), pa tudi nekateri drugi (npr. prof. Egidij Košuta, ravnatelj slovenskega dijaškega doma v Gorici, PDK 25. 9. 1990; Aleksander Furlan, PDK 25. 9. 1990... Očitki glede kakovosti naših šol so bili zavrženi, češ da je to le izgovor za lastno mlakost in strah, da slovenska spričevala pri vse težjem zaposlovanju ne bodo enakovredna italijanskim, pa čeprav so tudi to spričevala italijanskih državnih šol.

Zanimivi so tudi odgovori ravnateljev slovenskih srednjih šol na Goriškem, ki jih je zbral Marko Čubej (PDK 16. 10. 1990), čeprav niso neposredno povezani s to polemiko. Svoja mnenja so povedali prof. Rozalija Lojk, ravnateljica srednje šole Ivana Trinka (pri nas so to višji razredi osnovne šole), prof. Milko Rener, ravnatelj gimnazije – liceja Primoža Trubarja (v Italiji se v tej smeri prvi razredi imenujejo gimnazije in so nekakšna priprava na licej, to je na končne razrede) prof. Majda Corsi, ravnateljica učiteljske Šimona Gregorčiča, prof. Vladimir Šturm, ravnatelj trgovske šole Ivana Cankarja ter priključenega oddelka tehnično-trgovskega zavoda Žige Zoisa iz Trsta. Povedali so, kakšne težave imajo zaradi neprimernih prostorov, zaradi pomanjkanja redno zaposlenih učiteljev, kako skrbijo za kakovostno rast šole. Vsem povzročajo hude preglavice, to, da nimajo dovolj redno nameščenih profesorjev in si morajo pomagati s suplenti, te pa imenujejo šolske oblasti vsako leto šele kakšen mesec po začetku pouka – zaradi vsega tega pa seveda delo ne more normalno potekati. Tudi učitelji se menjujejo prepogosto. Učiteljske ima le štiri stalno zaposlene profesorje, poučuje pa jih petnajst; v trgovski šoli je stalnih pet, zaposlenih suplentov pa petnajst. Ponekod so težave z učbeniki, ki so slabo prevedeni ali pa so zastareli. Vse višje srednje šole vpeljujejo informatiko in so praktično tudi že opremljene specializirane učilnice, vse so organizirale tudi različne izpopolnjevalne tečaje za učitelje in uspešno preskušajo nove oblike pouka, ki jih je na predlog njihovih profe-

sorjev potrdilo ministrstvo. Zelo kritični so do šolskih državnih oblasti zaradi šibkega sodelovanja s skrbnikom za slovenske šole, ki ima v Italiji velike pristojnosti. Vsi se zavzemajo za strogo pri delu ter za večje sodelovanje s starši. V primerjavi s podobnimi italijanskimi šolami s slovenske na višji ravni ali pa vsi ne zaostajajo za njimi.

Kljub vsemu je značilno, da domala nihče ni upal zagovarjati slovenskih šol brez vsaj majcen zadržkov in povsod si želijo spolniti še to ali ono. To je seveda razumljivo.

V ta razmišljanja je posegele univerzitetni profesor in znani javni delavec Jože Pirjevec (PD 28. 9. 1990), ki je slovenske šole skušal oceniti v okviru italijanskega šolskega sistema, za katerega meni, da je »na psu«, ker tu lahko vstopiš v razred kot student, če si samo vpisan na univerzo (torej tudi bruc ima vsi teoretično možnost, da uči leto ali dve mlajše kolege na višji srednji šoli, če ni boljšega pri roki). L v tej deželi lahko poučuješ, ne da bi kdaj kar koli slišal o pedagoških vedah... In seveda se mi zdi, da je šolstvo v republiki Sloveniji na neprimerno višji ravni kot v Italiji.

Ta teza pa je tako pretresla št. žancanko Jolko Milič, da je napisala duhovit članek Sosedov piše je vedno kokoš (PDK 3. 10. 1990), saj nikakor ni mogla zdržiti vseh kritik slovenskega šolskega sistema ter opljuvanega usmerjenega izobraževanja v republiko Sloveniji s tistim, kar je menil Jože Pirjevec. Zaskrbelo je za vse tiste »matične Slovence«, ki »himnično opevajo odlične italijanske šole« in svoje otroke vpišujejo čez mejo, češ da je to dobro naložen kapital za mednarodno uveljavitev njihovih malih genijev.

Ob vsem tem so zgovorna tudi mnenja absolventov slovenskih zamejskih šol, ki so zdaj že študentje na univerzi ali so že slopi v službo. Čeprav je Nadja Filipčič do zdaj, ko to pišemo, objela le nekaj pogovorov, je značilno, da so nekdanji dijaki slovenskih šol neprimerno bolj zadovoljni s svojo nekdanjo šolo kot druga javnost. Ne opažajo bistvene razlike med svojo usposobljenostjo in znanjem kolegov, ki prihajajo na univerze z italijanskimi šolami. Priznavajo tudi, da je uspeh šolanja bistveno, koliko je dijak prizadeven, koliko se trudi pridobiti si čim več znanja. Zelo poudarjen je lik profesorja, ki mu vsi priznavajo odločilno vlogo pri izobraževanju. Z dijakom kovem zorenjem se spreminja tudi odnos do profesorja, in njegova popustljivost ali strogoost se čedalje manj pomembni. Bistveno postaja tisto, kar te je naučil. Od dobrega učitelja zahtevajo, da je dobro strokovno pokovan, da razume dijaka, cel njegovo iskrenost, ga ocenjuje z vsemi ocenami, ki jih ima na voljo (da torej zapiše tudi devetico in desetico). Torej dokler znana lestvica vrednot, ki ni bistveno drugačna kot drugje. Vsi mladi slovenski izobraženi imajo tudi marsikateri pomislek o slovenski šoli v Italiji, vendar največkrat zaradi programov opremljenosti šol, težav s slovenskimi učbeniki, ki jih za marsikateri predmet ni, idr.

Pravzaprav sta me najbolj ptegnili dve dejstvi:

● Malo je tistih, povsem zadovoljnih s šolo, ki naj bi ji z upali svojega otroka.

● Mladi ljudje šoli še zdaj ne pripisujejo tolikšnega pomena kot odrasli. Za vse je pomembno toda za nobenega ne usodna edino veljavna.

Za zdaj torej vsa ta vihra izzveva v misel, ki jo je Jolka Milič menda povzela prosto po Kantu: »Neumnežem ni pomoči, po prečnem je treba pomagati, g nji pa se znajdejo sami, vse šolam navkljub.«

ZOLTAN JAN

ZASEBNO PODJETJE DOBA UBIRA SVOJO POT

Izavimo izobraževanje za vsakdanjik

Jasna Dominko-Baloh: »V Dobi pripravljamo izobraževalne programe, ki si jih ljudje želijo.«

Konec septembra so se v avstrijskem Retzhofu na vsakoletnem srečanju zbrali zastopniki Madžarske, Romunije, Avstrije in Jugoslavije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. Zasebne izobraževalne organizacije je zastopala tudi Jasna Dominko-Baloh iz Maribora.

Udeležence je seznanila z delom svojega mladega podjetja Doba. Zelo so bili navdušeni nad načrtovanim in že izpeljanim programom. Obljubili so pomoč in sodelovanje; v prihodnje bodo izmenjevali predavatelje, otrokom, ki se bodo pri Dobi učili nemščine, pa so že zdaj ponudili nekaj štipendij za poletne tritedenske jezikovne tečaje v Avstriji.

Zbrane strokovnjake je Doba pritegnila z razgibano in raznoliko dejavnostjo in predvsem s hitrim, učinkovitim uresničevanjem svojih zamisli. Da bi to delovno organizacijo поблиže spoznali, smo se pogovarjali z njeno direktorico, profesorico Jasno Dominko-Baloh.

Kaj je pravzaprav Doba?

Doba je maja ustanovljena zasebno podjetje »za opravljanje izobraževalnih in organizacijskih storitev ter prenašanje kulturnih vrednot.« - Takšno je uradno ime. Pripravili smo skušali programe, ki bi oživili izobraževalno ponudbo v mestu ob Dravi in tudi v izobraževanje vnesli vsaj nekaj tekmovalnosti. Ukvarjamo se z različnimi oblikami izobraževanja za otroke in odrasle. Zdaj imamo predvsem jezikovne tečaje, ker je zanimanje zanje nenačakovano veliko.

Ena vaših prvih akcij so bile počitnice na Rogli. Bile so uspešne in imele so velik odmev.

Devetdeset osnovnošolcev iz Ljubljane, Novega mesta, Kopra in Maribora si jih bo najbrž za dolgo zapomnili. Pa ne zaradi angleščine, ki so jo utrjevali in spopolnjevali vsak dan po tri ure. Ali pa? V minulih počitnicah so se naučili tudi igrati tenis in celo

jahati - vse to v enem samem tednu, v družbi vrstnikov, ob obilo smeha in zabave. Podobne počitnice bomo še organizirali - tudi za tistih dvesto otrok, ki smo jih poleti morali odkloniti.

Od mariborskih srednješolcev smo zvedeli, da tudi popravni izpiti niso več strah in trepet, kakor so bili nekoč.

Namen teh izpitov ni, da bi zastraševali, in če so mladi to spoznali, nam je uspelo. Poleti smo pripravili inštrukcijske tečaje za »popravnike«. Nismo utrjevali le učne snovi (to so mladi večkrat sami opravili), ampak smo se na popravni izpit predvsem psihološko pripravljali. Spoznavali so tudi tehnike učenja. Naša srečanja so bila prijetna in vse prej kot odvračna, četudi so bila med počitnicami. Na popravni izpiti so se vsi naši »tečajniki« dobro odrezali. Pridobljeno znanje in izkušnje jim bodo koristili tudi v prihodnje, a najbrž ne več

Prof. Jasna Dominko-Baloh
Fotografija: Dragiša Modrinjak

pri popravni izpiti.

Presenetljivo veliko Mariborčanov se želi učiti tuje jezike.

Doba je ponudila kar nekaj zanimivih programov, čeprav se z jezikovnim izobraževanjem ukvarjajo tudi druge, s tem namenom ustanovljene organizacije (v Mariboru vsaj še tri zasebne jezikovne šole in delavska univerza). Vpisali smo že več kot 200 otrok in dijakov ter 140 odraslih, ki obiskujejo tečaje v naših (najetih) prostorih na Razlagovi 16, za 350 otrok pripravljamo tečaj na njihovih matičnih osnovnih šolah, za 820 cicibanov pa vsak teden za nekaj ur prihajamo v njihove vrte. Naše jezikovno izobraževanje poteka na štirih ravneh: za začetnike brez poprejšnjega znanja, ko morda poznajo le tu in tam kakšno besedo; za tiste, ki že malo govorijo; tretja raven pa je namenjena vsem, ki se v tujem jeziku sporazumevajo, vendar pa marsikaj narobe povedo, ne izbirajo primernih besed, pa tudi skladnja in slovnična pravila jim povzročajo težave; »najvišji tečaj« pa so namenjeni spopolnje-

vanju tistih, ki se sicer sporazumevajo tudi v zahtevnejših okoliščinah, pa bi v prihodnje to radi počeli brez napak. Naši tečaji so celoletni, stourni, čedalje več pa se zanimajo tudi za štirideseturne tečaje poslovnega jezika (angleščine ali nemščine) ob koncu tedna (tako imenovane »vikend-tečaje«).

Kako poteka jezikovno izobraževanje za predšolske otroke?

Želimo si, da bi lahko vsak dan imeli vsaj uro nemščine, pa za zdaj to še ni mogoče. V vrce prihajamo dvakrat na teden, dopoldan, in delamo po njihovem vzgojnem programu, toda ne v slovenščini, ampak v nemščini. Učenje za najmlajše mora biti prijetno, zato poteka v njihovem okolju, med njihovimi igračkami in vrstniki. Delo bomo tudi strokovno spremljali. Nekateri starši pričakujejo preveč, celo to, da bodo otroci že po letu dni govorili nemško. Takšnih ciljev sploh nimamo. Zadovoljni bomo, če jim nemščina ne bo več tuja in bomo v njih prebudili željo po govorjenju in razumevanju.

Mariborčani se radi odzivajo na vaše programe »konjičkov«.

Ugotavljajo, da so pravo poživilo, in sprašujejo, zakaj že doslej ni bilo podobnih. Tečaj za pripravo koktajlov (dvanajsturni) je potekal v hotelu Slavija, vodil pa ga je priznani mariborski barman in sladokusec, sicer časninar, Žarko Golob. Pogovarjali so se (in preskušali) o pijakah, kulturi pitja, kako pripraviti hladne osvežitve napitke brez dragih naprav, dolgih priprav in iz domačega bara. Zanimiv je bil tudi osemurni tečaj za tiste, ki radi presenetijo svoje goste z nečim, česar ni mogoče kupiti v trgovini ali naročiti v gostilni. »Osladimo si življenje« - to je

bilo vodilo tega tečaja, na katerem so pripravljali hladne sladice in bovine.

Načrtujemo še krajše programe ročnih spretnosti (delo s suhim cvetjem, pripravo novoletnih daril...). Najbrž bo zanimiv tudi program o kulturi mize. Ali se znamo vesti za mizo? Nismo nikoli v zadregi, ko moramo za različne priložnosti postreči s primerno hrano in pijačo?

Doba je stara komaj nekaj mesecev, pa ima že tako raznolik, bogat program in tudi prav lepe uspehe. Kako ste to dosegli?

Sprva sem delala vse sama in sploh nisem utegnila razmišljati kaj in kako delam, in kaj bi še morala postoriti. Zdaj smo že štirje in je veliko lažje. Doba je zame svojersten izziv. Nazadnje le lahko počnem to, kar menim, da je dobro. Uresničujem svoje zamisli. Tega prej nikdar nisem mogla. Zamisli sem sicer imela, vendar pa je bil postopek za to, da bi naredila še kakšen korak naprej, zmeraj predolg. Zmeraj sem trdila: čim večja je ponudba, tem večje bo povpraševanje. Tega pa vsi niso priznavali in so se pritoževali, kako je financiranje in drugo v sistemu neurejeno.

V Dobi pripravljamo izobraževalne programe, ki si jih ljudje želijo. In zato me ne skrbi, da se ne bi vpisovali.

Kakšni so vaši poslovni načrti?

Načrtov je veliko, samo ne vem še, kje naj jih začnemo uresničevati. V našem mestu je brezposelnih že približno osem tisoč in s skupnostjo za zaposlovanje se pogovarjamo, da bi zanje pripravili posebne programe preusposabljanja, prezaposlovanja in predvsem programe za razvoj

naš
pogovor

osebne samostojnosti. S tem jih ne bi vpeljali v nove poklice, pripomogli pa bi, da bi se ti ljudje znali zaposliti drugače, kakor so bili vajeni doslej.

Že pred leti smo govorili o tem, da bi v Sloveniji potrebovali andragoško središče. Upam, da ga bomo skupaj z drugimi strokovnjaki ustanovili v Mariboru. Pripravljamo tudi zanimive programe za srednješolce (v sklopu pouka, ki je namenjen interesnim dejavnostim), zdaj za prve letnike, drugo leto tudi za druge. Za začetek smo izbrali temo kultura pitja.

Maribor je pobraten z Griefenwicheim in Marburgom. Zakaj ne bi izbrali teh vezi tudi v izobraževalne namene?

Razmišljamo tudi o krajših štirinajstdnevni programih za nadarjene učence osnovnih šol. Ob koncu šolskega leta bi zanje pripravili posebne tečaje iz matematike, fizike, slovenščine in tujega jezika. Napredovali bi v predmetih, ki jih zanimajo. Z nadarjenimi otroki bi se ukvarjali srednješolski in visokošolski profesorji.

Sčasoma se bomo spoprijeli tudi z založništvom. Koliko je knjig, ki jih bi morali še prevesti v slovenščino in izdati pri nas - predvsem o načrtovanju dela in vodenja. O tem premalo vem, čeprav je za uspeh izredno pomembno.

Ste morda razmišljali tudi o zasebni šoli?

Seveda. Pa ne o osnovni, tudi ne o gimnaziji. Teh je v Mariboru dovolj. Potrebovali pa bi recimo čevljarstvo ali kakšno drugo obrtno, ki je že napol pozabljena. Pogovarjala se je
LUČKA LEŠNIK

Se bo obnova zavodov nadaljevala?

Izteka se petletno obdobje republiškega načrta za obnovo bivanjskih prostorov v 21 zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Naložbe se plačujejo iz stanovanjskih solidarnostnih sredstev (podobno kot pred tem 10-letni investicijski načrt za obnovo dijaških in študentskih domov v Sloveniji). Na sestanku komisije za obnovo teh zavodov (25. oktobra) so med drugim ugotavljali, da bo izid iztekajočega se petletnega načrta kar dober: 16 obnovljenih ali nanovo zgrajenih zavodov od 21 načrtovanih. To pa obenem pomeni, da bi bilo treba zagotoviti investicijske možnosti še za nekaj let. Iz zdajšnjega seznama ostanejo za obnovo še zavodi v Višnji gori. Prehodni mladinski dom v Ljubljani, zavodi v Radečah, Logatcu in Preddvoru. Dodatno pa so bili na seznam za naslednje obdobje uvrščeni še zavodi v Stari gori pri Novi Gorici, Šentvidu pri Stični, Dobrni pri Celju, Kamniku (3.

del) in Vrhpolju, mogoče pa da bo nujne prenove potreben še kateri. Za zdaj kaže, da bo ta načrt zelo težko udejaniti, kajti novi stanovanjski zakon naj ne bi več zagotavljal možnosti za take družbene naložbe. Zato bi bilo treba najti druge možnosti, kajti omenjeni zavodi za mladino z motnjami v telesnem in duševnem razvoju so resnično potrebni obnove. Komisija bo predlagala izvršnemu svetu, naj ta najde kakšno možnost.

Obenem so člani komisije spomnili na zelo uspešno desetletno družbeno akcijo za obnovo dijaških in študentskih domov v Sloveniji. Potekala je v letih 1976/85, ko so bili posodobljeni ti domovi približno s 17000 ležišči. Podprli so pobudo za skupno gospodarjenje s temi domovi v sklopu šolskega ministrstva. Organizirano pa bi bilo treba skrbeti tudi za vzdrževanje in obnovo zavodov za mladino z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

J. S.

Dijaški in študentski domovi v knjigi

V nakladi 900 izvodov je izšla knjiga z okoli 140 stranmi formata A 4 Domovi učencev in študentov v Sloveniji. Izdala jo je Izobraževalna skupnost Slovenije v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo in s Skupnostjo domov učencev srednjih šol SRS. Tiskal jo je Pomurski tisk v letu 1989. Pravzaprav je knjigo spravil na svetlo Odbor podpisnikov Družbenega dogovora o gradnji domov učencev in študentov v obdobju 1976/1989; pripravili so jo Janez Gorjanc, Milivoj Lapuh, Marina Cankar, Jože Prelog in Momčilo Jančič, uredila in opremila jo je Martina Zbašnik, avtor fotografij je Lojze Fužir. Na začetku knjige je opisan pregled zidave dijaških in študentskih domov v Sloveniji med letoma 1976-1985, prikazana sta vloga in pomen dijaških domov v našem sistemu vzgoje in izobraževanja, veliko zvezo o delovanju Skupnosti domov za učence v Sloveniji, nato pa sledi obširna predstavitev vsakega od domov, ki je bil sezidan ali prenovljen v omenjenem desetletju. Zapisani so bistveni podatki o graditvi vsakega doma in o samem domu, zraven pa so povsod slike tlorisa, notranjštine in zunanosti vsakega doma.

Podana je še skopa informacija za izletnika ali turista o storitvah domov v počitniškem času.

V zborniku so prvič predstavljeni vsi dijaški in študentski domovi v Sloveniji, njihove zmogljivosti, njihova ponudba. Zato je knjiga dragocen pripomoček za celosten vpogled v zmogljivosti in namembnost dijaških in študentskih domov po vsej Sloveniji.

Praktična informacija v knjigi je reprezentativna, na vrhunski kakovostni ravni, kakršna bi lahko bila vzel marsikomu.

Prvič pa je v tem zborniku predstavljeno še nekaj več: organizirana gradnja dijaških in študentskih domov v Sloveniji med letoma 1976-1985. V tem času je bilo v Sloveniji sezidanih 44 domov, 10 dozidanih, 21 obnovljenih, ob teh pa še nekaj preurejenih. Tako so bili lahko opuščeni neprimerni domovi v nekaj stoletij starih poslopih sirotišnic, samostanov, vojašnic idr., dijaki in stu-

dentje so v teh letih povsod v Sloveniji dobili sodobna bivališča evropske ravni. Pomoč so dobili tudi slovenski otroci v Avstriji (nov dijaški dom v Celovcu) in Italiji (pomoč pri opremi domov v Špetru, Gorici, Trstu). Iz tega denarja so se urejale tudi jedilnice za študente na ljubljanskih in mariborskih fakultetah.

Ta graditev domov je bila enkratna investicijski podvig v povojni zgodovini slovenskega šolstva, z njo se lahko primerja le organizirana zidava 100 šol pred tem. Z denarjem, ki je prišel predvsem iz prispevkov za zidavo stanovanj v Sloveniji, je umno gospodaril odbor za zidavo domov pod predsedstvom Jožeta Gačnika in za njim Janeza Gorjanca (oba iz Gospodarske zbornice Slovenije).

Zasluga tega odbora je, da se je denar obračal in uporabljal zelo gospodarno in da je spodbujal občutno posredno soudeležbo krajevnih sredstev (priprava zemljišča idr.), racionalnost v projektiranju, izvedbi in opremljanju. V tem pogledu je bila organizirana graditev dijaških in študentskih domov dosežek, ki mu ga v jugoslovanski povojni gradbeni in šolski praksi najbrž ni para. Knjiga izpričuje torej veliko dejanje slovenske družbe za šolstvo v omenjenem obdobju.

Uresničena je bila želja zdaj že pokojnega pedagoškega svetovaleca Franja Klojčnika, ki je prvi pri nas začel akcije za obnovo domov, zbral somišljenike in pritegnil k sodelovanju javnost. Ob sodelovanju Dušana Šinigoja, Majde Poljanšek, Marjana Jelena, Jožeta Deberske, Toneta Ferenc na vrhu odbora za zidavo domov in ob njih številnih zagnancev in strokovnjakov v gradbenih odborih in operativi so danes vsi dijaški in študentski domovi v Sloveniji novi ali prenovljeni, življenjske in delovne razmere za zdomce in vzgojitelje ter drugo osebje pa dobre. Drugo pa je, da se šolska mreža v Sloveniji ni razvijala po načrtu, domovi pa so se, in da je danes še zmeraj premalo prostora v domovih v največjih šolskih središčih (Ljubljana, Maribor), kje drugje pa ne vedo, kaj bi z njim.

JANKO SVETINA

SLAVISTIČNO DRUŠTVO LJUBLJANA

vabi na društveno srečanje, ki bo v **soboto, 17. novembra, na Filozofski fakulteti, soba 4 v pritličju**. Tega dne bo predstavitev dveh slovanskih jezikov:

● **makedonščina ob 9.00** (med drugim bomo predelali makedonska besedila v Slovenskem berilu za 6., 7. in 8. razred)

● **poljščina približno ob 10.30**
Poleg članov vabimo tudi druge, ki jih zanima naša dejavnost. Vstop prost.

dr. Milan Dolgan, predsednik

Komisija za delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE IVAN CANKAR VRHNIKA razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE IN MATEMATIKE**, za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Pogoj: končana PA ustreznih smeri, lahko tudi smer tehnična vzgoja - fizika.
Začetek dela po dogovoru.

- **UČITELJA ZEMLJEPISA**, za določen čas, do konca šolskega leta 1990/91, s polovičnim delovnim časom.

Pogoj: končana PA smer zemljepis - zgodovina, lahko tudi absolutent.
Začetek dela po dogovoru.

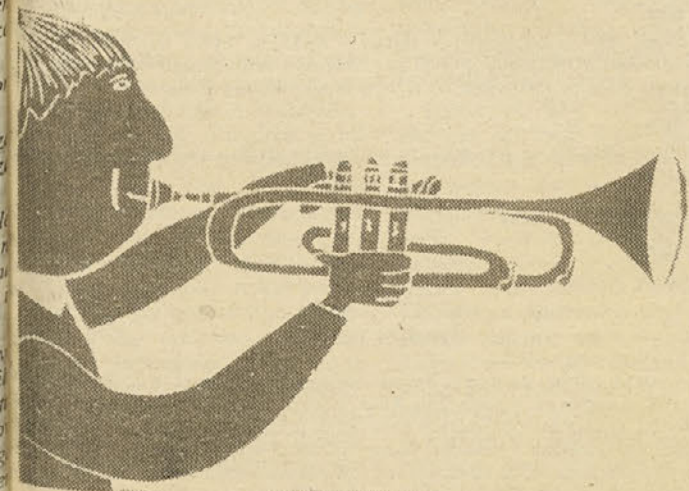
- **UČITELJA SLOVENSKEGA IN SRBOHRVATSKEGA JEZIKA**, za določen čas, do konca šolskega leta 1990/91, s polnim delovnim časom.

Pogoj: končana PA smer slovenski - srbohrvatski jezik, lahko tudi absolutent.
Začetek dela po dogovoru.

- **VODJO ŠOLSKE PREHRANE**, za določen čas (do vrnitve delavke z daljše bolniške odsotnosti) s polnim, lahko tudi polovičnim delovnim časom.

Pogoj: končana PA smer gospodinjstvo, lahko pa tudi živilski tehnik ali absolutent.
Začetek dela takoj ali po dogovoru.

Prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Ivan Cankar, Lošca 1, Vrhnika. Kandidate bomo obveljali o izidu razpisa v 8 dneh po izbiri.

Zoran Štriker, 6. r.: V glasbeni šoli, linc-uz, Osnovna šola Prežihov Voranc, Ravne na Koroškem, lik. pedagoginja: Bronislava Gajšek

pobude
odmevi

Kaj smo in kaj bomo

Profesorica razrednega pouka - kako laskav naslov! Kolikšna bo njegova vrednost, pa je drugo vprašanje, in o tem drugem bi rada danes spregovorila.

Leto tragedija na Pedagoški fakulteti v Mariboru je spet za mano. Pred mano se odpirajo vrata četrtega letnika razrednega pouka ob delu in s tem tudi veliko novih vprašanj:

Bomo zvedeli kaj novega, ne bo vse skupaj spet samo ponavljanje snovi iz prvih dveh letnikov pedagoške akademije? Se bo kdo le spomnil in nas vsaj mimogrede seznanil (če to pač ni bistvo našega šolanja?) z waldorfsko pedagogiko, osižeškim konceptom in drugimi integriranimi oblikami dela v osnovni šoli?

Ne vem, ali bomo to dočakali? Mogoče pa vendarle?

Vsako predavanje sem pričakovala z novim upanjem in željo, da bom svojim kolegom v šoli lahko rekla: »Veste, to, kar sem zvedela danes, pa je vredno posnemanja.«

Vendar, žal... Zemljepis, seminar nalog. Ugotovim, da sem to opravila že v prejšnjih letnikih. Protest ne pomaga. Če tega ne opraviš, ne moreš na izpit.

Tujega jezika nas večina ne obvlada. Urnik predvideva borih petindvajset ur, če ti ta čas ne zadošča, si poišči pomoč drugje.

Oprostite, ampak prave povezave med tema dvema nesmi-

sloma ne vidim! Vsi časopisi, ki dajo kaj na vzgojo ali vsaj na družino in otroka, razglašajo prijazno, zanimivo, neobremenjujočo šolo. Pred mano je tudi Prosvetni delavec in sestavek Lučke Lešnik. Kako se kali waldorfski učitelj. V enem od odstavkov piše: »Prvo leto študija waldorfske pedagogike na angleški šoli je namenjeno osebnostnemu razvoju, spoznavanju sebe, sproščanju, razmišljanju o sebi, drugih in življenju nasploh... Ti dve leti na koledžu nista predstavljali intelektualnega guljenja, piljenja in urjenja spomina...«

Hvala bogu, da neke na tem širnem svetu mislijo tudi na človeka. Že leta 1919 je Rudolf Steiner, doma iz Kraljevca blizu Zagreba, vodil waldorfsko šolo v Stuttgartu. Po svetu je danes ta zasnova dela vse bolj popularna, le v domačih logih se je izogibamo. Mi pa, namesto da bi profesor razrednega pouka postal praktik - predvsem kar zadeva metode in oblike dela, hočemo iz njega narediti »strokovnjaka«, ki ne bo obvladal ne stroke in ne prakse.

Skušam biti optimistka. Tolažim se s tem, da spadam najbrž med poskusni rod pedagoške fakultete in da se bodo vsaj naslednji rodovi šolali podobno, kot se je šolala Branka Strmole v Angliji.

ALENKA Č. J.

BIOLOŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE IN SEKCIJA UČITELJEV BIOLOGIJE

Predlagajte, razmišljajte!

Biološko društvo deluje na Slovenskem že desetletja, v zadnjem času pa se skuša uveljaviti sekcija, ki bo združevala učitelje biologije na vseh stopnjah izobraževanja, od osnovne šole prek srednje, do visoke.

Ves čas je očitno, da se učitelji želijo včlanjevati v stanovsko društvo, pobude so zelo pogoste, vendar nikoli uresničene. Zdajšnje aktivnosti v zvezi z ustanovitvijo pedagoške sekcije potekajo že drugo leto in končno je delo članov iniciativnega odbora prineslo toliko uspehov, da lahko stopimo iz anonimnosti in predstavimo kolegom, prihodnjim članom sekcije, opravljeno delo in načrte.

Zakaj sekcija učiteljev biologije?

Študent, ki zapusti šolske klopi in se kot učitelj postavi pred učence ali dijake, ostaja bolj ali manj sam, kljub polni zbornici, ravnatelju, svetovalcem, šolskim in zunajšolskim, tem matični šoli, ki ga je izobrazila. Da je to res, kažejo vsa srečanja učiteljev pa naj bodo to ekskurzije, seminarji ali celo samo kratke sestanke.

Razvoj znanosti, tehnologije ter prodor računalništva se kaže tudi v šoli, v predmetnikih in učnih načrtih, ki so vse bolj obsežni. Učenci se tako vedno več učijo na pamet in očitek, da v šoli prevladuje faktografija, je pogosto utemeljen. Raziskovalni prijem se počasi uveljavlja v naravoslovnih dejavnostih, seminarjskih in raziskovalnih nalogah in zadnji dve leti tudi na poletnih naravoslovnih šolah, ki jih v nekaterih okoljih organizirajo za svoje nadarjene učence.

Zakaj bi vsak učitelj odkrival sam, kar drugi že uspešno uporablja. Če ni to naš učitelj, je morda učitelj iz katere sosednjih držav. Tudi čez mejo moramo končno pogledati.

Kako doseči te cilje? • Z nenehnim izobraževanjem s predstavljivo uspešnih oblik in metod dela posameznih učiteljev, strokovnih predavanj in ek-

skurzij pod vodstvom znanstvenikov naših univerz in inštitutov pa tudi tujih strokovnjakov, ki prihajajo v Slovenijo in bi bili pripravljeni sodelovati.

• Z izborom strokovnega in poljudnega slovstva, ki ga učitelj uporablja za samoizobraževanje, pa tudi pri samostojnem delu učencev. Videotehnologija in računalniški programi nastajajo skrivoma po posameznih šolah. Tudi te bi morali predstaviti in ugotoviti, koliko in za kaj so uporabni.

In končno bi morali svojo uspešnost pri delu primerjati med seboj. To že omogočajo tekmovanja pri Raziskovalni skupnosti in v organizaciji gibanja Znanost mladini, ki vsako leto izbere najboljše raziskovalne naloge učencev osnovnih in srednjih šol. Sekcija naj bi pripravila tekmovanje iz znanja biologije. Najboljši učenci bi tako lahko sodelovali na olimpiadi, tekmovanju na ravni evropskih držav.

Slovenija je majhna, a kljub temu prevelika, da bi bila pogosta srečanja mogoča. Povezovala nas bo revija z naslovom Biologija v šoli. V njej bi našli svoje mesto znanstveniki raziskovalci iz univerz in inštitutov, kakor tudi vsak učitelj, ki bi imel in želel kaj povedati.

Nič nisem zapisala o vodstvu sekcije, saj se je zdajšnji iniciativni odbor imenoval sam, potrdil ga je Izvršni odbor Biološkega društva, katerega predsednik je dr. Tone Wraber. Na prihodnjem običnem zboru Biološkega društva bomo izvolili upravni organ, ta pa bo uradno vodil delo sekcije.

Predlogov in zamisli za delo je veliko, še več se jih bo, upam vsaj, oblikovalo po tem zapisu. Pošljite jih na naslov: **Biološko društvo Slovenije - pedagoška sekcija, Aškerčeva 12, Ljubljana.**

Predsednica iniciativnega odbora: **IRENA PERENIČ**

Kakšno športno vzgojo pravzaprav hočemo?

Prispevek je razmišljanje o zdajšnji slovenski in jugoslovanski šolski športni vzgoji. Zanj so značilni okvirni učni načrti, domala neomejena svoboda športnih pedagogov pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnih ciljev in upoštevanje učenčevih želja. Postavlja se vprašanje, ali je takšna vzgojna strategija dobra.

Za uspešno šolsko športno vzgojo je potrebna vrsta dejavnikov. Med temi sta bistvena prav gotovo dva:

Prvi dejavnik je načrtnost, sistematičnost ter nepretrgano smiselno vertikalno povezovanje in nadgrajevanje vzgojno-izobraževalnega dela od osnovne do visoke šole. Tega ne more zagotoviti okvirni učni načrt, ki prepušča izbiro vzgojno-izobraževalnih ciljev in vzgojno-izobraževalnih vsebin presoji (ali pa ležernosti) vsakega posameznega športnega pedagoga. Nekakšen samoupravni vzgojni model, kjer učenci odločajo, kaj bodo delali, pa je sploh norost posebne vrste. Ergološko je utemeljen le **operativni učni načrt**, ki predpisuje konkretne vzgojno-izobraževalne cilje in konkretne vzgojne izobraževalne vsebine. Le takšen učni načrt zagotavlja smiselno vzgojno kontinuiranost in konsistentnost. Ne nazadnje, edino **operativni učni načrt** dopušča tudi empirično raziskovalno obravnavo.

Drugi dejavnik uspešnosti je prav gotovo ta, da mora šolska športna vzgoja imeti neko racionalno logiko; imeti mora filozofsko teoretično podprto operativno zasnovo. Natančno je treba vedeti, kaj se pričakuje od učenca, ki konča osnovno ali srednjo šolo, in zakaj se to od njega pričakuje. Tega danes natančno ne vemo. Zato tudi ne moremo natančno presoditi, ali je naša šolska športna vzgoja

uspešna ali ne.

Ko govorimo o uspešnosti, se seveda postavlja tudi vprašanje, kakšna je pravzaprav uspešna šolska športna vzgoja. Težko bi rekli, da imajo o tem vsi športni pedagogi enotno mnenje. Pa tudi strokovne doktrine o tem nimamo enotne. Nekateri se zavzemajo bolj za motorično-zmogljivostno zasnovo, drugi za izobraževalno, tretjim je osrednja naloga nasprotna utež hipokinetičnemu načinu življenja in tako imenovana krepitev zdravja, peti vidijo v športu predvsem sprostitiv v bloku tako imenovanih intelektualnih učnih predmetov in podobno.

Pri nas se uradno razglašajo zmogljivostna zasnova, ki se kaže v agresivnem vpeljevanju šolskega športnovzgojnega kartona in naglašanju njegove primarne vloge. Zmogljivostna zasnova se kaže tudi v učnem načrtu šolske športne vzgoje. Hkrati, ko učni načrt vsebuje norme za posamezne teste motoričnih sposobnosti in je vodenje športnovzgojnega kartona za vse športne pedagoške obvezno, pa nimamo niti hipotetičnih učnih norm za posamezne športne vsebine.

Doktrina »primarne vloge motoričnih sposobnosti« lahko v vzgojni praksi vodi v neželene odklone. Eden najhujših odklonov je ta, da je osrednji smoter razvijanje motoričnih sposobnosti, zanemarja pa se raznovrstna gibalna izobrazba. Poudarjena je torej energetska razsežnost, zanemarjena pa informativna.

Ali je takšna športna vzgoja res lahko uspešna?

Zdi se, da mora šolska športna vzgoja imeti dva **prevladujoča osrednja in enakovredna vzgojno-izobraževalna smotra**. Eden izraža »zdajšnji«, kratkoročnejši namen športne vzgoje (skladen bio-psiho-socialni raz-

voj odraščajoče osebnosti), drugi pa »prihodnji«, dolgoročnejši namen (ozaveščanje o športnem načinu življenja in oblikovanje trajne športne navade). Za kratkoročnejši namen je morda poglavitejša energetska razsežnost. V celoti gre torej za dva sklopa vzgojno-izobraževalnih vsebin in smotrov, ki imata včasih bolj kratkoročni, včasih pa bolj dolgoročni namen. Nobena od obeh sklopov pa ne smemo zanemarjati ali enega postavljati nad drugega. Oba sklopa morata biti **enakovredna in enakovredna**, njuno uresničevanje pa se vzajemno dopolnjuje. Zato v šolski športni vzgoji »doktrino primarne vloge motoričnih sposobnosti« lahko štejejo za odklon, enako kot štejejo za odklon hedonistični, pragmatično utilitaristični, biologično naturalistični ali etatični koncept.

Ko govorimo o informativni sestavini športnega vzgojno-izobraževalnega procesa, pa ne smemo misliti samo na motorično, temveč tudi na teoretično znanje. Teoretično znanje pri nas zastopujemo, to pa seveda zmanjšuje uspešnost športne vzgoje. Aksiologija (nauk o vrednotah) namreč uči, da se vrednote oblikujejo tako po emocionalni kot po racionalni (razumski, teoretični) poti. Da bi mlad človek včlenil šport v svoj vrednotni sistem, ga mora sprejeti tudi razumsko in ne zgolj čustveno. Pot do trajne

športne navade - to je eden osrednjih smotrov športne vzgoje - mora biti torej tudi teoretično, racionalno utrta. Zahtevo po teoretični športni izobrazbi pa je mogoče utemeljiti tudi na podlagi splošne pedagoške teorije. Ta namreč uči, da mora vzgojno-izobraževalni proces posegati na vsa tri poglobljena osebna področja; na affektus, cogito in motus. Ugotovite ki velja na ravni splošnega, velja tudi na ravni posebnega. To seveda pomeni, da mora tudi športna vzgoja posegati na affektus, cogito in motus. Ne pa samo na motus!

Lahko torej rečemo, da dobimo športna vzgoja skladno s tem tako za energetske kot za informativno razsežnost te dejavnosti, kratka, da učinkovito posega na vsa tri poglobljena osebna področja. To pomeni, da mora učinkovito posegati na **vzgojo v ožjem pomenu besede** da mora učinkovito **motorično teoretično izobraževati** ter seveda **razvijati psihomotorične sposobnosti**. Takšna športna vzgoja povečuje verjetnost, da bo mlad človek ukvarjan s športom včlenil v svoj vrednotni sistem in svoj način življenja. In takšno športno vzgojo najbrž hočemo.

Če na šolsko športno vzgojo gledamo tako, lahko rečemo, da naša šolska športna vzgoja ni do bra in terja ustrezne korektivne prijeme.

SILVO KRISTAN

VZGOJA V IZOBRAŽEVALNEM SISTEMU

Še zmeraj neznanika

Dandanes politiki (novi) pa tudi strokovnjaki (še zmeraj stari) uničujejo papir in s tem naravo z brezplodnimi razpravami o vzgoji v izobraževalnih ustanovah. Enotni so si v tem, da morajo osnovne in srednje šole ostati (postati) vzgojne ustanove, vsak po svoje pa pospešeno odkrivajo neko novo formulo vzgoje.

Trenutne težnje kažejo na rehabilitacijo krščanske ideologije, zato se utegne zgoditi, da bodo nekdanji predsedniki pionirskih organizacij postali ministri. Lahko pa se zgodi celo to, da se bo vsebina vzgoje ali njena barva spreminjala v skladu z vladajočo politiko. Davek temu pa bodo seveda plačevali tisti, ki jih politika najmanj zanima - šolarji.

Zalostno je, da odgovorni še zmeraj dan za dnem eksperimentirajo z rodno, ki se šola, in to v času, ko pokopavamo usmerjeno izobraževanje kot simbol propadlega poskusa. Načela »Zavozimo nekaj generacij, pa jovo na novo...« očitno ne nameravamo pozabiti. Za takšno

ravnanje pa so narod in njegovi šolarji že preveč izžeti.

Zato je, kot rečeno, povsod brez pomena razpravljanje o vzgoji na splošno. Uzakoniti uresničiti je treba pluralizem oblik šolanja, nato ustvariti poseben odnos med državnimi šolami na eni strani in zasebnimi na drugi in v tej povezavi obravnavati vprašanje vzgoje. Pristnosti države (pluralistične) v takem sistemu povečini omogočene le na državno šolstvo, mora tako postati zgolj izobraževalna ustanova, saj ne more prinesiti doslednega vzgojnega pluralizma.

Morda pa bi bilo vendarle premetno porabiti nekaj papirja (pa morda na drugo, prazno stran, popisati vse tiste papirje, ki so jih že popisali o vzgoji) za razmišljanje o tem, kako lahko šola strokovno spodbuja učence k razvijanju kritičnosti svobodnega mnenja in samostojne presoje.

ALENKA KUNAVER, BLAŠTRUKELJ

Igor Keber, 5. r.: Muzikanta, linorez (2. nagrada), Osnovna šola Lenčke Marzelove Slovenj Gradec, lik. pedagog: Luka Popič

ADUS

Razprava o pravilniku

Za strokovno spopolnjevanje učiteljev družboslovja je bil ustanovljen v septembru 1990 na ESPN v Ljubljani Aktiv družboslovnih učiteljev Slovenije - ADUS. Izmed 57 navzočih učiteljev so izvolili za predsednika ADUS prof. soc. Aleksandra Klinarja iz CSUI, 64270 Jesenice, Rudarjeva 2.

Prva naloga delovanja ADUS je izdelava pravil, v katerih so zajeta programska izhodišča.

Člane ADUS, druge učitelje družboslovja in strokovno javnost prosim, če pošljejo svoje pripombe do 15. decembra 1990 na že navedeni predsednikov naslov.

PRAVILA

AKTIVA DRUŽBOSLOVNIH UČITELJEV SLOVENIJE (v nadaljevanju ADUS)

1. člen

ADUS je strokovna organizacija, ki združuje učitelje družboslovnih predmetov na srednjih šolah v republiki Sloveniji. Zato ima stalne stike z matičnimafakultetama t. j. FSPN in Filozofsko fakulteto v Ljubljani. Pri svojem delu se povezuje z drugimi znanstveno raziskovalnimi, univerzitetnimi ustanovami ter strokovnimi združenji.

2. člen

Člani ADUS-a presojo celostno problematiko pouka družboslovnih predmetov in svoja strokovna stališča do vloge, obsega in didaktičnih vidikov v programih srednjega izobraževanja pošljejo:

1. Zavodu R Slovenije za šolstvo
2. Strokovnemu svetu R Slovenije
3. Republiškem sekretariatu in izobraževanje ter telesno kulturo
4. Matičnim akademskima ustanovama

3. člen

ADUS sodeluje pri organiziranju strokovnega permanentnega spopolnjevanja učiteljev kot pobudnik za določanje relevantnosti posameznih tem ter kot nosilec različnih eksperimentov zlasti na področju didaktike družboslovnih

predmetov. V ta namen pripravi najmanj enkrat na leto vzorčno uro pri eni od družboslovnih predmetov.

4. člen

Člani ADUS-a preverjajo okoliščine, v katerih poteka pouk družboslovnih in s svojimi zahtevami seznanijo relevantne upravne in strokovne institucije ter bdijo nad uresničevanjem ukrepov za zagotavljanje kakovostnega pouka (npr. zahteva po pripravi učnih pripomočkov itn.)

5. člen

Člani ADUS-a sodelujejo pri izbiranju kandidatov za svetovalsko delo na področju družboslovja in pri oblikovanju standardov ter vsebine pri strokovnem izpitu.

6. člen

Člani ADUS-a delujejo v skladu s poklicno etiko družboslovja (in sociološko) in moralnimi pravili za pedagoško delo. Strokovna stališča, ki jih zastopa ADUS, spoštujejo vsi učitelji družboslovja v R Sloveniji.

7. člen

Člani ADUS-a se povezujejo s podobnimi strokovnimi združenji v drugih okoljih.

ORGANIZIRANOST

8. člen

OBCNI ZBOR:

1. se skliče vsaki dve leti
2. oceni preteklo delo in sprejme načrt dela
3. izvoli predsednika
4. izvoli odbor, v katerem morajo biti zastopani učitelji iz različnih družboslovnih disciplin ter iz vseh regij. Med občnima zboroma predsednik vodi delo odbora, ki tudi zastopa ADUS navzven in podpisuje vse akte. Predsednik odbora sta izvoljena z navadno večino navzočih članov občnega zbora. Ob zbor je sklepčen, če je navzočih več kot polovica vseh članov ADUS-a.

9. člen

Ta pravila so sprejeta na občnem zboru dne...

Predsednik ADUS

Za jasnejšo predstavo o integraciji

Vprašanje integracije je bilo zelo aktualno pred približno petnajstimi leti. Najbolj živo se je ta proces pokazal na Hrvaškem, kjer so imeli zagovorniki veliko oporo tudi v takratnem hrvaškem političnem vrhu. Tako so veliko otrok z lažjo motnjo v duševnem razvoju vpisali v osnovno šolo; hrvaške osnovne šole s prilagojenim programom pa so pritegnili v svoj program veliko otrok z zmerno motnjo v duševnem razvoju, za katere vemo, da niso ucljivi v šolskem pomenu, torej ne sodijo v osnovno šolo s prilagojenim programom.

O integraciji se je v tistem času veliko pisalo tudi v Sloveniji in tako smo v tej polemiki sodelovali tudi učitelji oddelka za defektologijo. Učiteljem in sploh pedagoški javnosti smo skušali prenesti svoja stališča do integracije otrok z motnjami v razvoju v osnovno šolo. Da bi bila ta naša stališča kar se da strokovna, smo jih predstavili po področjih in glede na svoje usmeritve nakazali, kakšne možnosti za integracijo imajo otroci z motnjami v duševnem razvoju, z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju, otroci z motnjami sluha in govora, otroci z motnjami vida in otroci z razvojnimi in učnimi težavami. Menim, da smo popolnoma jasno napisali, koliko podpiramo integracijske procese, in opozorili na vse nevarnosti, ki jih ti procesi prinašajo.

Iz časopisov in RTV ste lahko zvedeli, da je v Ljubljani od 18. do 20. oktobra potekal na temo Integracija, alternative, inovacije simpozij v sklopu Alpe-Jadrana. Nekoliko širša informacija je bila v sobotni prilogi Dela, kjer avtor zelo na splošno in terminološko neustrezno razpravlja o integraciji, ki da se je učitelji in defektologi bojimo. Prvi zato, ker niso usposobljeni za delo z otroki z motnjami v razvoju, drugi pa zato, ker bi integracija ogrozila njihov obstoj. Menim, da to ne drži; saj so učitelji in učitelji defektologi večinoma pripravljene delati v integriranih

oblikah vzgoje in izobraževanja, toda ustvariti je treba po strokovni in materialni plati ustrezne razmere. Učitelji se bojijo improvizacij; povzemam besede referentke na simpoziju dr. Novljanove, ki je poudarila, da nepremišljena in nestrokovna integracija pripelje otroke z motnjami v osamitev. Pisec članka se opira na modele, metode, oblike, alternative, dileme itn., kar je neoprijemljivo in ne nakuže rešitve za otroke z motnjami v razvoju, ki so integrirani v osnovno šolo.

V zahodnih deželah in sploh v tujini integracije ne doživljajo kot nekaj preprostega. Dobro se zavedajo sestavljenosti tega problema. O tem si lahko preberete v Reviji Pet, kjer dr. Novljanova opisuje integracijo po svetu in na koncu članka navaja tudi vso strokovno literaturo o njej. Iz članka pa razberemo, da imajo šole s prilagojenim programom po vsej Evropi.

Otroke z motnjami v razvoju razvrščamo po vrstah in stopnjah motenosti in jih skušamo glede na to vključevati med zdrave vrstnike. Znano je, da se otroci z motnjami vida že dolgo vključujejo ne samo v osnovno šolo, ampak tudi v srednje in višje ter visoke šole, to usmerja in podpira Zavod za slepo in slabovidno mladino.

Znano je tudi, da se veliko otrok z motnjami vida usposablja prav v tem zavodu, ker nimajo možnosti za integrirano vzgojo in izobraževanje; o tem presoja strokovna komisija. Otroci s telesnimi in gibalnimi motnjami s povprečno razvitenimi umskimi sposobnostmi se npr. prav tako ne morejo vključiti v osnovno šolo, ker je njihovo gibanje zelo oteženo in tudi njihovi načini izražanja. Potrebujemo stalno fizioterapevtsko, logopedsko obravnavo itn., tega pa jim osnovna šola ne more omogočiti. Vsi pa podpiramo integracijo otrok z lažjimi telesnimi in gibalnimi motnjami.

V osnovni šoli so velik problem otroci z razvojnimi in uč-

nimi težavami. (Sem spadajo otroci, ki so na meji povprečnih in podpovprečnih umskih sposobnosti, otroci s specifičnimi učnimi težavami, čustveno moteni otroci itn.) V prvi fazi integracije bi bili lahko zelo zadovoljni, če bi bili ti otroci, ki jih v osnovni šoli ni malo, uspešni. Pogosto teh otrok ne obravnava ustrezno in kot sekundarna motnja se pri njih pojavi vedenjska motnja. Dodatni pouk za te otroke ni ustrezen, saj so utrujeni in jih s tem samo kaznujemo.

Med otroki z motnjami v razvoju je največ otrok z lažjo motnjo v duševnem razvoju. Ti otroci po zakonu sodijo v osnovno šolo s prilagojenim programom. (Upam, da otroci z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju glede integracije niso vprašljivi.) Ta šola v nobenem kraju, kjer deluje, ni izolirana, pač pa živi s krajem, z ljudmi, otroci te šole pa se igrajo, tekmujejo s svojimi vrstniki, ki obiskujejo osnovno šolo in opravljajo učno prakso v normalnih delovnih razmerah. V vseh zahodnih deželah imenujejo to integracija, pri nas pa je integracija samo tedaj, če otroci z motnjami v razvoju sedijo v istem razredu kot njihovi zdravi vrstniki. V Celovcu npr. lahko vidimo na šolski stavbi dva napis: integrirana osnovna šola in integrirana šola za prizadete otroke. Vhod v stavbo in streha sta skupna, razredi so ločeni. Sicer pa se otroci vsak dan srečujejo na hodniku, igrišču, skupni poti v šolo in domov.

V naše osnovne šole je iz različnih vzrokov zajetih po zadnjih podatkih 159 otrok z lažjo motnjo v duševnem razvoju. Ti otroci niso kos zahtevam učnega načrta, ogrožen pa je tudi njihov osebni razvoj. Če naj bi proces integracije napredoval tako, kot želijo zagovorniki integracije, bomo morali korenito spreminjati sistem izobraževanja osnovnošolskih učiteljev, zmanjšati število učencev v razredih in sistemizirati mesto defektologa

v osnovni šoli. Integracija ni samo sestavljen, temveč tudi drag vzgojno-izobraževalni proces, ki ne more biti privilegij samo za nekaj odstotkov otrok z motnjami v razvoju, kot je to v nekaterih deželah Evrope in Amerike.

Kot metodik, ki se v šoli s prilagojenim programom Janeza Levca vsak dan srečujem z mentoricami, ugotavljam, da imajo največje težave pri otrocih z razvojnimi in učnimi težavami in otrocih z lažjo motnjo v duševnem razvoju, ki so bili po dveh ali treh letih zaradi šolske neuspešnosti prešolani iz osnovne šole v osnovno šolo s prilagojenim programom. Ti otroci imajo slabe učne in delovne navade, slabo razvit govor, slabo motoriko, pogosto pa tudi vedenjske motnje, ki so nastale kot sekundarna motnja zaradi neustrezne obravnave. V osnovni šoli bi morali učitelji skupaj s svetovalnimi delavci sestaviti individualizirane programe, ki so temelj za vse diferencirane oblike dela z otroki z motnjami. Nujno bi bilo, da bi osnovne šole sistemizirale mesto defektologa, ki je končal študijsko smer za delo z otroki z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, kajti le ta defektolog obvlada specialne metode tako da bi lahko pomagal učitelju in obravnaval otroke ustrezno njihovim motnjam.

Defektologija je znanost, ki se tesno povezuje z drugimi znanostmi, na primer s psihologijo, pedagogiko, medicino itn., kadar pa gre za tako pomembno vprašanje, kot je integracija, naj bi imeli defektologi vendarle prvo besedo. Oddelek za defektologijo je razvil visokošolski študij, pripravil program za diplomski študij in program specializacije, se kadrovske okrepil in razvil raziskovalno delo, zato bo strokovno-znanstvena vprašanja, ki zadevajo defektologijo, reševal samostojno.

ANTE KOTAR

Predanost poklicu - zdravilo proti izgorevanju

V petek, 5. oktobra so v Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani spet začeli ciklus predavanj za svetovalne delavce po šolah, pa tudi za druge strokovnjake, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem ter varstvom duševnega zdravlja otrok in mladostnikov. Obiskovalci so to pot prislusnili besedam dr. Anice Mikuš-Kos in Vide Sterle, ki sta spregovorili o psihosocialnih obremenitvah in stresih v službah pomoči in sindromu izgorelosti. Druga predavanja si bodo sledila takole: 19. 10. bodo obiskovalci lahko zvedeli kaj več o transakcijskih analizah v šoli (Z. Burnik); 9. 11. bo V. Sterle obravnavala prvo šolsko leto z vidika psihodinamske teorije; 23. 11. bo predavanje o službah za preprečevanje zlorabe otrok (ob prvi obletnici delovanja v Ljubljani); 7. 12. bo predavanje o integracijskih procesih za otroke z motnjami v razvoju v svetu, 21. 12. pa bo A. Uranjek predavala o sprostivnih vajah v šoli. Program je bil objavljen tudi v Prosvetnem delavcu, 24. 9. 1990. To je brez dvoma pripomoglo k izrednemu obisku, saj je bila sicer res majhna predavalnica kar pretesna in je moralo nekaj poslušalcev slediti predavanju s hodnika. Poleg zanimanja za tematično je pomembno tudi to, da je obisk predavanj brezplačen, predvsem pa je čudovita komunikacija, ki poskrbi za pristen stik med predavateljem in poslušalci, tako da so informacije v resnici koristne. Ljudje se ob taki motiviranosti strokovno spopolnjujejo in potem svoje

delo bolje in sodobneje opravljajo. Na Centru je poskrbljeno tudi za več publikacij, ki za nezaten denar prav tako pripomorejo k izobraževanju. To so povzetki predavanj ali aktualne teme, ki so jih obdelali delavci Svetovalnega centra in ki ob upoštevanju tujih avtorjev prav gotovo odpirajo vrata, ki vodijo v Evropo.

Sindrom izgorelosti se verjetno pojavlja v kateri koli človekovi dejavnosti, pa vendar je veliko pogostejši tam, kjer je delo z ljudmi, ki s svojimi stiskami bolj čustveno obremenjujejo delavce kot pri delu, kjer takšnega prenosa ni, ali pa ga je manj. Gre za socialne, zdravstvene, vzgojne, izobraževalne, svetovalne, psihoterapevtske in druge podobne službe, ki pomagajo ljudem in starosti, boleznim, nesreči, vzgoji, izobraževanju (zdravnik, psiholog, pedagog, učitelj, vzgojitelj, socialni delavec, miličnik).

Izgorelost ima več obrazov. Nastaja ob vrsti dejavnikov in v okoliščinah, na katere se ljudje svojevrstno odzivajo. Kaže se v telesni izčrpanosti, občutku nemoci, čustveni izpraznjenosti, negativni podobni o samem sebi, izgubi samozaupanja. Človeku zmanjkuje motivacije za delo, občuti stisko, ni zadovoljen z opravljenim, je frustriran, poklicna zavzetost upada, vse to pa potem vpliva na delavčev odnos do okolja. Delavec postane brezoseben, lahko neprijazen in ciničen, razdražljiv, toleranca je majhna, depresije so pogostejše. Delavci zamujajo na delo, so logi in težka najdejo nove reši-

tve. Vse to pogosto spremljajo psihosomatične težave, te pa povzročajo nespečnost, glavobole, težave z želodcem, bolečine v hrbtu, zvišan krvni tlak ali neutemeljeno utrujenost. Izgoreli človek se zapleta v nasprotja in spore doma in s sodelavci. Izgorelost je odvisna od osebnostnih spremenljivk; zanjo so dovzetnejši občutljivi ljudje, idealisti, tisti, ki so plašni, vase zaprti, oni, katerih osebna struktura teži k čezmerni identifikaciji, in zelo ambiciozne osebe.

Na stopnjo izgorelosti vplivajo tudi razmere na delovnem mestu in razmere doma. Slabe delovne razmere - prevelike obremenitve, slabe gnotne možnosti, veliko pacientov, veliki razredi, velike skupine učencev, preveč strank - vse to poraja številne stresogene situacije in veliko duševno obremenitev. Slabo vpliva, če delo ni cenjeno, saj je prav priznanje za opravljeno delo eden najpomembnejših motivacijskih dejavnikov. Pomembni so dejavniki za merjenje uspehov dela. Slabo je, če delavec pričakuje prehitre in prevelike uspehe svojih prizadevanj, slabo, če šef njegovega dela ne ceni, se ne zanima zanj. Urejen dom s toplimi čustvenimi odnosi je tisti kotiček, kjer človek najde uteho ob porazih, priznanje za delo, občutek varnosti in sprejetosti in ki mu pomaga uspešneje premagovati stresogene situacije. Isto velja tudi za druge skupine, v katere se delavec vključuje in ki mu prav tako lahko pomagajo ohranjati psihično ravnotežje.

Prav vedenje in znanje o izgorelosti sta za delavca izredno pomembna, saj mu poučenost o tem pojavu pomaga tako, da se lahko pred pojavom zavaruje, skratka ustvari takšne razmere, ki preprečujejo izgorelost. Če pa se ta že pojavi, jo zna poučeni človek tudi zdraviti, skratka, se je zave, jo zazna in poimenuje.

Obnesejo se individualna in skupinska psihoterapija, relaksacija, meditacije, joga. Pomagajo tudi zmanjšana obremenitev na delovnem mestu, skrajšan delovni čas, utrjevanje pred stresnimi situacijami, omogočanje večje samostojnosti pri delu, redno spremljanje stroke za boljše delo, izboljšanje odnosov med delavci, pogovori o strokovnih težavah pri delu, različne oblike rekreacije, izboljšanje telesne zmogljivosti s športnim delovanjem, bolj zdravo življenje ob bolj zdravi prehrani, vedenje, da so pričakovanja zmeraj večja od učinkov in da so težave pri delu nekaj vsakdanjega.

Predanost poklicu je prav gotovo eden od dejavnikov, ki deluje proti izgorevanju. Pomembno je zadovoljstvo po opravljenem delu, jasno določeni končni cilji in načrtovani etapni cilji, ki nas opozarjajo, da vendarle napredujemo, in spodbujajo za nadaljnje delo.

O vsem tem in še marsičem sta predavali strokovnjakinji in s svojim znanjem in izkušnjami spet malce obogatili svetovalne delavce, ki so ju tega dne poslušali.

PETJA FAJDIGA-SEVER

odprta
šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI
CENTER ZA
OTROKE,
MLADOSTNIKE IN
STARŠE

Roditeljski sestanki in predavanja za starše

Pred nedavnim so nas šole obvestili, da bo po roditeljskem sestanku predavanje. Tema je bila prav privlačna in za mnoge starše zelo pomembna. Govorili naj bi o pomoči otrokom pri učenju. Naša šola je v večjem kraju, ni ravno velika, pa tudi majhna ne. Starše so sklicali v dveh skupinah, od prvega do četrtega razreda, pa od petega do osmega. Ne vprašajte, kakšna gneča je bila! Verjetno na šoli niso računali, da jih bo prišlo toliko. Skratka, za vse ni bilo niti prostora. Nekateri so stali, drugi smo se stiskali. Ker je bil prostor velik, niso tisti, ki so stali zadaj, slišali skoraj ničesar.

Zares mi je žal, da morajo šole z denarjem tako zelo varčevati, da nas takole natrpajo vse skupaj. Toda to bi človek še prenesel. Vendar greš na takšno predavanje tudi zato, da bi ti kdo pomagal rešiti problem. To pa ni mogoče, kajti v množici staršev je takšnih s problemi preveč, pa tudi neumno se ti zdi, da bi ga razlagal pred starši polovice šole; sploh pa imamo verjeto starši otrok prvega razreda čisto drugačne težave kot na primer starši četrtošolcev.

In še nekaj me je žulilo v tej škati sardin. Zdi se mi, da med poslušalci predavanja ni bilo nobenega učitelja, kaj šele ravnatelja šole. In vendar bi najbrž tudi njim prišlo prav. Morda tudi oni česa se ne vedo in bi se pogovorili skupaj.

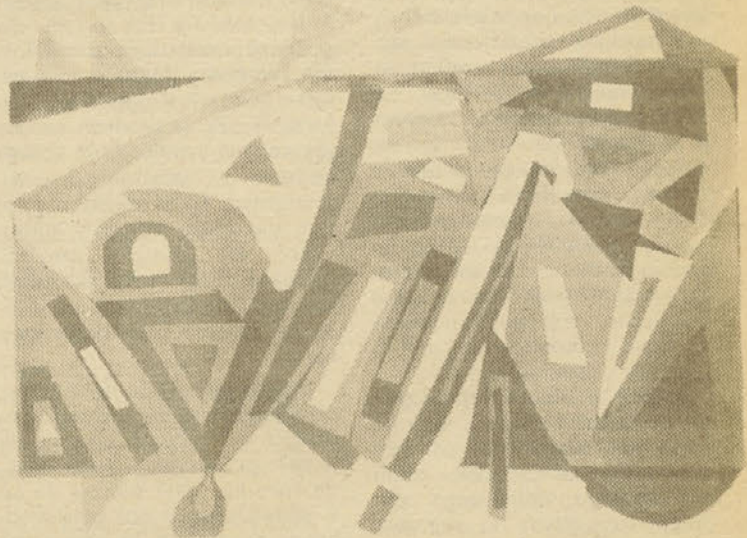
Mama prvošolčarja
ki potrebuje zelo veliko pomoči

Odgovor

Opisani roditeljski sestanki s predavanjem je nekakšna izkaznica šole, bolje rečeno: odnosa, ki ga ima njeno vodstvo do izobraževanja. Žal se še premnogi, ki so odgovorni za razvoj šole, za napredovanje svojih delavcev - učiteljev, za prosvetljevanje staršev, ne zavedajo, kako pomembno je izobraževanje. Žal še zmeraj mislijo, da hodi človek v šolo zato, da bi se naučil opravljati svoj poklic. Tam naj bi se naučil, potem pa delal in pika. Ob tem moram reči tudi, da za poklic staršev tudi ni nobene šole. Med šolanjem človek tudi ne spozna takih problemov, kot jih mora kasneje reševati. Ali pa takrat, ko se izobražuje, teh problemov še ne začuti. Skratka, miselnost, da se je treba učiti med šolanjem, je povsem neustrezna. Mnogokrat je ravnateljstvo mnenje tudi mnenje drugih učiteljev. Izobraževanja naj bo ravno toliko, da nam ne bo mogel nihče očitati, da ga nimamo. To je pokazal tudi tale vaš roditeljski sestanek. Kako malo jim je mar takšno izobraževanje, pa so učitelji in vodstvo šole pokazali s tem, da jih na sestanku sploh ni bilo.

Svetujem vam, da starši jasno in glasno poveste na šoli, zakaj niste zadovoljni, in tako naredite prvi korak k reševanju zadev, ki vam niso všeč. Če meni tako več staršev, potem je strah, da bi se utegnili maščevati vašemu otroku, zagotovo odveč.

Kakšne težave imate na vaši šoli? So starši pripravljene sodelovati ali pa ne najdejo poti do vas? Opišite nam svoje težave in odgovorili vam bomo strokovnjaki Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani, Gotska 18.

Ksenija Oder, 6. r.: Kompozicija, lepljenka, Osnovna šola Prežihov Voranc, Ravne na Koroškem

iz prakse za prakso

Naravoslovni dnevi kot sestavina drugačne osnovne šole

S prenovljenim Programom življenja in dela osnovne šole, ki smo ga v osnovnem izobraževanju začeli uresničevati v šolskem letu 1983/84, so bile vpeljane v vzgojno-izobraževalno delo tudi naravoslovne dejavnosti. Zavod Republike Slovenije za šolstvo je opravil spremembo naravoslovnih dni v šolskem letu 1988/89, sodelovalo je 213 pedagoških delavcev iz 27 osnovnih šol. V članku objavljamo samo najpomembnejše skupne ugotovitve.

Iz izpolnjenih vprašalnikov razberemo, da so šole večinoma upoštevale predmetnik in učni načrt ter usklajevale programe naravoslovnih dni od 1. do 8. razreda. Ugotavljamo, da obsega enota življenjski prostor 26 odstotkov uresničenih naravoslovnih dni, ogledi 24, prehrana 18, energija 17 in zdravje 15. Učenci spoznajo povezanost narave v okolju in negativne posledice človekovega poseganja v naravno ravnotežje. Preučevanje življenjskega prostora omogoča tudi najuspešnejše povezovanje različnega znanja učencev, ki je potrebno za odkrivanje in razumevanje pojavov in zakonitosti v naravi. Na življenjski prostor se pogosto navezujejo vsebine o prehrani in zdravju, manj pa energija; to ugotavljajo še zlasti učitelji razrednega pouka. Učitelji predlagajo, naj se v načrt uvrstijo te teme: Uporaba neosvinčenega bencina. Termoelektrarne in onesnaževanje okolja. Odmiranje gozdov. Čisti vodni viri v Sloveniji. Analiza zdravstvenih pregledov učencev. Pomen biokemije za zdravje. Bolezni sodobnega časa – aids, Bienergija ipd.

V šolah so izpeljali naravoslovne dneve različno:

– po oddelkih, razredih, za razredno ali predmetno stopnjo skupaj, vsi oddelki šole isti dan;

– povezovali so naravoslovne dni s kulturnimi in športnimi dnevi ter ekskurzijami;

– strnjeno več dni zapored (kot projektno delo učencev).

Interdisciplinarnost je najpomembnejši vidik uresničevanja naravoslovnih dejavnosti, pri ka-

teri gre za skupni cilj: kako uspešno povezovati naravoslovna in druga spoznanja in znanje z namenom, da učenci določena dejstva, pojme in načela ne samo razumejo in si jih zapomnijo, temveč jih znajo uporabiti v novih okoliščinah za rešitev določenega problema. Medpredmetnost se je izrazila zlasti pri skupinskem raziskovanju tem, kot so: Na cvetočem travniku. Od zrna do kruha. Morje, Reka Paka. Odmiranje gozdov v Zgornji Savinjski dolini. Brez energije ni življenja idr.

Dejavnost učencev v posameznih etapah naravoslovnega dne se spreminja. Odvisna je predvsem od zanimanja učencev in aktualnosti teme, načina raziskovanja, učnih in delovnih pripomočkov, ki so potrebni za delo v naravi, učilnici ali drugje, pa tudi od učiteljevega odnosa do učencev. Učenci zelo radi zbirajo različne informacije, jih urejajo, primerjajo, ocenjujejo dobljene podatke in izide ter pripravljajo sklepe in poročila o opravljenem delu in dosežkih. Za uspešnost učencev je posebno pomembna mentorjeva usmerjevalna vloga, za njihov duševni razvoj pa tudi čustveno doživljanje, predvsem občutek sproščenosti, zadovoljstva, uspešnosti – vse to pa naša storilnostno usmerjena šola pogosto zanemara.

Na nadaljnji razvoj in dosežke naravoslovnih dejavnosti bodo v prihodnje močno vplivale denarne in kadrovske razmere šol ter ustreznost programov nenehne izobraževanja pedagoških delavcev in mentorjev.

JOŽE ŽNIDARIČ

Razmišljanja o združništvu iz treh zornih kotov

Šolsko združništvo na južnoprimorskem območju

V šoli veliko govorimo, kakšen je in kakšen mora biti naš odnos do dela, da je vsako delo častno, vendar ponavadi vztrajamo le pri besedičenju o teh in drugih vzgojnih smotrih, s tem pa ne storimo ravno veliko. Zato ostajajo ti smotri velikokrat le napol uresničeni ali pa sploh ne. To se prav gotovo pozna pri poklicnem usmerjanju in kasneje tudi v poklicu samem.

27. 28. in 29. septembra je potekalo v Murski Soboti 14. srečanje šolskih zadrug Jugoslavije, ki sem se ga udeležil kot nekdanji član šolske zadruge, član koordinacijskega odbora šolskih zadrug Slovenije, ki deluje pri ZOTKS, in pedagoški svetovalec Zavoda RS za šolstvo. Iz vseh treh zornih kotov se mi spet porajajo stara razmišljanja, pa tudi nekatera nova vprašanja, ki bi jih rad na kratko predstavil.

Kot nekdanji zadržnik:

Kljub temu da v naših šestih občinah, od Postojne, Ilirske Bistrice pa do Pirana šolsko združništvo nikoli ni doživelo svoje prave »pomladi«, zmoremo z nekaj zgledi šolskih zadrug slovenskemu in tokrat tudi jugoslovanskemu združništvu pokazati, da znamo stvari postaviti na pravo mesto. Tri pomembnejše šolske zadruge: COŠ Korte, COŠ z italijanskim učnim jezikom Dante Alighieri Izola in OŠ dr. Aleš Bebler-Primož Hrvatini so uspešno delovale in še delujejo na našem ožjem obalnem območju.

Svoje dni je bila uspešna tudi šolska zadruška osnovne šole v Prestranku, vendar je z ukinitvijo celodnevne organiziranosti zastala, skratka, počasi ugaša. Iz letnih poročil šol se da prebrati, da so na tem območju organizirane še nekatere druge (manjše) šolske zadruge, ki pa delujejo bolj občasno. Na samem srečanju je bila z našega območja predstavljena

predvsem dejavnost COŠ Korte, ki je s svojo zbirko zdravilnih zelišč, začimb in dišavnih znova potrdila že preverjeni uspeh in navdušenje. Letos je je na razstavi dopolnila še dejavnost, ki poteka pri gospodinjstvem pouku na Osnovni šoli v Marezigah. Dopolnitev je bila smiselna še posebno zato, ker je ob pridelovanju začimb in zdravilnih rastlin – to opravljajo na razredni stopnji v Kortah – prikazala tudi smiselno uporabo začimb in zelišč pri gospodinjstvem pouku. Pozornosti vredne so tudi posebne dejavnosti, s katerimi se ukvarjata šolski zadruški COŠ z italijanskim učnim jezikom Dante Alighieri in OŠ dr. Aleš Bebler-Primož Hrvatini. Prvo bi si težko predstavljali brez tiskarske dejavnosti, saj z njo rešijo marsikatero zadrege, ki nastanejo zaradi premajhne naklade učbenikov, potrebnih za osnovne šole z italijanskim učnim jezikom (prevodi, ponatisi, izdajanja raznih kulturnih in strokovnih glasil ter oprav-

ljanja drugih tiskarskih storitev, druga pa bi bila prazna brez kiperske dejavnosti in slikanja na steklo, ki ga združniki v Hrvatinih spretno vnovčijo v turistične namene. Za nekoga, ki ve, koliko marljivosti, vztrajnosti in volje je potrebno ob teh dejavnostih, pomenijo razstavljeni izdelki dosežene vzgojne cilje delovnega področja na tej starostni stopnji.

In tu sem že pri svojem drugem, poklicnem pogledu – iz zornega kota pedagoškega svetovalca.

Spoštovanje do dela, vztrajnost, urejenost, delovna disciplina, ustvarjalnost idr. so vrline, ki jih ne more zanikati in porušiti noben politični sistem ali aktualna ideologija, saj so že stoletja trdno vpisane v izobraževalnih in vzgojnih sistemih vseh narodov. Ne poznam šolskega sistema in družbe, ki bi želela izoblikovati lenega, neustvarjalnega človeka.

Kot zgled bi želel navesti, kako se uresničujejo in zagotavljajo nekateri vzgojni smotri, ki jih želi šola s svojimi programi uresničevati – zdrava prehrana.

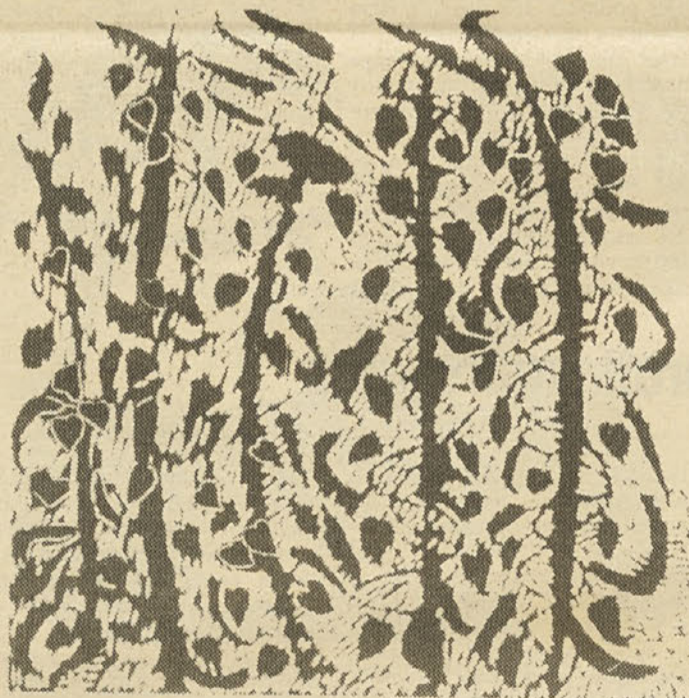
Ne vem, koliko je smiselno z otroki govoriti o zdravi prehrani, hkrati pa jih pustiti ob sendvičih, v neustreznih sanitarnih prostorih, neustreznih jedilnicah idr. Uredimo in zagotovimo otroku ustrezen način prehranjevanja, vztrajamo pri kulturi prehranjevanja in bontonu, omogočimo mu raznoliko in kakovostno hrano, pa ne bomo več tako daleč od uresničene smotra.

Tudi šolske zadruge ali katere koli interesne dejavnosti v šolah ne bodo uspešne, če otrokom ne bomo dali vedeti, da opravljamo to delo z ljubeznijo, in če ne bomo tudi sami opravljali vseh del, ki jih neka dejavnost zahteva, bodisi pri prikazih ali pri soustvarjanju z otroki in tako pripomogli svoj del h končnemu izdelku. Tu ne sme biti poučevanja in učenja, temveč sodelovanje, soustvarjanje, pomoč in svetovanje. Vse to pa nas vodi v višje organizirane vzgojne sloge poučevanja, kot sta problemski in mentorski pouk. Torej, načini dela, metode in oblike ob dejavnostih, ki so včlenjene v šolske zadruge, nas neposredno umeštuje v sodobno, otroku ustrezno zasnovano vzgojno-izobraževalnega dela ali pouka.

In ob koncu še pogledi iz zornega kota člana Koordinacijskega odbora šolskih zadrug Slovenije.

Korenite družbene spremembe, revno gmotno stanje v šolstvu in drugi vzroki so v zadnjih nekaj letih močno pustili sledi v izobraževalnem območju. Ukinjanje samoupravljanja je bistveno pripomoglo k temu, da so prenekatere vrstne organizacije usahnile, prav so vsebine in dejavnosti šolskih zadrug bodisi profitne, tudi neprofitne, na šolah ostajajo Danes, ko oživlja drobno gospodarstvo, nekateri mentorji pomenijo (z njihovim sodelovanjem) ustvarjajo združenja, vsebujejo poleg denarnih koristi tudi vse vzgojne, moralne, etične cilje, in prav te človek ravija in doživlja ob delu. Zanimivo je, da na našem območju nimamo nobene srednje šole, bi imela organizirano šolsko zadruško. Spomnim naj, da so šole, ki bi se po takšni zasnovi lahko razvijale in jo uresničevale (srednja gostinska in turistična šola, srednja kovinarska, srednja pomorska). Turistične organizacije v obalnih središčih, obrtno združenje Galeb z raznolikimi drobnogospodarskimi dejavnostmi, večje delovne organizacije in neposredna okolica šol v šolski hiši (obdelovalna zemljišča vaških obmestnih šol) pa nam ponujajo izredno veliko dejavnosti, ki jih organizirane šolske zadruge lahko uvrstijo v svoje programe, po katerih pridobivajo prihodek. Gotovo pa je, da sta nujni prevladnost in zmernost pri odmeritvi vpljevanju teh dejavnosti v šoli, saj se nam ob pretiravanju lahko hitro povrne v negativnem smislu, kot motnja vzgojno-izobraževalnega dela. Koordinacijski odbor šolskih zadrug, ki deluje pri Zvezi organizacij za tehnično kulturo Slovenije, naj bi v prihodnje še bolj kot doslej skrbel za izobraževanje mentorjev, izmenjavo izkušenj po posameznih območjih, za povezanost dejavnosti šolskih zadrug na posameznih območjih ter reševanje drugih problematike v sklopu dejavnosti šolskih zadrug. Tako bi tekmovanje sodeloval pri uresničevanju zasnov in strategije razvoja osnovne šole v prihodnje ter pripomogel k uresničevanju tistih vzgojnih prvin, ki jih lahko pripisemo delu.

TONE BALOH

Melita Zaponšek, 6. r.: Fižol, linorez, Osnovna šola Lenčke Marzelove, Slovenj Gradec, lik. pedagog: Luka Popič

Strokovno slovstvo in gradivo v strojništvu

S strokovnim slovstvom so bile v srednjih šolah zmeraj težave, posebno z učbeniki in učnim gradivom za učence. Strojništvo seveda ni bilo nikakršna izjema, in vendar so učitelji strokovnih predmetov tega področja pripravili veliko učnega gradiva za učence: skripta, delovnih listov, raznih zvezkov in podobnega. Vse to gradivo je nastajalo ob rednem delu kot dosežek strokovnega dela predavateljev in na nekaterih področjih strojništva doseglo kar visoko strokovno raven, obenem pa olajšalo delo učiteljev in učencev.

Z vpeljavo usmerjenega izobraževanja pa smo s tem kar nekako pometli in prisegli na nove, sodobne učbenike. Čeprav je minilo že kar veliko let, še nimamo vseh. Zato so učitelji na skrivaj še uporabljali kakšno gradivo – skripta, jih označevali kot interna pomagala pri učenju in podobno. Menim, da smo v tem času vsaj v strojništvu, tej tako dragoceni dejavnosti odvzeli strokovno zakonitost in s tem to področje osiromašili.

Razvoj tehnike in tehnologije pa ne čaka. Učbeniki, kar jih sploh je, zastarevajo, pa tudi preobsežni so (nekakšna mini enciklopedija določenega področja strojništva), ki ima zelo majhno didaktično-metodično vrednost. V takšnem položaju je delovna skupina za metalurgijo

in strojništvo sprejela sklep, naj se oblikujejo učbeniki samo za temeljne vsebine strokovnih predmetov, za vse drugo pa »prožno gradivo« skripta, delovni zvezki in podobno.

Ob podpori vodstev šol se projekt nastajanja tega gradiva, kljub začetni zadržanosti učiteljev avtorjev že uresničuje. S tem učnim gradivom bomo, upam, zapolnili vrzel, ki je nastala. Tako pripravljeno gradivo lahko vsako leto na novo ponatisnemo za nov rod učencev, in posodobimo v skladu z razvojem stroke. V tem šolskem letu so izšli: dopolnjeni ponatis skripta in delovnih zvezkov s področja računalniško vodenih strojev CNC, delovni zvezek za predmet osnove regulacij in krmiljenja in skripta Gradivo za skrajšani program strojništva. Tik pred izidom pa je tudi didaktični komplet Hidravlika, ki obsega priročnik (skripta) z delovnimi nalagami, celovne liste za praktikum in liste za sprotno preverjanje znanja.

Seveda pa smo še na začetku, saj te literature na nekaterih področjih še ni. Prepričan sem, da je to le prvi korak ki pa že kaže, da smo na pravi poti in da so v učiteljih naših šol tiste strokovne zmožnosti, ki nam zagotavljajo na tem področju uspeh.

FRANCE NAJDIČ

Spodbuda za dodatni pouk

Dodatni pouk slovenskega jezika obiskuje vsako leto nekaj »zagnanih« učencev. Učitelj svobodno, v skladu z učnim načrtom, izbira, organizira in

uresničuje učne enote.

Nekatere teme so vsako leto predlagali učenci, in te so bile zmeraj najuspešnejše izpeljane.

Učne metode in oblike so odvisne od učiteljeve iznajdlivosti in pripravljenosti učencev.

Tekmovanje za Cankarjev priznanje je bilo pomemben izziv za učence in učitelja.

Republiško tekmovanje?! Ostala so šolska in območna tekmovanja le tam, kjer sta vesela in pripravljenost učiteljev.

Na Goriškem smo se v lanskem šolskem letu odločili, da bomo na I. stopnji (OŠ) prebrali dve deli: roman Šavrinke Olive in sol pisatelja Marjan Tomšiča.

Sporočilno sta se nam zdeli deli odmaknjeni, pa...

Da bi pomagali učencem, smo s pomočjo ZPM Ajdovščina organizirali ekskurzijo v Istro.

Slovensko Gračiče: Družnina učencev in učiteljev nas je gostoljubno sprejela na šoli in smo bili sredi pogovora s pisateljem Marjanom Tomšičem in Šavrinko Marijo Franco.

Po živahnem klepetu smo se povzpeli na Motovun. Istro smo imeli kot na dlani. Šavrinke nam je nizala spomine na istrsko vino, ki počasi, a vztrajno izgublja.

Je bila spodbuda za dodatni pouk dovolj močna? IRENA ŠINKOVEC

ELDING

Podjetje za izdelavo elektronske, didaktične in informatične opreme – 43215 Gradec Pavlovec 74, telefon (043) 757 044

PONUJA osnovnim in srednjim šolam po ugodnih cenah kakovostna

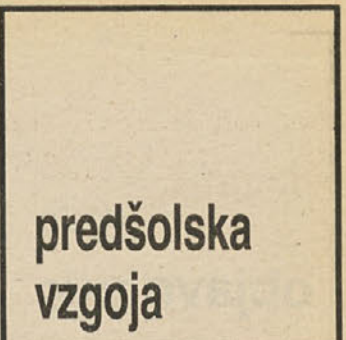
UČILA ZA FIZIKO, KEMIJO, TEHNIČNO VZGOJO, ELEKTRIKO, ELEKTRONIKO IN INFORMATIKO

Vsa učila, naprave in navodila za učitelje in učence so prilagojeni šolskim stopnjam in posodobljenim učnim načrtom.

Podjetje ELDING v sodelovanju s podjetji SITEL, NTL, EQL, GLOBAL SPECIALITIES IN SCIENCE INSTRUMENTS vas vabi v svoj poslovno-razstavni prostor na Pedagoški akademiji v Zagrebu, Savska cesta 77, telefon (041) 537 587 in 537 222/41.

Prosimo, da z naročilnico za učila in drugo opremo pošljete še pisno izjavo o oprostitvi prometnega davka, in sicer na naslov predstavništva za Slovenijo: ELEKTRONIKA, Božidara Adžije 8, 42300 Čakovec, telefon (042) 818 017.

Pričakuje vas ELEKTRONIKA

predšolska vzgoja

VIII. POSVETOVANJE VZGOJNO-VARSTVENIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Vzgojitelj - oblikovalec predšolske vzgoje

Udeleženci VIII. posvetovanja vzgojno-varstvenih organizacij Slovenije - potekalo je od 11. do 13. oktobra letos v Novem mestu - so se lotili teme, za katero so trije dnevi v resnici premalo: o vzgojitelju, oblikovalcu predšolske vzgoje. Zanimanje je bilo veliko (prvi dan se jih je zbralo več kot petsto), saj je bila načrtovana vsebina zanimiva in aktualna. Z uvodnimi referati so sodelovali dr. Katja Boh, republiška sekretarka za zdravstveno in socialno varstvo, dr. Ljubica Marjanovič, profesorica psihologije predšolskega otroka na oddelku za psihologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, in mag. Bojan Brumen, predstojnik katedre za predšolsko vzgojo na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Delo je potekalo v štirih skupinah, ki so se ukvarjale z izobraževanjem in usposabljanjem vzgojiteljev in s skrbjo za njihov osebnostni razvoj, s problematiko vzgojnih programov, z odnosi med vzgojitelji in starši ter uspešno vzgojo in razmerami, ki vzgojitelju omogočajo ustvarjalno delo.

V vrtcih se veliko dogaja, vsak dan kaj novega. Povsod kaj drugega, vsi nekaj preskušajo in iščejo najboljše za otrokovo počutje in njegov razvoj. Kaj je najprimernejše? Kako najprej? Kako naj vzgojitelj usmerja delo in življenje najmlajših? To in še marsikaj so skušali ugotoviti zbrani na posvetu. Namesto sklepov (oblikovanje le-teh prepuščamo strokovnjakom), navajamo le nekaj poudarkov, ki so jih strnili vodje skupin. Stara resnica je, da kakovostna predšol-

ska vzgoja ni mogoča brez dobrih vzgojiteljev, zato bi morali te premišljeno izbirati. Že mladim, ki jih delo z otroki posebno veseli, naj bi omogočili, da bi kot prostovoljci sodelovali v vrtcih. Tako bi se najboljše seznanili z vzgojiteljskim poklicem in bi se zanj tudi lažje odločili.

Spoznanj o otroku in novih poti v vzgoji je iz dneva v dan več. Z njimi se moramo sproti seznanjati in jih tudi upoštevati. Strokovnjaki že nekaj časa ugotavljajo, da bi bilo veliko bolj

koristno, če bi bili v vsakem oddelku po dve vzgojiteljici, namesto vzgojiteljice in varuhinje - tako je namreč zdaj.

V predlogu nacionalnega programa je zapisano, naj bi v oddelku priprave na šolo delali dve vzgojiteljici, udeleženci posveta pa si bodo prizadevali, da bi se to uveljavilo prav v vseh oddelkih.

Slišati je bilo tudi kritike zdajšnjih strokovnih izidov in pripravnosti. Oboje bi morali čimprej koreniti, spremeniti, spodbuditi pa naj bi tudi stalno izobraževanje zaposlenih v vrtcih - to mora biti nujno povezano z napredovanjem na delovnem mestu. Kaj pravzaprav pomeni upoštevati otroka, so se spraševali na posvetu. To se pravi poznati otrokove značilnosti in potrebe, predvsem pa otroka spoštovati. Veliko je o tem zapisano tudi v Konvenciji o otrokovih pravicah, ki še posebej poudarja pomembnost predšolske vzgoje za razvoj vsakega človeka. Takšno je mnenje strokovnjakov, ki ugotavljajo, da se otrokova osebnost in vzorci nje-

govega vedenja izoblikujejo že pred vstopom v šolo, in sicer toliko, da šola le še prav malo vpliva na otrokov razvoj.

Udeleženci so razpravljali tudi o vlogi vzgojiteljev, pedagoških vodij in staršev. Vloge teh se postopno spreminjajo, še največ bo novega za pedagoške vodje, če se bo spremenil pravni položaj vzgojno-varstvenih organizacij in bodo le-te postale javne službe. Pedagoški vodja se bo potlej ukvarjal predvsem s pedagoškimi delomi in ne več z denarjem in težavami v zvezi z njimi.

Veliko razprav so namenili tudi vzgojnemu smotru in načrtovanju dela. Iz nekdanj poenotnega načrtovanja se je razvilo veliko različnih načinov. Alternativne vzgojne oblike - o teh pred leti še ni bilo sledu - moramo sprejemati in jih preskušati. Preden se zanje odločimo, bi jih morali dobro spoznati in natančno preučiti. Prehitro navdušenje se ne bo obneslo, dobro pa tudi ne bo, če bomo iz alternativnih vzgojnih oblik povzeli le posamezne prvine.

Iz razprav

Gregor Hartman

Če delaš veliko, še ne delaš dobro

Menim, da delavci v vzgojno-varstvenih organizacijah delamo slabo, res pa je, da delamo veliko, posebno če količino našega dela primerjamo s slabimi plačami. Se pravi, da vendarle delamo več, kakor zaslužimo. Toda - ali tudi po kakovosti dela pressegamo višino našega osebnega dohodka? Moj odgovor je: ne.

Da delamo slabo, ne trdim zato, da bi pri nekaterih zbudil slabo vest, negotovanje, ampak zato, ker razmišljam o vlogi in mestu vzgojitelja, predvsem o njegovi vlogi pri načrtovanju dela, spodbujanju otrok... Želim le, da se zavemo, da delati veliko še ne pomeni delati dobro. Spomnite se na staro nihiliistično frazo: »Bolje len in pameten, kakor priden in neumen.« Kdo naredi več škode, je jasno. Upam si trditi, da je pri našem

delu, takšnem, kakršno opravljamo zdaj, boljše biti len kot priden. Zakaj? Ne mislim govoriti o psiholoških značilnostih predšolskega otroka, izhajam samo iz svojih izkušenj, opažanj in načina sprejemanja otrok.

Če otroke preveč spodbujamo, učimo, oblikujemo, prilagajamo sebi in družbi, oviramo njihovo samopobudnost, ustvarjalnost, samostojnost, samozaupanje, neodvisnost. S tem prav gotovo zmanjšujemo njihovo samozavest in samozaupanje, ki sta tako zelo pomembna za ustvarjalnost. Ko otroka ves čas v nekaj usmerjamo, mu govorimo, kaj naj dela in česa ne, ga počasi, a vztrajno vodimo v otopenost, v stanje, iz katerega si sam ne bo mogel pomagati, ampak bo ves čas čakal vzgojitelja, da mu pove, predlaga, kaj naj počne, da mu ne bo dolgčas.

Barbara Ženva

Z zdajšnjo vzgojo uničujemo različnost

Sprašujem se, ali so nas sploh kje učili, kako gledati otroka kot posameznika? Ko sem pred leti testirala novorojenčke v porodnišnici, je bila zame eno najbolj osupljivih odkritij različnost komaj rojenih otrok. Z vzgajanjem in šolanjem pa si otroci postajajo čedalje bolj podobni. Če si kot dosežek vzgoje predstavljam fanje v vojaški suknji, med katerimi je komaj še mogoče razločiti znan obraz, se zgrozim. Kaj je pravzaprav ta naša vzgoja? Mar ni to uničevanje različnosti? Je človeški ideal res brezhiben robot, ki rabi strogo določenemu, izbranemu namenu? Brala sem, da se je z izumom strojev izoblikovala tudi predstava o človeku, ki deluje podobno kot stroj. Stroji delujejo po naših ukazih, tečejo enakomerno in vsi izdelki so enaki. Če razmišljam, kaj vse pričakuje večina ljudi od otrok, sebe in sodelavcev, vidim, da so ta pričakovanja res zelo »mehanicistična«. Od otrok pričakujejo dobro razpoloženje, delavnost in uspešnost. Vsak dan znova...

Sprejemati otroka takšnega, kakršen je po svoji naravi, je prvi pogoj za njegov zdrav razvoj in za dobro vzgojo. Nesreča vsake vzgoje je v tem, da to premalo upošteva. Vsak od nas skrivoma trpi, ker naš prvobitni jaz nikoli ni takšen, kot so si ga želeli naši starši, kot ga pričakujejo naši prijatelji, sodelavci, tovariši. Usklajevati moramo dvoje: biti zares sami svoji in ob tem prenašati obilico težav in konfliktov z okolico ali pa upoštevati pričakovanja okolice in s tem izgubiti samega sebe. Kolikor bolj si nasprotujemo naše prvobitne potrebe in pričakovanja okolice, želje ljudi, ki nas obkrožajo in so za nas pomembni, tem bolj smo v kaši. Tudi na okolico se ni mogoče kar poživžgati: kot otroci smo od nje povsem odvisni, pa tudi kot odrasli hrepenimo po razumevanju in sožitju. Globoko v sebi hoče biti vsak človek ljubljen in sprejet: to hrepenenje pa se lahko uresniči le v sožitju z drugim človekom. Vsak potrebuje vsaj nekoga, ki bo z njim čutil, ga razumel, sprejel in »prepoznal«.

To naj bi bili njegovi starši. Vendar zmeraj ni tako. Res je, da starši svoje otroke bolj ljubijo, kot pa jih ljubijo njihove vzgojiteljice in kasneje učiteljice, toda odnos do njihovih otrok je zelo zapleten. Čeprav smo kot starši še tako ozavešeni, prepletamo vzgojo s svojimi pričakovanji in potrebami. Vzgojitelj, učitelj in terapevti smo glede na svoje varovance velikokrat v boljsem po-

ložaju. V stiku smo z več otroki in nanje nismo tako zelo navezani.

Če je vzgojiteljica zdrava, ozaveščena osebnost in zna pogumno živeti svoje življenje, je lahko za otroke zgled, ideal. Vzgojiteljica v vrtcu je tisto prvo zunanje okolje, »svet«, ki ga otrok spozna. Poleg matere je zanj pogosto najpomembnejša. Izkušnje iz predšolskega obdobja pa se globoko vtisnejo v otroka, mnogo bolj kot kdajkoli kasneje v življenju, čeprav to zelo radi pozabljamo.

Vzgojiteljeva osebnost je za otroka bistvenega pomena. Zanimivo je, kako se pri nas tej temi povsod skušamo sramežljivo ogniti. Tako kot je osebnost pomembna pri vzgojnem delu z otroki, je pomembna tudi pri vseh drugih poklicih, kjer gre za neposredno delo z ljudmi. Ali bodo socialni delavec, psiholog, učitelj ali zdravnik učinkoviti, je odvisno predvsem od tega, kakšni ljudje so, in manj od njihovega vedenja o stvarih. V šolah ne razmišljajo tako, tega ne upoštevajo niti kasneje v praksi. Čeprav se v kolektivih hitro zazna, kdo ima smisel za svoje delo in koga imajo otroci radi, dobra vzgojiteljica zlepa ne bo dobila priznanja za kakovostno delo, neprimerna pa ne nasveta, naj se raje loti česa drugega. Le vzgojitelj, ki je sposoben razvijati svojo identiteto, bo to omogočil tudi svojim varovancem in s tem razvijal v njih ustvarjalnost. Menim, da ustvarjalnosti ni mogoče razviti z vzorci. Navsezadnje je vsak tak vzorec le vrsta navodil, kako naj se nekaj dela - to pa je že v nasprotju z ustvarjalnostjo. Ustvarjalnosti ni mogoče predpisati, lahko jo le omogočimo. Ustvarjalnost je namreč zmeraj navzoča, posebno pri otrocih. Vprašanje pa je, ali jo zaznavamo, podpiramo in ji dovolimo, da se razvija. To zmoremo le, če smo ustvarjalni tudi sami.

Praprila: LUČKA LEŠNIK

Tatjana Vonta

Vrtec - nujno zlo?

Zadnje čase vse pogosteje slišimo, da potrebujemo »vrtec po meri otrok«, prav tako pa se ne moremo ogniti vprašanju, kakšna je ta »mera«. Ali je za vse otroke enaka? Nekaj je gotovo: otroku je treba ponuditi različne organizacijske, vsebinske in druge možnosti za vključevanje v predšolsko institucionalno vzgojo. O tem, v kateri vrtec bo otrok hodil, odločajo starši, ti pa izberejo največkrat tisti vrtec, ki je v neposredni bližini njihovega bivališča ali službe.

Vrtec, kakršnega smo bili vajeni, je bil namenjen predvsem otrokom tistih staršev, ki so bili (zjutraj) zaposleni. Verjetno bo tudi v prihodnje v predšolskih organizacijah večina teh otrok. Spremembe v družini pa bodo (in so že) izzvale potrebo po bolj raznolikih dejavnostih najmlajših. Ali bomo v skladu z novimi spoznanji o otrokovem razvoju ter z demokratizacijo družbe znali in uspeli spreminjati tudi sam vzgojni proces? Ko ga skušamo na kratko razčleniti, želimo poudariti dvoje: Za mnoge otroke in njihove starše je vrtec še zmeraj nujno zlo, toda tudi vplivov družinske vzgoje ne smemo poviščevati. Potreba po združevanju in igri z vrstniki je že pri predšolskih otrocih zelo močna, vendar ne pri vseh enaka. Kolektiv otrok lahko v ustreznih razmerah vpliva na oblikovanje

otrokovih osebnostnih značilnosti. Toda dokler bo otrok prisiljen živeti v skupini 20 ali 30 vrstnikov, ob eni vzgojiteljici, v enem prostoru, osem do deset ur na dan, dotlej ne moremo reči, da smo zadostili njegovi potrebi po družanju z vrstniki.

Naš vrtec je bil ciljno in vsebinsko usmerjen kompenzacijsko, to pomeni, da smo skrbeli predvsem za to, da bi čimbolj zapolnili čas, ki ga otrok prebije v vrtcu. Predvideli in organizirali smo ga ter z načrtnim in vodenim programom čimbolj poenočili možnosti vseh otrok za začetek šolanja. Cilji in vsebine dela v organizacijsko poenotenem vrtcu pa so bili zelo daleč od otrokovih zdajšnjih potreb.

Kompenzacijska usmerjenost vrta se kaže tudi v oblikovanju starostno homogenih skupin, kjer skoraj ni možnosti, da bi otrok razvil trajne socialne in čustvene odnose tudi z mlajšimi in starejšimi od sebe. Tako smo onemogočili naravne možnosti za socialno učenje, saj smo pridobivanje socialnih izkušenj podredili drugim ciljem. Vzgojitelj je imel v skupini glavno vlogo: bil je tisti, ki je vedel največ, ki je dajal zamisli in povedal rešitve. Vpliv skupine pa smo omejili le na eno razsežnost - otrok se lahko pri merja in sodeluje s sebi bolj ali manj enakimi...

VZV VELENJE

Po različnih poteh do istega cilja

V preteklem obdobju smo veliko govorili o otrocih, ki niso mogli sodelovati pri različnih vzgojnih zaposlitvah, ker zahtevnost programa ni ustrezala njihovim sposobnostim. Pri tem smo najpogosteje mislili na otroke, za katere je bila vsebina prezahlevna, premalo pa smo se ukvarjali s tistimi, ki so zaradi prenizke zahtevnosti sodelovanje odklanjali. Nekdanji način sodelovanja z otroki ni več primeren. Tudi v vzgojno-varstvenem zavodu Velenje smo začeli iskati nove, primernejše oblike dela. Najprej smo začeli spreminjati dnevni red. Ta je le še okviren in čedalje manj utesnjuje vzgojiteljico in otroke. Prej strogo začrtanih ločnic med usmerjenimi zaposlitvami in tistimi, ki jih izberejo otroci, ni več.

Želimo, da bi bili naši otroci dejavnejši, zato smo frontalno obliko dela pogosto zamenjali z delom v manjših skupinah, ki omogoča večjo individualizacijo.

Temeljna naloga vzgojiteljice ni več seznanjati otroke s podatki, temveč mora pripraviti takšna sredstva, ki otroku omogočajo, da z izkušenskimi učenjem, s preskušanjem, ugotavljanjem, s pomočjo napak in zmot, sam reši problem.

Zelo pomembne so tudi spremembe pri urejanju prostora. Pogosto motivirajo otroke bolj kakor še tako skrbno pripravljene didaktične pripomočki. V naših vrtcih ni več zaprtih vrat. Otroci lahko za svoje dejavnosti uporabljajo tudi druge prostore v vrtcu - hodnike, telovadnico, svoje interese pa uredničujejo tudi v sosednjih, »mlajših ali starejših« skupinah.

Interesi otrok v skupinah so zelo različni, zato se mora vzgojiteljica znati in pripraviti takšne pripomočke, ki otrokom omogočijo ustvarjalnost.

V igralnicah smo pripravili različne igralne koticke, vsak od njih ponuja nekaj svojega: bralni (s knjigami, črkami, stavnicami, sličicami z napisi, modeli za pisanje črk, zvezki, dopolnjevanj), naravoslovni (s slikanicami iz naravoslovja, povečevalnimi stekli, terarijem, akvarijem, lončnicami, zunanjim vrtilkom, magneti, pripomočki za fizikalne poskuse), glasbeni (z nekaterimi instrumenti iz orffovega instrumentarija in drugimi improviziranimi glasbili), likovni (z materialom za suhe in mokre tehnike, liste različnih velikosti), lutkovni (z lutkami vseh vrst), tehnični (z delovnim pultom, z manj nevarnim orodjem, odpadnim lesom, kartoni, plastiko, načrti) in plesni koticček (sem spada kasetofon in razni trakovi, oblekice ipd.).

Otroke navajamo, da si na razna neznanja vprašanja sami poiščejo odgovore iz knjig, leksikonov in enciklopedij. Vzgojiteljica je vse bolj le še povezovalka dela, svetovalka in usmerjevalka, z različnimi dejavnostmi

pa se otroci ukvarjajo čedalje bolj samostojno.

Takšno načrtovanje vzgojnega dela, kot smo ga bili vajeni do zdaj, za otroke ni več primerno. Bilo je preveč enosmerno, mi pa želimo razvijati čimbolj raznolike dejavnosti. Zato po novem načrtujemo tematske sklope in posamezne vsebine obravnavamo iz različnih zornih kotov (naravoslovnega, matematičnega, likovnega, govornega). Poudarek je torej na vseh vzgojnih področjih.

Ob novih vsebinah otroci lahko uveljavljajo svoja nagnjenja in tudi nadarjenost. Izraziti »likovniki« spoznavajo vsebino orisbah, tisti, ki jim je bližje govorno izražanje, se bodo o novi vsebini pogovarjali, igrali lutke, dramatisirali in podobno. Vsak ima možnost, da po svoje spozna nove vsebine in doseže največ, kar zmore.

Ob koncu tematskega sklopa razčlenimo naše delo. In kaj ugotavljamo? Otroci po različnih poteh prihajajo do istega cilja. Spoznajo vsebino, sodelujejo pri vsakodnevnih dejavnostih v vzgojno-varstvenem zavodu, in celo že pri načrtovanju vsebinskih sklopov. Pri tem ima najpomembnejšo vlogo vzgojiteljica, vendar pa tudi otroci dobijo občutek, da so o posameznih dejavnostih odločili sami in zato v njih raje sodelujejo.

Ob takšnem vzgojnem delu v skupini vzgojiteljica veliko lažje spozna otrokove posebne sposobnosti in nadarjenosti. Skušaj jo prebuditi in razvijati, nanjo pa opozori tudi starše.

Dr. Zagar opozarja, da nadarjeni otroci brez ustreznih spodbud dosežejo manj od svojih vrstnikov s povprečnimi sposobnostmi! To spoznanje in dejstvo, da se velik del otrokovih intelektualnih sposobnosti razvije v predšolskem obdobju, naj pripomoreta, da bomo razvoju otrokovih individualnih sposobnosti namenili posebno pozornost in skrb.

Ob prevelikih oddelkih otrok in preveč demokratičnih odnosih lahko neustrezno vodenje skupine povzroči, da se demokratizacija spremeni v anarhijo. Da pa se to ne bi dogajalo, se morajo vzgojiteljice in otroci dogovoriti, kaj smejo početi in česa ne.

Rada bi opozorila še na težave, s katerimi se ubadamo. V naših skupinah je zares preveč otrok. Nemogoče se je ukvarjati z vsakim posebej. Zato bi nujno morali znižati normative.

Na uspešnost vzgojnega dela pa zelo vplivajo tudi prostorske razmere. Te so pri nas zelo slabe. Naše vrtece so zidali takrat, ko smo poudarjali povprečje, enakost, s posameznikom in njegovimi različnimi interesi pa se nismo dovolj ukvarjali. In kje so ti vrteci? Največkrat na najbolj neustreznih mestih, čim bližje domu ali službi, ob tem pa je zanemarjena in pozabljena otrokova potreba po gibanju in raziskovanju.

Uveljavljanje tako imenovane evropskega delovnega časa in zmeraj daljša odsotnost staršev od doma pa nalaga vrtcem še večjo odgovornost pri odkrivanju in razvijanju nadarjenih otrok.

METKA ČAS

SREDNJE STROKOVNO ŠOLSTVO NA SLOVENSLEM, Poljče, od 13. do 15. decembra 1990. Posvetovanje o izsledkih raziskovalnega projekta Nadaljnji razvoj srednjega šolstva v Republiki Sloveniji za področja: kmetijstvo, strojništvo, kemijske dejavnosti, tekstil, elektrotehnika, gradbeništvo, lesarstvo, ekonomska, trgovinska in administrativna dejavnost. Prijavite se do 15. novembra 1990. Nadrobnejše informacije: dr. Darja Piciga, Pedagoški inštitut, Gerbičeva 62, 61111 Ljubljana.

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE TER TELESNO KULTURO
Komisija za štipendiranje in izpopolnjevanje učiteljev
LJUBLJANA, Župančičeva 6

AKTUALNO V PERMANENTNEM IZOBRAŽEVANJU

Teme, razpisane v novembru in decembru

objave

V današnjih Objavah vas seznanjamo z nekaterimi temami nenehnega izobraževanja, ki bodo izpeljane letošnjega novembra in decembra. O tem vas bomo obveščali v šolskem letu 1990/91, predvidoma vsake tri mesece. V sporočilih ne bodo objavljene vsebine programov, ampak le naslovi tem in datumi. Menimo namreč, da tako lahko dodatno spodbudimo in opozorimo učitelje in vodstva vzgojno-izobraževalnih organizacij k boljši ponudbi raznih tem nenehnega izobraževanja.

Vsi kandidati in vodstva izobraževalnih organizacij naj si ponovno ogledajo razpis v časopisu Prosvetni delavec, objavljen 25. junija 1990, saj so tam navedene teme za vse leto. Izpolnjeno prijavnico pošljite takoj na naslov fakultete, ki program uresničuje. Razpis lahko dobite tudi v uredništvu Prosvetnega delavca, telefon 061/315-585. Za vse druge informacije povprašajte na fakultetah ali Republiškem sekretariatu za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, telefon 061/331-655, interna 80.

Objave zbral in uredil

svetovalec za permanentno izobraževanje in štipendiranje učiteljev JOŽE ŽLAHTIČ

FILOZOFSKA FAKULTETA, LJUBLJANA, Aškerčeva 12,
telefon (061) 332 611

Vse informacije o izvedbi in poteku ter prijavi dobite na Centru filozofske fakultete za pedagoško izobraževanje pri prof. Bredi JURČIČ-CECOVICH.

ODDELEK ZA PEDAGOGIKO

- Pregled alternativnih šol in modelov izobraževanja v ZDA. Izvajalka: dr. Leopoldina Plut. Čas: 12.-15. december 1990, ciklus 3 predavanj po 4 ure.
- Učni stili in izobraževanje učiteljev. Čas: 15.-17. 11. 1990, Poljče 2,5 dneva, 24 ur. Izvajalki: prof. dr. Barica Marentič-Požarnik in asistentka Cirila Peklaj.

ODDELEK ZA GEOGRAFIJO

- Dvodnevni seminar za učitelje srednjih šol s temo **Novosti iz geomorfologije in geologije** (v sodelovanju s PF Maribor). Seminar bo v Mariboru, 16. in 17. novembra 1990.

ODDELEK ZA SLOVANSKE JEZIKE IN KNJIŽEVNOSTI

- Predavanja iz slovenskega jezika in književnosti ter seminarske oblike dela pri specialnodidaktičnih vprašanjih po skupinah (6 skupin); **POUČNA EKSKURZIJA S PREDAVANJI PO SKUPINAH** (6 skupin). Čas izpeljave: oktober 1990. Udeležbo priporočamo učiteljem slovenskega jezika osnovnih in srednjih šol.

ODDELEK ZA GERMANŠKE JEZIKE IN KNJIŽEVNOST

- Program za angliste in nemčiste obsega za vsake po 12 ur. Programa bosta potekala v petek in soboto, 16. in 17. novembra 1990, na Filozofski fakulteti v Ljubljani, dodatno pa vam bodo sporočili, v kateri predavalnici. Program je namenjen učiteljem in profesorjem angleščine in nemščine.

ODDELEK ZA KLASIČNO FILOLOGIJO

- Program permanentnega izobraževanja v študijskem letu 1990/91. Prvi seminar bo potekal predvidoma 7. novembra 1990 pod vodstvom rednega prof. dr. Kajetana Gantarja, predavali pa bodo učenci in sodelavci Oddelka za klasično filologijo ter profesorji latinščine iz slovenskih osnovnih in srednjih šol. Predvidene teme seminarja so iz:
 - metodike: Vpeljevanje novih metod in novih učbenikov v pouk latinščine
 - jezikoslovja: Vzoredna poglavja iz pouka latinščine in slovenske slovnice
 - književnosti: Vpliv in odmevi antike v slovenski književnosti

PEDAGOŠKA FAKULTETA MARIBOR, Koroška cesta 160,
telefon: (062) 27 961, 212 171

Fakulteta organizira v skladu z razpisom vrsto predavanj, zato prosimo, da poiščete informacije o njih na Centru za permanentno izobraževanje Pedagoške fakultete v Mariboru (glej Objave: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih, Prosvetni delavec, št. 11, 25. junij 1990).

Vodstvom vzgojno-izobraževalnih organizacij priporočamo, da navežejo s fakulteto stike in napotijo tja kandidate. Fakulteta organizira seminarske oblike tudi zunaj svoje šole.

PEDAGOŠKA AKADEMIJA V LJUBLJANI, Kardeljeva
ploščad 16, telefon (061) 340 561

Vse informacije o izpeljavi in prijavi dobite na Centru za permanentno izobraževanje Pedagoške akademije v Ljubljani pri profesorici Tereziji Uran.

PEDAGOŠKA DELAVNICA USTVARJALNEGA GIBANJA IN PLESNE VZGOJE

- **VSEBINA:** Ustvarjalni gib v učno-vzgojnem procesu na razredni stopnji. Prikaz dela, izmenjava izkušenj učiteljev udeležencev in pridobivanje novega znanja. Hospitacija po dogovoru. Seminar je namenjen učiteljem razrednega pouka in šolskim svetovalnim delavcem. Program bo izpeljan 19. 4. 1991, trajal pa bo od 9. do 14. ure. Udeležbo priporočamo razrednim učiteljem, vzgojiteljem in učiteljem plesa.
- **PROGRAM ZA VZGOJITELJE VZGOJNIH ZAVODOV IN VZGOJITELJE DOMOV ZA UČENCE**
Program bo izpeljan v dveh ciklih jeseni 1990. Informacije dobite na oddelku PA Ljubljana.

■ DIDAKTIKA MATEMATIKE IN PEDAGOŠKA PSIHOLOGIJA

VSEBINA: Postavljanje vprašanj pri pouku matematike – pedagoška delavnica.

Program bo izpeljan 16. novembra 1990 in v skupnem tednu zimskih počitnic (torek) na Pedagoški akademiji v Ljubljani.

■ STROKOVNO SPOPNJEVANJE UČITELJEV ITALIJANSKEGA JEZIKA NA RAZREDNI STOPNJI OSNOVNE ŠOLE PO PROJEKTU ELLE

DIDAKTIČNA DELAVNICA ELLE, nadaljevalni program, spopolnjevanje iz specialne didaktike.

■ STROKOVNO SPOPNJEVANJE VZGOJITELJEV PREDŠOLSkih OTROK V ZAMEJSTVU.

Program spopolnjevanja vzgojiteljev predšolskih otrok v zamejstvu.

Usposabljanje bo v novembru in decembru 1990.

■ STROKOVNO SPOPNJEVANJE UČITELJEV IN VZGOJITELJEV MENTORJEV – PEDAGOŠKE DELAVNICE

VSEBINA: Novosti v vzgoji in izobraževanju ter vpeljava v razvojno-raziskovalno delo. Program bo potekal v študijskem letu 1990/91 na Pedagoški akademiji v Ljubljani.

■ STROKOVNO SPOPNJEVANJE VODSTVENIH DELAVCEV OSNOVNIH ŠOL.

VSEBINA: Vloga osnovne šole pri povezovanju z okoljem. Program bo potekal v skupnem tednu zimskih počitnic 1990/91 (ponedeljek, torek) na Pedagoški akademiji v Ljubljani.

FAKULTETA ZA TELESNO KULTURO, Gortanova 22,
Ljubljana, telefon (061) 441 577

- Dvodnevni seminar za vzgojiteljice – s področja smučanja in iger na snegu. Seminarji bodo v decembru 1990.

Za druge vsebine in cikle se lahko vodstva vzgojno-izobraževalnih organizacij dogovorijo z Oddelkom za permanentno izobraževanje fakultete pri profesorju Ivku Šinku. Izobraževalne oblike bo mogoče glede na število kandidatov ponavljati ali izvajati dislocirano.

FAKULTETA ZA NARAVOSLOVJE IN TEHNOLOGIJO

TOZD FIZIKA, Ljubljana, Jadranska 19, telefon (061) 265 061

- Prvo študijsko srečanje v novem šolskem letu se je že začelo 8. septembra 1990, drugi cikli še potekajo. Dodatna pojasnila dobite telefonsko na fizikalnem oddelku. Natančne vsebine in čas drugih ciklov so objavljeni v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih, Prosvetni delavec, št. 11, 25. junij 1990. Obisk na študijskih srečanjih priporočamo učiteljem matematike.

VTODZ MATEMATIKA IN MEHANIKA, Ljubljana, Jadranska
19, telefon (061) 265 061, 261 432

■ VSEBINA: Kompleksna števila v algebri, analizi in geometriji. Uvod v harmonično analizo. Izometrija ravnine.

Natančna vsebina in čas izpeljave sta objavljena v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih, Prosvetni delavec, št. 11, dne 25. junija 1990. Fakulteta pošilja vabila učiteljem na srednje šole. Obisk na študijskih srečanjih priporočamo učiteljem fizike.

VTODZ MONTANISTIKA, Ljubljana, Aškerčeva 20, telefon (061) 212 121

- **PROGRAM GEOLOGIJE ZA UČITELJE GEOGRAFIJE**
VSEBINA: Minerali in kamnine. Geologija danes in potrebe izobraževanja iz geologije. Informacije dobite na fakulteti pri dr. Miri Veselič. Sodelovanje priporočamo učiteljem in profesorjem geografije in biologije osnovnih in srednjih šol.

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA

BIOLOGIJA, Ljubljana, Aškerčeva 12, telefon (061) 332 611; 221 310

- **METODIKA DELA Z NARAVNIMI OBJEKTI I**
Datume bomo določili v dogovoru s svetovalci posameznih organizacijskih enot Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

■ METODIKA DELA Z NARAVNIMI OBJEKTI II, nadaljevalni program

■ PROGRAM ZA SPOPNJEVANJE SREDNJEŠOLSkih UČITELJEV BIOLOGIJE

■ RAST IN RAZVOJ RASTLIN, seminar je vsebinsko nadaljevanje seminarja, izpeljanega v letu 1989.

Informacije dobite na Oddelku za biologijo pri dr. Tatjani Verčovnik.

Podrobnejšo vsebino nanizanih predavanj lahko kandidati preberejo v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih, Prosvetni delavec št. 11, z dne 25. junija 1990. Zaradi dopolnjevanja vsebin priporočamo učiteljem in profesorjem biologije, da se udeležijo seminarjev.

ŽIVINOREJA, Domžale, Groblje 3; telefon (061) 721 703, 721 710

■ PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE ZA UČITELJE ŽIVINOREJE NA KMETIJSKIH ŠOLAH V SLOVENIJI

Program vsebuje 22 ur predavanj in 12 ur vaj in seminarjev; do potankosti je objavljen v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih, Prosvetni delavec št. 11, z dne 25. junija 1990. Kandidati naj pošljejo prijavnice na naslov fakultete; tam dobite tudi vse druge informacije.

VETERINARSKA FAKULTETA, Ljubljana, Gerbičeva 60,
telefon (061) 332 642

- **PROGRAM ZA SPOPNJEVANJE UČITELJEV IZ VETERINARSTVA V ŠOLSKEM LETU 1990/91.**
Temeljni del programa traja 30, fleksibilni del programa pa 40 ur.

Študij bo organiziran v dveh izmenah do največ 10 udeležencev. Informacije dobite na fakulteti.

Udeležbo priporočamo učiteljem srednjih agroživilskih šol, natančnejši program je objavljen v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev, Prosvetni delavec št. 11, z dne 25. junija 1990.

FAKULTETA ZA SOCIOLOGIJO, POLITIČNE VEDE IN NOVINARSTVO, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 5, telefon (061) 341 461

Čas izpeljave: december 1990, datum bomo sporočili z vabilom poslanim na šole.

■ VSEBINA: Od monocentrične k razsredičeni družbi

O nekaterih vidikih sprememb nekdanjih socialističnih družb. Predavatelj: dr. Ivan Bernik.

■ Znanost in etika, predavatelj: dr. Andrej Kirn.

■ Sodobni migracijski tokovi in aktualni vidiki migracijske politike, predavatelj: dr. Peter Klinar.

Vsebine so namenjene učiteljem in profesorjem družboslovnih predmetov. Dodatne informacije dobite na fakulteti pri prof. dr. Alojziji Židan.

VIŠJA ŠOLA ZA SOCIALNE DELAVCE, Ljubljana,
Šaranovičeva 5, telefon (061) 311 250, 313 257

SEMINAR ZA UČITELJE IN PROFESORJE OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOL

- **Socialno delo v šoli; predstavitev stroke in doktrinarnih vprašanj sodelovanja učiteljev in učencev pri reševanju socialnih problemov skupnosti.** Posebna podtema: Prostovoljno socialno delo (priprava na mednarodno maturo). – Čas izpeljave po dogovoru rok prijave do 20. 12. 1990. Informacije dobite na šoli pri dr. Mariji Ovsenik.

SREDNJA PEDAGOŠKA ŠOLA, Ljubljana, Resljeva 12,
telefon (061) 320 975.

■ PRIDOBITEV PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKE IZOBRAŽEVANJE ZA UČITELJE PRAKTIČNEGA POUKA ZA INŠTRUKTORJE IN LABORANTE

Čas izpeljave: v šolskem letu 1990/91. Prijavnice pošljite na šolo, kje boste dobili informacije. Če bo kandidatov preveč, bo cikel ponovljen. Seminar je namenjen laborantom in inštruktorjem, zaposlenim v vzgoji in izobraževanju.

SREDNJA VZGOJITELJSKA ŠOLA, Ljubljana, Kardeljeva
ploščad 16, telefon (061) 340 561

■ VSEBINA: Otrok, star od enega leta do treh let (značilnosti otrokovega znanja, glasba, gib, likovna ustvarjalnost, nega z vzgojo v tej starosti)

Kandidati naj se prijavijo osebno ali po VVO na naslov šole, kjer bodo dobili tudi podrobnejša navodila.

■ VSEBINA: Igre z gibi (osnove izražanja z gibi)

Trajanje: 8 ur

Izvajalki: Andreja Gjud in mag. Breda Kroflič. Udeležbo zelo priporočamo vzgojiteljem predšolskih otrok in učiteljem na razredni stopnji.

Informacije dobite na šoli in tja pošljite tudi prijavnice.

NAPOVEDANI SEMINARJI:

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO
Ljubljana, Poljanska cesta 28, telefon (061) 319 066

- bo izpeljal do konca leta vrsto seminarjev za:
 - ravnatelje šol,
 - usposabljanje vzgojiteljev in učiteljev pripravnikov in njihovih mentorjev.
- **OSNOVNA ŠOLA**
 - slovenski jezik – za učitelje na razredni stopnji
 - slovenski jezik – za 6. razred osnovne šole
 - za knjižničarje (več skupin)
 - geografija za učitelje: video sistemi (več skupin)
 - matematika za učitelje 5.–8. razred osnovnih šol
 - fizika – uporaba videa pri pouku in poskusi v fiziki (več skupin)
 - likovni pouk: specifične metode likovnovzgojnega dela (ena skupina v Mariboru)
- **SREDNJA ŠOLA**
 - program za učitelje elektrotehnike: Tehnologija za izdelavo disketnih elektronskih elementov, integriranih vezij, polprevodnikov (1 skupina, jesen 1990).

Informacije: Svetujemo vam, da jih poiščete na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo, Izobraževalnem centru, kjer boste dobili vrsto dodatnih informacij tudi o času izpeljave ter ponovitvah posameznih ciklov ali predavanj.

INŠTITUT JOŽEF STEFAN

Ljubljana, Jamova 39, telefon (061) 214 399

Inštitut organizira vse leto, ne glede na čas, tele oblike permanentnega izobraževanja:

- uporaba računalnikov pri pouku in vzgoji v šoli
- uporaba statističnih metod pri pedagoško-raziskovalnem delu
- ustno sporazumevanje in javno nastopanje
- seznanjevalni seminar o uporabnosti računalnika
- uporaba računalnika pri administrativnih delih pedagoških delavcev
- svetovalno delo v komunikacijskem trikotniku učencev – staršev – učiteljev
- uporaba računalniškega programskega orodja pri posebnih prvih svetovalnega dela
- cikel izbranih predavanj iz adolescence.

OPOMBA: Informacije dobite na Inštitutu, pri prof. Marjanu Krofliču.

IZ KNJIGE BERTE GOLOB

Šolske razglednice
Založba Borec, 1990

Drugo uro v šestem a

- Ta nova, ta noval je šlo od ust. Učenci so oprezali v zračnih vogalov. Nekaj jih je mislo na ograji. Imeli so strašno nadovredne oči, copate pa vsi zelo zlonišne.

A stvari so se začele odvijati v avtobusu. Nekje sredi vožnje so se v razmajano vozilo nanačali šolarji z velikimi torbami. Pogнали so se na prazne sedeže. Na sebi sem takoj začutila radovalne poglede. Hihitanja ni bilo nogoče preslišati. Pomislila sem na svoj modri klobuček. Bil je pov. namenjen samo za pomembne priložnosti.

- Teta klofeta, je zinil neki klobuček, vsi drugi pa so se zarežali.

Ni, bilo nobenega dvoma, rovanje je bilo namenjeno meni. Mali predrzneš je rimo še razšilil.

- Teta klofeta, cesto pometa. Krohot se je polegel šele potem, ko je nastopil sprevednik:

- Mularija, tiho! Če pri priči boste dali miru, vas bom strel ven.

Odlično in pošten človek, sem pomislila, pri meni bi takoj dobil letnico.

Avtobus je poskakoval po ratrikem makadamu, otroci so pa tares utihnili. Čez čas je sprevednik dobrovoljno zapel:

- Predvdor, eni dol, drugi gor.

Jaz sem šla dol. Sprevednik mi pomežiknil, s pogledom me je pobožal tudi voznik.

Šolarji so se zakadili nazaj po mesti in to je bilo zame znamenje, kateri smeri naj iščem šolo.

Bila je blizu. Otroci so bili že gremeli skozi vrata. Ko sem prišla za njimi, so se začeli svovati komolci, nekaj deklic je pa hiro reklo:

- Zdravaava.

Povprašala sem, kje je zbornica.

Drriin! Rezek glas zvonca se je počasi porazgubil. Od nekod je radišalo po repi in olupljenem krompirju.

V šesti a me je pospremil rarednik, velik in suh človek. Temu gotovo pravijo prekla, mi je šinilo skozi možgane. Bogve

kako bodo pravili meni?

Razrednik si ni belil glave. Predstavil me je zelo na kratko. Povzdignil je glas:

- To je vaša nova tovarišica profesorica. Učila vas bo slovenščino. Glejte, da ne bom slišal kakih pripomb. No, tako. Zdravo. Malo se mi je priklonil in izginil kot kafra.

Učenci so zropotali na stole, še preden sem jim dovolila, da lahko sedejo. Nastal je precejšen nemir. Tako ropotanje mi je bilo zelo všeč, dokler sem ga še sama povzročala. To so tiste dragocene minute pred poukom, ko se da učitelja zamotiti, da ne plane na dan s kakimi dolgočasnimi zadevami. Vlečeš knjige iz torbe, pobereš zvezek s tal, škrebljaš po peresnici, se nekajkrat zavrtiš na stolu, in ker to počne ves razred, je že kaj slišati.

- Mir, zverine! sem se zadrla s takim glasom, da je nekaj deklic v prvih klopeh kar poskočilo.

Nemir se je pri priči polegel. Ozračje se je naelektrilo z radovednostjo.

- Kot ste slišali, vas bom učila slovenščino. Če boste priдни, bomo lahko shajali, sem začela bresti v morje nesmiselnih besed.

- Take flancate kot vsi, je v basu zakrožil nekdo v zadnji klopi.

Nastal je potres veselja.

- Kako se pa pišeš? sem planila nad predrzneža.

- Tako kot foter, je odvrnil karseda nedolžno.

- Veš kaj, barabica, sem ubrala nove strune, saj se mi jutri lahko oba narišeta v šolo. Bom videla, v katero džunglo spadata.

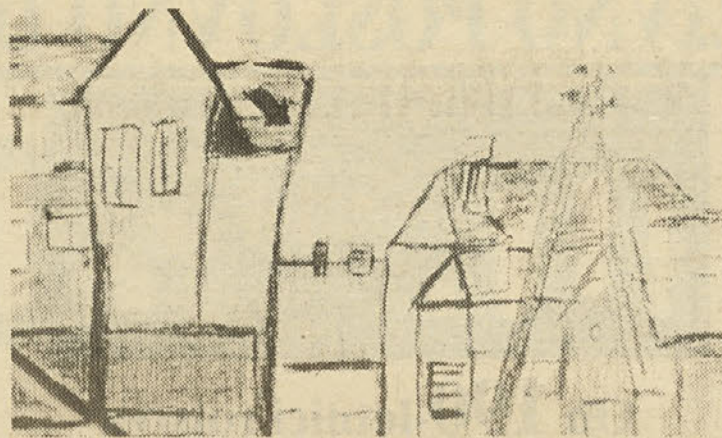
- A res? je rekel Oni.

- Res, sem rekla, pa obrijta se prej, če slučajno sodita v kako še neodkrito civilizacijo.

- Ha, ha, ha! je odmevalo po učilnici. Prav ti je, Šek, zakaj pa zmeraj izzivaš, so začele čivkati deklice.

Šek je do konca ure dal mir, jaz pa sem nagonsko opustila vse vzgojne ovinke in prešla k stvari:

- Ni tako brez pomena, če

Ismeta Velič, 7. r.: Hiše, voščena kreda, Osnovna šola Lenčke Marzelove, Slovenj Gradec, lik. pedagog: Luka Popič

človek razlikuje slona od komarja. Včasih je pa celo dobro, če veš, v čem se samostalniki loči od glagola.

Zadeva je postajala kar zanimiva in tudi čas je tekkel. Učencem sem z vsemi mogočimi in nemogočimi primerami dopovedovala, v čem se razlikujejo sklanjatve.

- No, Polonca, sem rekla neki deklici iz prve klopi. Sklanjaj MIŠ. Tedaj pa - najbrž se je zgodil čudež - pritekla je čez kateder in švignila za veliko lončeno peč prava pravcata miška.

Pol razreda je planilo v smeh, pol razreda je cvililo, jaz pa sem se tako ustrašila, da sem se skoraj sesedla.

- Tovarišica, so vpili otroci, zdaj pa sklanjajmo še MAČEK. Tovarišica, tovarišica...

Ko je zvonilo, smo bili že kar prijatelji.

- No, vidite, je dejal ravnatelj, ko sem prišla v zbornico, pa ste prestali. Napišite mi na list, katera učila potrebujete.

- Oh, kupite, kar se da dobiti, sem mu rekla, saj kakšna stvar pa celo sama pride. Nekam čudno me je pogledal, a tedaj je tudi v zbornico že udaril smeh. Po šoli so se kot blisk raznesle moje učne metode.

- Nič popustljivosti, je naročal ravnatelj. Dosledno zahtevajte domače naloge. Pazite na disciplino. Glejte, da sami ne boste zamujali pouka. Tega ne trpim. Začeli boste drugo uro v šestem a.

Medtem je zazvonilo. Šola je

skoraj eksplodirala. Ko se je hrup pomiril, se je ozračje napolnilo s šumenjem. Pravi panj. Iz roja glav so se izluščili učitelji z dnevnikom pod pazduho. Ravnatelj mi je brž predstavil nekaj kolegic.

- Me veseli, so rekle vse po vrsti in se hitro nekam izmuznile.

V panju je še kar šumelo. Skozi zavest je švignil možganski zapis: to je resnica. Srce mi je udarilo ko zvon s Sv. Jošta. Na zlikovce iz avtobusa že zdavnaj nisem več mislila. Zaskrbelo me je, ali bom sploh znala učiti. Konec koncev sem vendar prišla na šolo zaradi poučevanja. Stvar se mi je zadelo strašno. Pomoči ni bilo.

Dolgin je pokazal z roko na levo. Potem je šlo pritajeno od ust do ust:

- Ta nova, ta nova.

Zagledala sem vrata, ki so imela natančno tako kljuko, kakršne sem bila vajena iz domačega hleva. Na kovinskem držaju okrogla ploščica, jeziček pa se je na podboju zatikal v majhno okovico.

Menda ne! Saj ni mogoče, da bi bila šola podobna svinjaku?

Skozi vrata se je res prišlo v zbornico. Nekaj ljudi se je dolgočasilo v njej. Neki možak je dejal dovolj vljudno:

- Torej ste prišli. Dobro jutro. Pojdite z menoj v pisarno.

Prenirala sva se skozi gručo radovednežev.

Pisarna je bila svetla in vrata so imela lepo medenasto kljuko.

skozi okno

TONI GAŠPERIČ

Da le živimo v napredni deželi!

Repičevina je res smešna dežela. Tam, kjer bi morali biti znaki stop, so table, ki dovoljujejo hitrost do 100 kilometrov in čez. Tam, kjer so izviri pitne vode, načrtujejo občinski programerji - smetišča. Bolnišnice stojijo ob najbolj prometnih cestah, tovarne za opeko postavljajo v kraje, kjer ni niti navadnega blata, kaj šele glina.

Repičani nimajo urejenega zdravstvenega varstva. Repičani imajo zavoženo usmerjeno šolstvo. Repičani se pripravajo okrog nacionalizmov, separatizmov, iredentizmov in drugih izumov, iz katerih ni izvzet niti socializem.

Telefonsko omrežje imajo Repičani razvito kot najbolj odmaknjena culukafrska država, kjer je banana najvišji tehnološki dosežek tamkajšnje industrije.

Repičani imajo namesto cest - kolovoze. Vsak dan se na njih ubijajo ljudje.

Repiški kmetje niso zadovoljni z repiško kmetijsko politiko in s politiki nasploh.

Repičevina je raj za samomorilce.

V Repičevi dragi je alkoholikov kot listja in trave. Takšnih registriranih, še več pa takšnih, ki jih nihče ne vodi v registrih in seznamih, hodijo pa naokoli paradajzasto rdečih nosov. V Repičevini je čez milijon brezposelnih. Poznavalci razmer pa trdijo, da jih bo kmalu še več.

Repičevo drago zapuščajo sposobni, mladi, šolani ljudje, ki odhajajo v tujino. Tam zaslužijo dva tisoč mark, če kopljeje jarke. Doma bi imeli mesečni dohodek okrog tristo nemških mark, pa bi si lahko uničevali možgane v katerem od številnih znanstvenih inštitutov.

V Repičevi dragi je na oblasti delavski razred, vendar je vse več delavcev na seznamu za socialno pomoč. To je verjetno edini primer na svetu, da so vladarji socialno ogroženi.

V Repičevini so onesnažene reke, potoki, zrak, umirajo gozdovi. Oblast pravi, da je to davek napredku.

Repičevina je zapuščana do vratu in čez. V inflaciji pa se lahko primerja le z deželami Južne Amerike, kjer pa ne vlada delavstvo, ampak težki škornji tam živčih diktatorjev.

Edino, kar tolaži Repičane, je to, da skoraj vsak dan slišijo govoriti po demokratični poti izvoljene predstavnike ljudstva, kako so lahko srečni, ker jim je dano živeti v najnaprednejši, v najbolj svobodni in najmodernejši družbeni ureditvi na svetu in celo v njegovi okolici.

Njena politična deviza

Trideset let. Dolgih, ne, kratkih!
Polnih, lepih, težkih, nepozabnih.
Srečnih doživljajev, ki božajo, stresov, ki puščajo sledi.
Tisto soboto smo se na Loki v Novem mestu zbrali maturanti učiteljskihni, ki smo zapustili učiteljske leta 1960.
Osivele gospe tovarišice in čisto siv gospod. Težko je, ne veš, kaj bi komu povedal, toliko se je tega nabralo!
Mira je segla v čas pred tridesetimi leti in... Vse naše življenje petintrideset let nazaj je potekalo v senci reform.
Vpisali smo se na učiteljske. Vpeljali so petletno šolanje.
V četrtem letniku matura, po petem tudi.
Samo mi, ne prej ne pozneje.
Specialno usposabljanje (predmeti po izbiri) za poučevanje na predmetni stopnji. Razlezli smo se po vsej Sloveniji, reforme so za nami.

Nekaj jih je zlezlo iz učiteljskih vrst. Večina pa se je vlekla in se še vleče iz reforme v reformo.
Samo nekaj pojmov za osvežitev: nova matematika (ploščice, različni sistemi), responderji, različne prenovne, NOT, testi, kontrolkane, opisno, neopisno ocenjevanje, diferenciacija, individualizacija in še in še in še.
Spopadanje z vsem tem! Včasih bolj, drugič manj uspešno ob primernem razumevanju učencev, staršev.
Obujanje spominov je prijetno popestrila sošolka, ki je prišla iz Beograda. Iz vsega srca in slovenske duše je prepevala slovenske narodne, vmes kakšno makedonsko, pa »gradsko« in kar si hotel, vse zna.
Polna je življenja, smeha, veselja, ljubezni, saj pravi: »Moja politična deviza je: Ljubi svojega bližnjega!«
Škoda, da ni (že dolgo) več učiteljica.

STANKA PUCKO

Prvi stiki

Zvonec je oznanil začetek novega šolskega leta. Sem v razredu, sredi otrok. Med njimi žubori pogovor o vsem, kar so doživeli med počitnicami.

Končno jih za trenutek umirim, da jih vprašam:

- Bi še malo poklepetali?

- Seveda, zelo radi!

Prvič opazim naklonjen preblisk v njihovih očeh.

Sedem za mizo in že valovi okoli mene... moj Piki... moj BMX... naš čoln... moja babica... Avstrija... morje... moj prijatelj...

Opazujem jih. Pa ne sama. Čisto v zadnji klopi sedi sam samcat večji fant. Oči kradoma obrača k sošolcem in sošolkam. Čez nekaj minut potihnejo zadnji glasovi, večina otrok se obrne k meni.

- Kako pa je tebi ime? vprašam fantiča v zadnji klopi.

- Tomaž je, Tomaž! ponujajo sošolci svoje odgovore.

- Zakaj pa si sedel čisto v zadnjo klop? Glej, tu spredaj je še dovolj prostora.

- Tovarišica učiteljica, on mora sedeti v zadnji klopi, ker je največji in ker nič ne zna.

Otroška neposrednost me tokrat zaboli.

- Seveda nič ne zna, saj se nismo še nič učili! pravim.

Otroci se za trenutek zamislijo.

- Tomaž, bi rad sedel v prvi klopi? Tu me boš laže pocukal za roko, če ne boš česa razumel.

Takrat me prvič pogleda naravnost in posebna svetloba se mu zrcali v očeh. Kot da ne more verjeti, se še zmeraj ves plah preseli v prvo klop.

- Kdo bo pa danes bral?

S pogledom objamem vsakega posebej. Tudi Tomaž moli dva prstka v zrak. Z levim kazalcem tišči tiste črke v naslovu, da bi jih ja takoj našel. Na čelu se mu nabirajo potne kapljice.

- Nooo, bo pa Tomaž danes prvi.

- Ne, tovarišica učiteljica, Tomaž ne more brati prvi!

- Zakaj pa ne?

- Prvi bere zmeraj najboljši!

- Ampak, otroci, jaz še ne vem, kdo je najboljši. Glejte, Tomaž je že pripravljen. Ga boste poslušali?

Vsi so za to.

Tomaž bere ponho, sošolci zadržujejo dih, da bi ga slišali. Ko prebere, vsi spontano zaploskajo.

- Kaj pa je zdaj to? jih pobaram.

- Tovarišica učiteljica, tako lopo Tomaž še ni nikoli bral.

ERIKA FERBAR

Ste že naročeni na Prosvetnega delavca?

ZAVOD TIVOLI LJUBLJANA

Šole obveščamo, ob katerih dnevih in urah sta prosta drsališče in zimsko kopališče, primerna za športne dneve.

DRSALIŠČE
TOREK od 8.45 do 10.15
SREDA od 7.00 do 9.00
ČETRTEK od 8.45 do 10.15

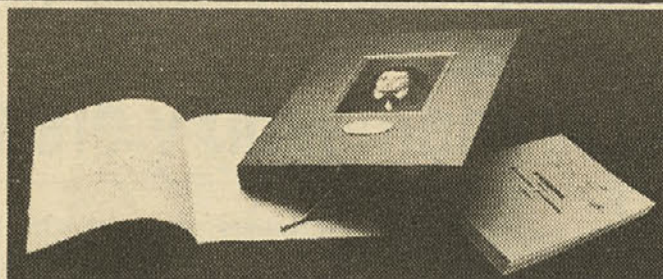
ZIMSKO KOPALIŠČE
PONEDELJEK od 8.30 do 12.30
TOREK od 8.30 do 11.00
SREDA od 8.30 do 11.00
ČETRTEK od 8.30 do 12.30
PETEK od 8.30 do 11.30

Po novem letu bosta na voljo:
SREDA: 7.00 do 10.00 in
PETEK: 8.45 do 10.15.

Na voljo je veliki bazen za plavalce, velikosti 25 x 21 m.

INFORMACIJE IN PRIJAVE PO TELEFONU 317784 vsak dan od 7. do 15. ure.

EKSKLUZIVNO POSLOVNO DARILO

Ob **190-letnici** rojstva
dr. F. Prešerna
smo v sodelovanju z narodnim muzejem izdelali

Album

ki vsebuje
Faksimile POEZIJ z akrostihom iz leta 1847

(za reprodukcijo je bil izvod, ki ga hrani knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani pod signaturno št. 3386)

Na ročno izdelanem papirju faksimile
cenzuriranega rokopisa

Zdravljice

ter spremno besedo v nemščini, angleščini, francoščini, italijanščini in ruskem jeziku

distribucijsko podjetje

SLOVENSKA KNJIGA

Litijska 38, 61000 Ljubljana.

Tel.: (061) 443 915

SLOVENSKA KNJIGA d.o.o.,

61000 Ljubljana, Litijska 38

oblikovanje, NIMBUS, foto D. Dubokovič

Draga Slovenka,
dragi Slovenec,

v posebno veselje nam je, da Vam zdaj, ko se Slovenci spet jasneje zavedamo svojega mesta v svetu in času, lahko ponudimo knjigo

NAPREJ ZASTAVA SLAVE, preko 400 najzanimivejših (in najaktualnejših!) slovenskih domoljubnih razglednic in faksimil najvažnejših besedil, ki govorijo o slovenski suverenosti od pomladi narodov 1848 naprej. Izbor razglednic in besedil je delo avtorja Srečka Kreseta. Vsebina je razdeljena na 24 poglavij, ki se navezujejo na pomembnejše mejnike naše zgodovine, na delovanje društev, narodne programe in pomembnejše osebnosti. Kot redca nit pa se skozi vse delo prepleta boj za uresničitev prvin programa Zedinjene Slovenije.

Knjiga bo velikega formata 24 x 33 cm, trdo vezana v domače platno, imela bo preko 260 strani, vse razglednice bodo reproducirane štirbarvno na umetniškem papirju s naravnimi velikostmi in v kvaliteti faksimila. Izšla bo letos konec novembra. Vabimo Vas, da si knjigo zagotovite s prednaročilom, saj je zaradi zabite izvedbe naklada omejena. Naročite jo lahko po prednaročilnih cenah s priloženo naročilnico do 28. novembra letos. Redne prodajne cene bodo znajno višje.

Knjigo **NAPREJ ZASTAVA SLAVE** lahko naročite tudi pri vseh župnikih, naših poverjenikih, na upravi **MOHORJEVE DRUŽBE** v Celju, Cuprijska 10 (tel. 063 24-814 in 29-473) ali na uredništvu v Ljubljani, Poljanska 4 (tel. 061 314-768).

MOHORJEVA

NAPREJ ZASTAVA SLAVE

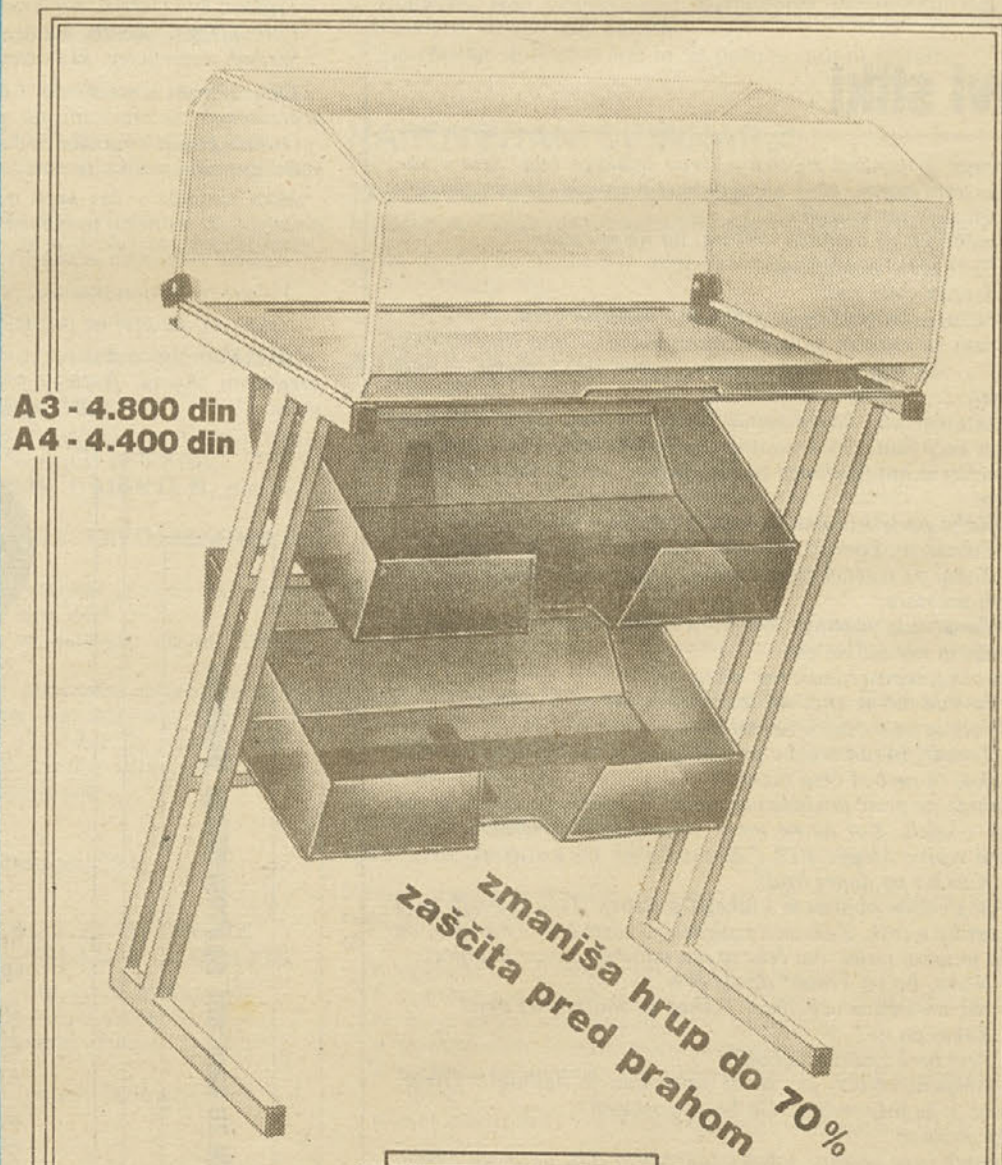

Naročam knjigo **NAPREJ ZASTAVA SLAVE** in jo želim prejeti takoj po izidu po povzetju. Plačati jo bom po ...
600.- din, ker sem član Mohorjeve družbe, št. izkaznice ...
750.- din v eni in znesku ob prevzemu knjige.
800.- din v dveh obrokih, 400.- ob prevzemu knjige, 400.- najkasneje v tridesetih dneh po prevzemu knjige.

Ime in priimek _____
Pošta _____
Ulica in mesto _____
Številka zaposlitve _____
Datum _____
Podpis _____

MIZA ZA TISKALNIK

s pokrovom

A3 - 4.800 din
A4 - 4.400 din

zmanjša hrup do 70%
zaščita pred prahom

KROM

KROM, 61210 Ljubljana - Guncle, Goljarjeva 9, Tel: 061/50123, 51661.